

PAD HELIKOPTERA: TRAGEDIJA U MAGLI POLITIKE

BiH 4 KM; Hrvatska 19 KN; Makedonija 150 DEN; Crna Gora 2.00 EUR; Slovenija 2.80 EUR; Austrija, Greece 3.00 EUR; Germany 3.50 EUR; Switzerland 6.00 CHF

cena 200 DIN

01 253

9 770353 1 802002

VREME

broj 1263
19. mart 2015.

INTERVJU: JOVO BAKIĆ

**O BĀLERU,
LAŽIMA
I SLUGAMA
PREMIJERA**

AKCIJA

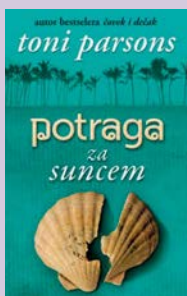
NEDELJNIKA **VREME** I IZDAVAČKE KUĆE **Laguna**

**Knjige za
299 dinara!**

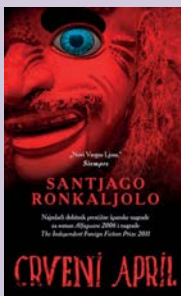
U SVIM KNJIŽARAMA „DELFI“ U SRBIJI

Ponesite ovaj primerak „Vremena“ u neku od knjižara „Delfi“ i kupite jedan od deset naslova sa ovog spiska po specijalnoj ceni od 299 dinara.

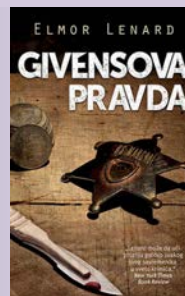
Akcija traje od 20. marta do 17. aprila 2015.

Toni Parsons
POTRAGA ZA SUNCEM
Roman Tonija Parsonsa o porodici koja beži iz velikog grada i kreće da nađe raj na jednom tropskom ostrvu. Priča o potrazi za srećom i ceni koju za nju treba platiti

Santiago Ronkajolo
CRVENI APRIL
U peruanskom gradiću vladaju nasilje i korupcija, izborne mahinacije, bahatost bogatih i nemoć obespravljenih. Krvav detektivski roman mlade latinoameričke literarne zvezde, koga nazivaju "novim Vargasom Ljansom"

Elmor Lenard
GIVENSOVA PRAVDA
Triler o trgovini ljudskim organima sa šerifom Rejlenom Givensom u glavnoj ulozi. Napeta, crnohumorna i puna rafalnih dijaloga knjiga najvećeg američkog pisca krimika, najbolje Lenardovo delo u ovom veku

Andreas Pitler
INSPEKTOR BRONŠTAJN I SLUČAJ UBIJENOG NACISTE
Izvrstan krimić s radnjom smeštenom u Beč 1938. u vreme anšlusa, s mračnom atmosferom poslednjih časova nezavisne Austrije

Filip Singleton
AJNSTAJNOVA DEVOJKA
Knjiga o Ajnštajnu i Milevi Marić, uzbudljiv istorijsko-biografski triler i dirljiv ljubavni roman s radnjom koja se odvija na potezu Berlin-Cirih-Novi Sad

Martin Ejmis
LONDONSKA POLJA
Najambiciozniji, najoštroumniji i najpromišljeniji Ejmisov roman, istovremeno istinita ljubavna priča, priča o ubistvu i triler pun humora, seksa i blistavog jezika

Nikola Farg
LEPA ULOGA
Roman o licu i naličju evropskog i američkog šou biznisa i sveta savremene filmske industrije. Uzbudljivo, dovrtljivo, lepršavo, u isti mah tabloidno i filozofsko štivo

Peni Vincenci
NIKAD BOLJE
Lančani sudar na auto-putu u trenu menja sudbine njegovih aktera - svetovi jednih se ruše, tajne drugih se rađaju, neke ljubavne veze se okončavaju a neke započinju. Roman jedne od najpopularnijih britanskih spisateljica

Džozef O'Konor
SLAPOVI SPASENJA
Priča o Američkom građanskom ratu i irskim doseljenicima, čiji su junaci revolucionar, crna robinja, latino pesnikinja i jedan zaljubljeni kartograf. Bob Geldof je ovu knjigu nazvao "modernim remek-delom"

Hana Kent
POGREBNI OBIČAJI
Fascinantan roman o poslednjoj osuđenici na smrt na Islandu, zasnovan na istinitom događaju i pisan majstorskim stilom, dirljiva priča o ličnoj slobodi i prilikama u ovoj čudesnoj ostrvskoj zemlji u prvoj polovini XIX veka

Spisak knjižara u kojima ovaj popust važi:

Delfi knjižare d.o.o. "Kod Vuka" (Bulevar kralja Aleksandra 92, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "SKC" (Kralja Milana 48, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Terazije" (Terazije 38, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Zemun" (Glavna br. 20, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Makedonska 12, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Kragujevac" (Kralja Petra I 12, Kragujevac)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Niš" (Voždova 4, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Super Vero" (Milutina Milankovića 86a, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Kalča" (TC Kalča, Iamela E, lokal 11, Niš)
Delfi knjižare d.o.o. "Kod sata" (Kneza Miloša 33, Valjevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Čačak" (Gradsko šetalište bb, Čačak)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna Novi Sad" (Kralja Aleksandra 3, Novi Sad)
Delfi knjižare d.o.o. "Laguna" (Omladinska 16/1, Kraljevo)
Delfi knjižare d.o.o. "Pančevo" (Miloša Obrenovića 12, Pančevo)

Delfi knjižare d.o.o. "Rodić" (TC Rodić, Sremska Mitrovica)
Delfi knjižare d.o.o. "Zira" (Ruzveltova 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "KNEZ" (Knez Mihailova 40, Beograd)
MNV Vemex d.o.o. "Bulevar" (Bulevar kralja Aleksandra 146, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Immo" (Gandijeva 21, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Subotica" (Korzo 8, Subotica)
Laguna Klub Čitalaca (Resavska 33, Beograd)
Delfi knjižare d.o.o. "Miljakovac" (Vareška 4, Miljakovac)
Delfi knjižare d.o.o. "Banovo Brdo" (Požeška 118 a, Banovo Brdo)
Delfi knjižare d.o.o. "27. mart" (Stanoja Glavaša 1, Beograd)
Knjižara Delfi NS (Big Shopping Center, Sentandrejski put 11, Novi Sad)
Knjižara Delfi Požarevac (Stari korzo 2, Požarevac)
Delfi knjižare d.o.o. "BIG" (Sentandrejski put 11, Novi Sad)
Delfi knjižare d.o.o. "Jagodina" (Vivo shopping park, Jagodina)

izdavač

NP "VREME" d.o.o.
Trg Republike 5, Beograd

direktor

Stevan Ristić

pomoćnik direktora

Vojislav Milošević

finansijski direktor

Daniela Vesić

glavni urednik

Dragoljub Žarković

odgovorni urednik

Filip Švarm

pomoćnici glavnog urednika

Jovana Gligorićević, Momir Turudić

sekretarijat

Ana Aleksić

redakcija

Aleksandar Anđić (foto),
Muharem Bazdulj, Dimitrije Boarov,
Slobodan Bubnjević, Sonja Ćirić,
Zora Drčelić, Slobodan Georgijev,
Nebojša Grujić (kultura),
Andrej Ivanji (svet),
Jelena Jorgačević, Tatjana Jovanović,
Jasmina Lazić, Zoran Majdin,
Radmilo Marković, Saša Marković,
Ivana Milanović Hrašovec,
Milovan Milenković, Milan Milošević,
Teofil Pančić, Saša Rakezić,
Mirko Rudić, Tamara Skrozza,
Zoran Stanković, Tatjana Tagirov,
Dragan Todorović, Tanja Topić,
Biljana Vasić, Miloš Vasić,
Marija Vidić, Ljubomir Živkov

dokumentacija

Dragoslav Grujić (arhiva)
Jelena Mrđa (foto)

tehnička redakcija

Ivan Hrašovec (ur.), Tanja Stanković,
Vladimir Stankovski, Slobodan Tasić,

lektori: Katarina Pantić,

Živana Rašković, Ivana Smolović;

korektori: Nikola Dragomirović,

Marko Tasić, Stanica Milošević

internet izdanje

www.vreme.com
Marjana Hrašovec

prodaja i pretplata

Nikola Ćulafić, Milan Radović

računovodstvo

Slavica Spasojević

marketing

Aleksandar Aleksić (direktor)

e-mail: redakcija@vreme.com

telefon redakcije: 011/3234-774

telefaks: 011/3238-662

štampa

Rotografika, Subotica

ISSN 0353-8028

COBISS.SR-ID 16907266

Ovo izdanje je odobreno
od strane ABC Srbije

04 Pad helikoptera kod Surčina:

Katastrofa u magli politike

07 Zoom: Vučić na suvom

09 Nuspojave: Misterija Vučićevog tugomera

14 TV Manijak: Hronika najavljene nesreće

13 Intervju: Jovo Bakić

22 Delivery Units:

Čovek koji završava posao

26 Lični stav: Vukašin Obradović

28 Intervju: Branislava Isailović

32 Zumiranje 11:

Ko upravlja Zvezdom i Partizanom

35 Lisica i ždral: Probni kamen II

KULTURA

36 Beogradski festival dokumentarnog i

kratkometražnog filma:

Kratki metar za dugo trajanje

38 Intervju: Goran Marković

39 Koncert: Amira Medunjanin

40 Intervju: Milovan Marčetić

43 Knjige: „Kapital u 21. veku“ Tome Piketija

46 Roman: „Nezaboravno kolektivno

samoubistvo“ Artoa Pasiline

SVET

48 Mađarska:

Sjaj i beda neliberalne demokratije

52 Venecuela: I posle Čavesa – Čaves

MOZAIK

54 Zemlja ljudi: Martinik

59 Navigator: TV novine

60 Strip: Dnevnik života

62 Vreme uživanja: Kreativni rukopis

Šta sve srpski premijer Aleksandar Vučić može da nauči od nekadašnjeg britanskog kolege Tonija Blera

PIŠE: JELENA JORGAČEVIĆ

Na ovogodišnjem Beogradskom festivalu dokumentarnog i kratkometražnog filma od 23. do 29. marta biće prikazano ukupno 150 filmova, a među njima i nova ostvarenja Želimira Žilnika, Gorana Markovića, Puriše Đorđevića i drugih

PIŠE: SONJA ĆIRIĆ

Za razliku od Velike Britanije, koja je većini kolonija dala nezavisnost zadržavši ih u Komonveltu, Francuzi i dalje drže nekoliko značajnih ostrva u Karipskom moru – Gvadelupe, Martinik, severnu polovinu St. Martina ili mondenski St. Barts

PIŠE: ROBERT ČOBAN

TRAGEDIJA U

Sedam ljudskih života i dragoceni vazduhoplov izgubljeni su u maglovitoj noći između prošlog petka i subote. Tragedije se događaju, statistički su retke, ali i neizbežne. Problem sa ovom tragedijom, međutim, jeste u tome što je izazvala neprilične i povremeno histerične samoodbrambene reakcije pre nego što je bilo kakva zamerka bila upućena. Čovek ne može da se otme utisku da tu nešto nije u redu, psihoanalitičarski rečeno, da je reč o omaškama; običnim jezikom – da je reč o nečistim savestima

Dakle, ovako: u Novom Pazaru imali su petodnevnu bebu u kritičnom stanju. Detetu je bila potrebna medicinska pomoć bolje opremljene bolnice, pa su kolima hitne pomoći lekar i anestetičar krenuli ka Kraljevu – ili Kragujevcu, još nije jasno. Bio je petak, 13. mart, po podne. Kod Raške se onda obrušio odron i prekinuo saobraćaj. Lekari su zamolili za helikopterski transport; dežurni vazduhoplov za spasavanje i traganje na Batajnici bio je helikopter Vojske Srbije Mi 17 i zadatak im je prenet odmah; uzleteli su za Rašku oko 19:30. Reč je o

MAGLI POLITIKE

veoma solidnom i – kako čujemo – odlično održavanom helikopteru sa vrhunskom i iskusnom posadom, koja iza sebe ima stotine sličnih uspešnih letova. Mi 17 u dežurstvu ima pune rezervoare, sva tri, sa 2800 litara kerozina, što je dovoljno da četiri puta odleti od Beograda do Raške i natrag. Ponekad je količina goriva manja, ako se očekuje težak teret, što ovde nije bio slučaj. Opšti konsenzus među ljudima iz avijacije i specijalista za helikoptere jeste da mu goriva nije moglo nestati u povratku i nema razloga sumnjati u to. Pravilo u avijaciji je jasno: goriva nikad dosta – dok ne

dođe do prinudnog sletanja; tada ga je uvek previše.

PITANJA BEZ ODGOVORA

Zapovednik vazduhoplova, major Omer Mehić, kopilot kapetan Milovan Đukarić i dva avio-mehaničara, stigli su u Rašku, primili dva lekara i ugroženog bebu i uzleteli ka Beogradu. Koliko se može saznati, do Mladenovca je sve išlo kako treba; onda se vreme pokvarilo. Tada je verovatno nastupio trenutak da se razmisli o alternativnoj destinaciji, jer je u zoni Aerodroma "Nikola Tesla" kod Surčina počela da se navlači magla.

Koja alternativna destinacija? Kraljevo? Kragujevac u koji se medicinska ekipa bila prvobitno uputila? Niš? Batajnica koju ovi piloti odlično poznaju, jer im je baza? VMA na Banjici, sa tri platforme za sletanje helikoptera i dovoljno visoko da magle ne bude ili da bude ređa? Bilo gde, samo da ima elementarne vidljivosti. Kasnije priče o tome da je Aerodrom "Nikola Tesla" vrhunski opremljen za sletanje i poletanje i pod najgorim uslovima možda su tačne, ali su irelevantne. To se odnosi na avione, ne na helikoptere, pa ne uvek i na avione: aerodrom je te kobne noći bio zatvaran čak i za avione sa svim

»

SEDAM IZGUBLJENIH ŽIVOTA:
Surčin, mesto pada helikoptera Mi-17

Foto: Fonet

■ **Vučić više da “ne da” ministre Gašića i Lončara, a niko mu ih još nije ni tražio. Biće da on zna nešto što mi ne znamo. Ono što se desilo bio je rast slutnje da su ta dvojica čekali bebu iz Novog Pazara sa spremnim TV ekipama**

uređajima za instrumentalno sletanje, jer je magla bila pregusta. Između 22:27 i 23:20 – tri su leta bila preusmerena na Temišvar, da bi se posle 23:20 vratili na Surčin. Uprkos tome, “Politika” od utoraka ima tekst sa naslovom “Aerodrom ‘Nikola Tesla’ bio bezbedan za sletanje”. Tu se navodi šturo saopštenje o tome koliko je aviona uzletelo i sletelo u periodu od 21:00 do ponoći; ne govori se o preusmerenim letovima kojih je bilo.

Helikopter majora Mehića pokušao

je da sleti dva puta u tom vremenskom periodu; treći put je pao. Zašto je pokušavao tri puta, kad je situacija bila očigledno nepovoljna? Bilo je prvi put jasno da je magla toliko gusta da valja potražiti drugo mesto za sletanje. Nema odgovor, niti ga očekujemo – iz razloga koje ćemo razmotriti. Po medijima su se posle pominjali razni uređaji, uključujući i pojačivače svetla itd., ali je to bez značaja: pojačivači svetla ne pomažu u magli, kao što ne pomaže ni paljenje

svetala na stadionima Zvezde i Partizana; naprotiv, jer se jako svetlo reflektuje u magli i čini je još neprozirnijom, kao što zna svaki vozač automobila. Ostaje da se vidi jesu li te slaboumne ideje zaista ostvarene i kome su pale na pamet, ali ni te informacije ne očekujemo. Ovaj helikopter imao je visinomere: dva barometarska i jedan radiovisinomer; pretpostavka je da su bili baždareni na nadmorsku visinu Surčina, ali pilot koji u magli prilazi, vođen samo radio-vezom

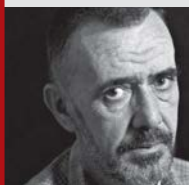

ŽALOST I PITANJA BEZ ODGOVORA:

Vlada Srbije, vrh Vojske Srbije,
Zlatibor Lončar i general Ljubiša Diković sa
Brislavom Gašićem i Tomislavom Nikolićem

Foto: Fonnet

sa radarskim osmatračima, kako čujemo, nije u zavidnom položaju. Mi još ne znamo da li je i kakav GPS imao. GPS će dati nadmorsku visinu, ali apsolutnu, od mora; ne i relativnu, od terena ispod. Helikopter u gustom magli košmar je svakog pilota; logični postupak je tražiti prozor vidljivosti sa bezbedne visine. Pritom, oko Surčina ima visokih stubova dalekovoda, koji su drugi košmar pilotima helikoptera; linijski piloti prate pravce prilaza i ne moraju o tome da brinu. »

Vučić na suvom: Godišnjica pobede kao uvod u godine poraza

Premijer koji se sam nudi ispitivanju poligrafa liči na sitnog kriminalca koji veruje da može da vlada otkucanjima srca, znojenju i promenama krvnog pritiska. On iskreno veruje da se ceo svet, a ne samo opozicija, zaverio protiv njega

Kad najmoćniji čovek u državi pretpostavi princip lojalnosti principu odgovornosti onda tu nešto nije u redu. Tako je Aleksandar Vučić, alfa i omega svake delte u Srbiji, amnestirao unapred od odgovornosti ministra odbrane i ministra zdravlja od tragičnih posledica pada vojnog helikoptera sa četiri člana posade, dva medicinska radnika i nesrećne petodnevne bebe kojoj je trebalo spasiti život.

Nema više te komisije koja će razmatrati njihovu ulogu u toj ljudskoj drami, jer je premijer rekao da ga, istina, o tome niko ništa nije pitao, ali da bi i on poslao helikopter da ga je neko nešto pitao. Amin, carska se ne poriče, posebno u noći kad čitava brigada ide da lepi plakate kojima se slavi godišnjica biblijskog pretvaranja vode u vino – postojanje PV umesto PPV-a.

Pobedio je ubedljivo na izborima od pre godinu dana. A sudeći po anketama, podrška Vučiću i dalje raste, samo što on, čini mi se, bolje od anketara zna da je to zenit njegove popularnosti i počinje da gubi nerve što se političarima događa kad u trkama dužim od sto metara počnu da gube dah.

To je loše za Srbiju: apsurd je očigledan, čovek s toliko moći postaje nesposoban da se racionalno ponaša. Njegovo veličanje pilotsko-ministarskog podviga zato što su spasavali bebu, bez imena u trenutku drame, bez obzira na to što je, po njemu, bila nevećinske veroispovesti, nije toliko izraz hladnog beščašća (sudeći po imenu i prezimenu glavnog pilota, i ovaj je pripadao toj feli, kao i lekar iz Novog Pazara), već očajnički pokušaj da od greške u proceduri, ili, pak, od banalnog kvara na dotrajaloj mašini, napravi podvižništvo.

Ništa neljudskije nije se dogodilo tokom Vučićeve karijere. Dete od pet dana je dete, kao što je i onaj mali koga je Vučić prtio kroz smetove Feketića bio Albanac, a ministri su odrasli ljudi, bez obzira na ispovest, i odgovaraju javnosti Srbije koja bi nakon istrage trebalo da dozna ponešto o njihovoj objektivnoj ulozi u ovom događaju.

Potreba da budu amnestirani pre roka nije potreba nikog drugog do samog Vučića i to pokazuje stepen njegove zastrašenosti od dana koji dolaze. Nije, premijeru, pad rejtinga najgora stvar koja se nekom može dogoditi. Događa se to i silnijima. Uostalom, neka pita Tonija Blera. Ja verujem da njegove bojazni počivaju na časnijim motivima: ako on izgubi, pašće s njim cela garnitura dosta smešnih likova koje je on instalirao, ali nisam mu ja kriv što su to njegovi pajtosi koji s njim tobože dele žar političke borbe, a gledaju da na toj vatri zarade nešto. Što brže i što više.

Nesumnjivo je da Aleksandar Vučić ima kapacitet da dobije i naredne izbore. Kad god da budu organizovani. Ali ima i kapacitet da uništi redovne procedure. Premijer koji se sam nudi ispitivanju poligrafa liči na sitnog kriminalca koji veruje da može da vlada otkucanjima srca, znojenju i promenama krvnog pritiska. On iskreno veruje da se ceo svet, a ne samo opozicija, zaverilo protiv njega.

U narednoj fazi nudiće nam i DNK analizu. Samo da ne počne da dokazuje da mu je raspored hromozoma – radikalan.

ŠTA SE DESILO 13. MARTA: Helikopter Mi-17 i uvidaj na mestu katastrofe

Foto: Fonet

Zapovednik vazduhoplova Mehić, dakle, našao se u ozbiljnoj neprilici: em ima bebu koja umire, em se izgubio u magli. Mi ne znamo – a plašimo se da nećemo ni saznati – da li je major Mehić tražio alternativno mesto za sletanje i šta mu je rečeno; goriva je trebalo da bude dovoljno čak i do Novog Sada ili tako nekog mesta bez magle. Bila bi dobra i svaka njiva pored puta po kome može da dođe kombi hitne pomoći. Zapovednik

vazduhoplova gospodar je leta i letelice dok je u vazduhu i niko ne sme da mu naređuje: on odgovara za vazduhoplov, posadu i putnike – i samo on.

“NEKI JAKO MOĆNI LJUDI”

Druge vazduhoplovne mudrosti kaže da je uzletanje stvar slobodnog izbora; sletanje je obavezno. Tu je sad vreme za jednu digresiju. Sletanje helikoptera sa kritično ugroženom bebom baš

■ **Zašto je major Mehić tri puta pokušavao da sleti baš na Surčin po takvoj magluštini, ne tražeći alternativnu destinaciju? Ili je možda tražio alternativu? Ne znamo; kontaktirali su mobilnim telefonima, a ne standardnom i obaveznom VHF i UHF radio-vezom koja se kasnije preslušava sa magnetofona. Možda BIA i VBA imaju snimke tih razgovora mobilnim telefonima, ali ih nikada nećemo čuti, ne brinite**

na aerodrom u Surčinu bilo je – kako vidimo – najavljeno određenim medijima unapred. Sada se svi stide da priznaju, ali možemo pretpostaviti da su neke ekipe bile spremne na licu mesta. Urednik štampane stvari “Alo” skrušeno je priznao da su mu neki “jako moćni ljudi” javljali da je helikopter sleteo i da je beba u bolnici; agencija Beta se okliznula takođe, ali je glavni urednik to posle protumačio pogrešnim tumačenjem izjave »

Misterija Vučićevog tugomera

Pretpostavljam da mnogi prethodnih nedelja nisu razumeli zašto se toliko žestim oko načina na koji se ovde upražnjava institucija Dana žalosti, sa svime što uz to ide. Nije da i drugi to nisu primetili, ali eto, smatraju nekako da neka doza mešanog kiča (naime, i malograđanskog i socrealističkog), i raznih formi strinastog "preglumljivanja" tu naprosto ne može da se izbegne, ali da sve to zajedno nije ni važno, sve javne i kolektivne žalosti uvek su bazično ceremonijalna stvar.

Međutim, stvar nije u tome: *uopšte* nije u tome i *nikada* nije u tome. Normalna, prirodna ljudska žalost zbog tragedije i nedužnih žrtava je jedno, a način na koji vlast nastoji da *kidnapuje* i *kontrolira* sve što je u vezi s njom nešto je sasvim drugo. Stvar je, elem, par excellence političke naravi. Radi se o samoj prirodi poretka u kojem živimo, a koji je "setovan" tako da nas kinji, maltretira i ucenjuje na bezbroj načina; jedan od njih, nikako najmanje važan, jeste i svojevrsno *pasivno-agresivno emocionalno ucenjivanje*.

Aleksandar Vučić dozvolio je sebi ovih dana, besramno i cinično koristeći jednu tragediju za isterivanje svojih političkih kaprica i narcisističkih tripova, da neke ljude koji su nastojali da javno analitički procenjuju postupke držav-

tome, pokušavaju da uvuku javnost i društvo u celini u bolesnu igru paraemocionalnog nadgornjavanja: ko je više tužan i ko više žali zbog ove ili one tragedije, poplave, smetova, pada helikoptera – pri čemu je jedino što je nesumnjivo fakat da su oni ti koji svojim činjenjem ili nečinjenjem mogu da ugroze ili da izbave ljudske živote. A na javnosti je da njihov učinak procenjuje – e sad, naravno, kao i uvek i kao i svugde, neko će to činiti dobronamerno, neko maliciozno, neko kompetentno a neko odoktivno... U svakom slučaju, niko ne zaslužuje da od bilo koga, kamoli od najisturenijeg državnog službenika, čuje bolesnu pridiku u kojoj će se ovako *meriti stepen njegovog tugovanja*. Da li je, zaista, normalno socijalizovanoj, ergo nesociopatskoj osobi uopšte potrebno da objašnjavam zašto se to ne može i ne sme činiti, zašto je to daleko sa onu stranu javno izgovorivog? Ako *jeste*, okej, smatrajte da ništa nisam ni rekao.

Ali, to je ono što Oni rade otkako su se, na nesreću, pojavili na javnoj sceni zemlje čijem su razvaljivanju tako mnogo doprineli. Dok su se zvali radikalima sve što su – umesto znanja, rada, pameti, dobrote – imali da ponude bila je njihova navodno bezgranična, šampionska i nenadjebljiva lju-

Ova stalna kvaziemocionalizacija javnih i političkih stvari morala je dovesti do otvorenog "merenja tuge" političkih oponenta

nih organa oko helikopterske nesreće koja je odnela sedam života, a da to možda (kažem *možda* jer nisam stručan da to procenjujem, ali to ne znači da su za to stručni samo oni koji će uvek reći ono što se Vučiću dopada!) i nije moralo tako da bude, izvređa na razne načine, od kojih je najmizerniji bio momenat u kojem je taj besramni, samoreklamerski folirant mrtav-hladan rekao kako oni, naime "analitičari", eto, "nisu ni tugovali zbog smrti", kao što se, uostalom, "ni ne raduju životu".

Do ovoga je, da se razumemo, moralo da dođe. Ta naporno samozaljubljen punjena ptica koja je samom sobom i svojom dubokom unutrašnjom beznačajnošću prvo raščistila čitav javni prostor, a onda ga ispunila samim sobom (ili, ako hoćete, *ispraznila samim sobom*) usudila se da javno meri stepen tugovanja ili radovanja drugih ljudi nad činjenicama ljudskog rađanja i umiranja. Bezobrazniji od ovoga teško da se uopšte može biti; ili možda i može, sačekajmo Vučićev sledeći javni nastup.

Ako ste ovime zatečeni, zatečen sam vašom zatečenošću. Jer je sve vodilo baš ka tome, i daj bože da to bude najgore što ćemo čuti iz tih usta. Jer baš odatle, iz tog pravca, sve vreme dolazi to šmirantsko histerisanje, ta kvaziemocionalizacija javnih i političkih stvari. Ljudi koji su, činjenicom da su na vlasti i da upravljaju ključnim mehanizmima države, ljudi dakle odgovorni za živote i imovinu građana Srbije, a koji svakodnevno dokazuju koliko su malo kompetentni u

bav za Srbiju i "vaskoliko srpstvo". Svako ko nije duvao s njima u istu trulu tikvu bio je, dakako, onaj ko ne voli Srbiju i Srbe, tačnije: onaj ko ih mrzi. Sve se tu baziralo na toj prostoj emocionalnoj klackalici, tačnije, na posramljujuće bednoj manipulaciji diskursa "ljubavi" i "mržnje", proširenih do apstraktnog nivoa cele jedne države i celog naroda. I nikada baš ništa, ti veliki ljubitelji roda svog, ovoj zemlji nisu dali, osim te navodno preogromne ljubavi koja se, gle, u banalnoj stvarnosti ovoga sveta manifestovala kao neprekidno siktanje mržnje i agresije prema svemu što nisu oni i što Srbiju vidi drugačije od njih.

Šta se onda u međuvremenu promenilo? Nešto malo formice, a baš ništa suštine. I dalje su Oni, s Njim na čelu, jedini koji umeju da vole sve nas – čak i one koji to uopšte ne zaslužuju – i jedino su oni odgovarajuće tužni kad treba biti tužan i srećni kad treba biti srećan... Svi mi drugi koji nismo s njima, ili smo nedajbože protiv njih, sigurno smo emocionalni invalidi, štaviše, verovatno smo se silno obradovali kad smo čuli da je sedmoro ljudi izginulo jer ćemo sad, ura, moći i za to (dakako, iz čiste ljudske zlobe i jeda) da okrivimo Vučića, što je – naime, klevetanje Vučića – jedina svrha i smisao naših mizernih života...

Karikiram? Zapravo ne, jer – šta je drugo Vučić rekao nego baš to? I zato, nemojte da se lažemo: ko ćutke pristaje da mu taj besramnik tako kaplariše, pristaće i na sve drugo. ¶

Noć nad Beogradom

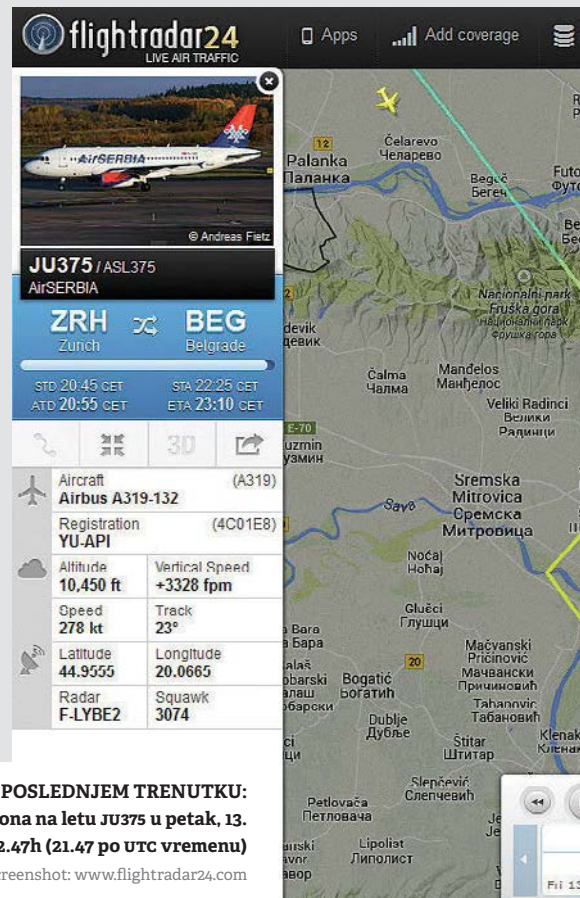
Prateći zapise na sajtu *Flightradar24.com*, postavlja se pitanje da li su avioni koji su se u petak uveče nalazili u blizini beogradskog aerodroma preusmereni u Temišvar zbog magle, ili u trenutku kad je izgubljen kontakt sa helikopterom, odnosno kad je bilo jasno da se nesreća dogodila.

Beogradski aerodrom ima tzv. kategoriju IIIb, odnosno zapadni krak piste (RWY 12) opremljen je za sletanje komercijalnih aviona po gustoj magli. U petak oko 22.30 h dva aviona su obustavila spuštanje neposredno pred samim aerodromom. Prethodno je avion iz Štutgarta kružio neko vreme, pa onda ipak sleteo. Odmah za njim se prizemljio i let iz Praga, ali ne i avioni iz Ciriha i Milana – zadržani su na visinama od 1100 i 1500 m, kružili su oko 20 minuta i otišli za Temišvar. Da li je zaista bila reč o naglom i toliko drastičnom pogoršanju vremenskih uslova da su avioni morali da odustanu od završnog prilaza, ili je rejon aerodroma "raščišćen" zbog helikoptera – bilo da bi mu se omogućilo da lakše sleti ili zato što je kontakt već bio izgubljen?

Satnica sa "Flightradar24" izgleda otprilike ovako:

22.04 h: Aeroflotov avion iz Moskve uredno sleteo na "Nikolu Teslu". Neposredno pre njega sletela su još tri aviona (iz Ljubljane, Beča i Minhena) bez ikakvih zadržavanja.

22.10 h: Air Serbia iz Štutgarta (let JU345) počinje da pravi

nekoliko krugova iznad Šimanovaca, na visini od 860 m, tj. na samo 15 km od piste, ali ipak sleće oko 22.20 h. Da li je ovo bilo vreme prvog pokušaja prizemljenja nesretnog helikoptera?

nekog doktora da su spremni da bebu prime i zamoram dežurnih novinara noćne smene; na internetskim portalima značajnih medija pojavila se ista informacija; niko neće da kaže ko im je to javio u trenutku kada major Mehić još ne zna šta će od sebe i helikoptera. Neće da kažu i ne smeju da kažu, jer da smeju, rekli bi. "Neki jako moćni ljudi", kako čovek reče.

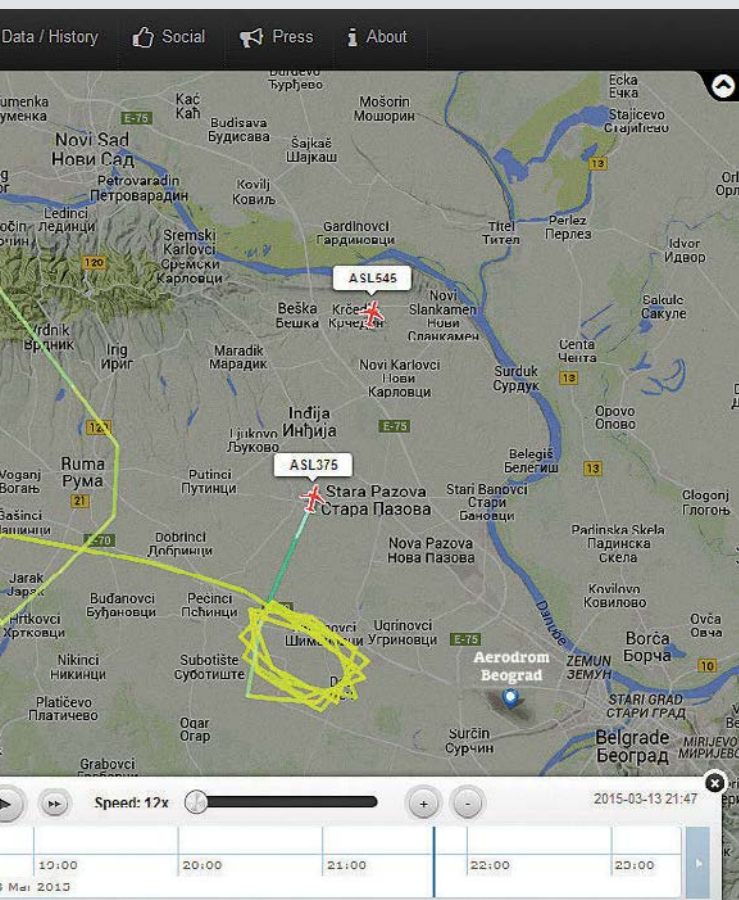
Malo podsećanje: tako su isto neke beogradske novine 1934. javile da je kralj Aleksandar Karađorđević srećno prispeo iz Marseja u Pariz, a čovek je završio u prosekuri, ustreljen. Tako su jedne zagrebačke novine krajem devedesetih bile javile da je američki sekretar za trgovinu Ron Braun srećno sleteo u Dubrovnik, a jadnik je poginuo kad je vladin 737 udario u brdo, pokušavajući da sleti na Čilipe po buri. Pouka glasi: prvo vidi, pa onda javljaj, ali godine prolaze, "neki jako moćni ljudi" insistiraju, pa ti odbij, itd. Tokom noći objavljivane su ispravke, menjane naslovne strane i šta se već sve radi – ali bilo je

kasno: bruka je pukla. Nelagodnost od te bruke oseća se i u utorak, a biće je i dalje, koliko vidimo. Ako je Aerodrom "Nikola Tesla" bio "bezbedan za sletanje", kako kažu, zašto major Mehić nije lepo sleteo? I zašto niko to ne pita?

NA LICU MESTA

Sutradan ćemo saznati da je kontakt sa helikopterom, tj. posadom, bio izgubljen oko 22:31 h u petak noću. Taj kontakt bio je mobilnim telefonom, kaže visoki oficir Vojske. Zašto nije bio uobičajenom VHF ili UHF radio-vezom? Zato što se radio-veza sluša i snima? Recite nešto. Magla se koliko-toliko digla u međuvremenu i avioni iz Temišvara vraćaju se, ali helikoptera nigde nema. Olupinu su našli tek oko dva izjutra u subotu, 14. marta, a "uviđaj" su završili peške (bilo je duboko blato), na licu mesta oko osam izjutra. Ima samo jedna fotografija, teleobjektivom izdaleka: olupina izvrnuta na levi bok, pored nje nekoliko metara udaljen cilindrični predmet koji bi mogao biti ili rep helikoptera ili rezervoar koji je otpao;

nije jasno. Svih pet krila rotora očigledno je iščupano sa glave rotora, što samo znači da su u trenutku kontakta sa tlom bila u pokretu; čak u brzini rotacije, što bi upućivalo na zaključak da su motori radili – ili da je pilot pokušao sa manevrom autorotacije. To je kad helikopter izgubi pogon, pa pilot izvede određeni manevr koji zarotira rotor dok propada kroz vazduh i pre udara o tlo podigne kolektivnu komandu i poveća uzgon koristeći inerciju rotora, da ne gnjavimo sad sa tehničkim finesama. Prizor olupine i sudbina posade i putnika ukazuju da je helikopter udario o tlo popriličnom brzinom; uspešni manevr autorotacije polomio bi stajni trap i naneo teža oštećenja, ali ne ovakva. Slike iz blizine pokazale bi oštećenja i tragove na tlu, iz čega bi se dali izvesti precizniji zaključci, ali mi slike nemamo. Nije jasno je li ili nije bilo došlo do požara; stručnjaci kažu da vatra nije obavezna i da je požara bilo, olupina bi bila pronađena ranije, pošto je ležala na kilometar od auto-puta i oko dva kilometra od piste. Količina preostalog

22.13 h: Air Serbia let (JU375) iz Ciriha nalazi se 40 km od surčinskog aerodroma, iznad Rume, na visini od 1800 m i tu započinje kruženje.

22.23 h: isti avion stiže iznad Šimanovaca (na visinu od

1160 m) i tu opet ulazi u "holding pattern" (kruženje). Možda samo čeka da aterira let JU615 iz Praga čija se završnica leta ne vidi na *Flightradaru*, ali koji je, prema sajtu Aerodroma "Nikola Tesla" sleteo u 22.27 h.

22.28 h: Air Serbia (JU545) iz Milana takođe počinje da kruži iznad Šimanovaca na visini od oko 1500 m. Sada je već izvesno da na aerodromu ili u njegovoj okolini postoji neki problem. Oko 22.45 h oba aviona, i 375 i 545 odlaze prema Temišvaru.

U isto vreme, nešto dalje od surčinskog aerodroma, u 22.25h let Air Serbia br. 305 iz Brisela, počinje kruženje iznad Čelareva, Futoga i Bačkog Petrovca na visini od 7300m.

U intervalu od 22.25 do 22.50 h još četiri aviona koja su se približavala Beogradu ulaze u "holding pattern" iznad Bačkog Petrovca na visinama između 7000 i 8000 m (Air Serbia letovi 305, 315, 405 i Lufthansa LH1724) s tim što avion iz Brisela (JU305) odlazi za Temišvar, a ostali nastavljaju da kruže.

Od 23.05 h: avioni polako prestaju da kruže nad Vojvodinom i kreću u prilaz prema Beogradu, gde bez daljih zadržavanja sleću od 23.15 (let 315 iz Pariza).

Nakon toga se letačke operacije dolazaka i odlazaka aviona sa "Nikole Tesle" odvijaju normalno.

U 00.40 h iz Temišvara poleće avion sa leta 375 i u jedan sat posle ponoći najzad sleće u Surčin. Petnaest minuta kasnije stiže i "milanski" let 545, a za njim u 1.30 i "briseljski" 305.

I.HRAŠOVEC

goriva – ako je istina to što se priča – garantovala bi popriličan plamen. Olupina ne izgleda kao da je spaljena u velikom požaru tog tipa.

Sva ova i još mnogo drugih pitanja pojavila se su u javnosti odmah; vazduhoplovna zajednica zna se između sebe i rado se javlja po društvenim mrežama i inače. S njima se nije šaliti, jer su solidarni, znaju o čemu govore i hrabri su. Odmah, međutim, bez čekanja na prve nalaze, vlast kreće sa histeričnom kontraofanzivom protiv još neizrečenih primedbi i to konačno pušta crva sumnje u javnost. Aleksandar Vučić, arogantniji i nabusitiji nego ikad ranije, prenemaže se na konferenciji za novinare: šta je trebalo, da ne pošaljemo helikopter, pa da nam posle zamerate (uvek drugo lice množine; znaju oni ko su) da nismo hteli da spasemo bebu jer je druge veroispovesti? To je sad nadasve zanimljivo: otkad beba od pet dana ima "veroispovest" i odakle Vučiću uopšte takva neuobičajena ideja? Kao prvo, niko nije imao primedbu na to što je

helikopter uzleteo; i treba da uzleti, kao i uvek do sada. Da nije uzleteo iz ko zna kog opravdanog razloga (kvar, vreme itd., nemamo helikopter koji može) niko ne bi pravio pitanje: takav je život, ne može sve uvek. Vučić, naime, anticipira moguću primedbu u skladu sa sopstvenim radikalskim načinom razmišljanja i to je očigledno. On zamenjuje tezu: nije reč o "veroispovesti" petodnevne bebe; reč je o propaloj reklamnoj senzaciji, jer odakle inače nagoveštaj trijumfa određenim medijima? Vučić više da "ne da" ministre Gašića i Lončara, a niko mu ih još nije ni tražio. Biće da on zna nešto što mi ne znamo. Ono što se desilo bio je rast slutnje da su ta dvojica čekali bebu iz Novog Pazara spremni, sa spremnim TV ekipama. Na pitanje gde su ta dvojica bili te noći, Vučić kaže da zna "gde su bili u tri" te noći, ali ne kaže gde su to bili.

Problem se polako svodi na drugi deo avijatičarske mudrosti: sletanje je obavezno. Zašto je major Mehić tri puta pokušavao da sleti baš na Surčin po takvoj

magluštini, ne tražeći alternativnu destinaciju? Ili je možda tražio alternativu? Ne znamo; kontaktirali su mobilnim telefonima, a ne standardnom i obaveznom VHF i UHF radio-vezom koja se kasnije preslušava sa magnetofona. Možda BIA i VBA imaju snimke tih razgovora mobilnim telefonima, ali ih nikada nećemo čuti, ne brinite. I ko će sada da uveri javnost ("neprijatelje, Miškove plaćeničke, one koje plaćaju evropske gazde" itd.) da ovde nemamo posla sa katastrofalnim ishodom jedne marketinške operacije, preuranjeno rasprodate okolo? Da je sve prošlo kako treba; da su se ministri slikali sa bebom pogrešne "veroispovesti" te noći, pa se sutradan pojavili sa uobičajenim statistima, u letačkim kombinizonima, naravno, pred TV kamerama u Vladi – kamo lepe sreće, neka ih tamo, samo da su živi i zdravi – sve bi bilo u redu. Ispalo je, međutim, nažalost, drugačije; zašto? Zbog insistiranja na sletanju u surčinskoj magli, jer TV ekipe čekaju? Pa, ko im još veruje bilo šta?

MILOŠ VASIĆ

**BEOGRADSKI
FESTIVAL
DOKUMENTARNOG I
KRATKOMETRAŽNOG
FILMA**

23-29. MART '15.
DOM SINDIKATA
WWW.BFDKF.RS

Hronika najavljene nesreće

FoNet

Pad helikoptera sa šest članova posade i medicinskog osoblja i jedna petodnevna beba obeležili su nedelju za nama.

Uzrok nesreće će, nadam se, otkriti stručna komisija koja je oformljena tim povodom. Međutim, pitanje koje se nameće danima glasi: kako su mediji izveštavali o ovoj nesreći?

Odgovor na ovo pitanje sastoji se od dva dela, ali glasi: Pogrešno!

Prvi deo vezan je za standardne profesionalne uzuse i tačnost izveštavanja. Kao što znate, sve informacije je neophodno proveriti, bez obzira na prirodu izvora, makar on bio iz jednog ili oba ministarstva koja su bila nadležna za ovu humanitarnu misiju. Poruke iz Ministarstva zdravlja ili Ministarstva odbrane nisu smele biti toliko pouzdane da ih novinari ne provere. Tako je došlo do zaista velikog propusta, čak i kod novinske agencije Beta, jer je objavljena neproverena informacija da je helikopter sa petodnevnom bebom iz Novog Pazara sleteo na aerodrom u Surčinu. Ova neistina je papagajski prenetu u više medija, pa se još jednom pokazalo da, uprkos savremenim sredstvima komunikacije, novinari ipak vole staro dobro prepisi-

tabloidizovani gladni su ovakvih sadržaja, koji postaju zame-na za autentično istraživačko novinarstvo. Izem ti ekskluzivu koju ti dojadi PR ministarstva, pa se posle toga, gle slučajnosti, novinarske ekipe pojave u cik zore kad hapse Miškovića ili Kosmajca. Novinari su dan ranije snimili na autoputu ministra policije koji je imao potrebu da se slika pri hapšenju otmičara dvogodišnje devojičice iz Beograda. Čestitao bih policajcima na profesionalnosti, a siguran sam da bi oni zadatak obavili i bez prisustva ministra koji je želeo odmah tu, na licu mesta svoje minute u medijima.

U uslovima nulte vidljivosti, herojska posada helikoptera koji se srušio bila je izložena neverovatnom pritisku. Pitam se da li je barem promil pritiska dodala potreba ministara da sa medijima sačekaju sletanje na Surčinu.

Ova tragedija mora da nas nauči da složene poslove u vezi sa bezbednošću moramo prepustiti profesionalcima, jer tu ministri i mediji u cilju političkog marketinga uvek predstavljaju faktor dodatnog rizika. Kada budem leteo avionom, pio mleko (sa ili bez aflatoksina), našao se u poplavi ili snežnim

Ekskluzivne informacije su one koje Vlast ne želi da objavi ili želi da zataška. One "ekskluzivne" vesti koje vam serviraju, od vas prave poslušne izvođače radova političkog marketinga.

vanje. Bilo je dovoljno jednostavno nazvati nekog na aerodromu ili poslati reportera i bilo bi jasno da nešto ipak nije u redu.

Zabunu je najverovatnije izazvao odlazak ambulantnog vozila, koji je protumačen kao odvoženje bebe. Međutim, vozilo je otišlo jer čekanje više nije imalo smisla. Helikopter se srušio u nesreći izazvanoj najverovatnije ekstremno lošim uslovima za letenje.

Društvene mreže takođe nisu bile od velike pomoći. Televizijske ekipe su se uključile ispred Instituta za majku i dete – gde je sve bilo spremno za prihvatanje bebe. Poneke novine, poput "Naših" ili novosadskog "Dnevnika", ovu dezinformaciju o spasavanju su vukle čak do sutrašnjeg izdanja. "Upecali" su se i RTS i "Blic", ali u elektronskim izdanjima, pa je danas pitanje šta je od informacija ostalo na sajtozima. Mediji danas mogu da brišu svoje brljotine u elektronskim formatima.

Ovaj deo pogrešnog izveštavanja o nesreći lakše je opravdati. U nedostatku proverenih informacija, moguća su nagađanja i insinacije koje se kasnije pokazuju kao netačne. Činjenica da je bilo i medija (poput B92) koji nisu automatski prepisali agencijske vesti govori da je ipak bilo moguće proveriti tačnost, tim pre što se nesreća odigravala u Beogradu.

Drugi aspekt netačnosti mnogo je kompleksniji. On se tiče ustaljenog načina komunikacije između sredstava informisanja i Vlasti. Naime, gotovo sva ministarstva, a naročito vojska i policija – glavnim medijima serviraju "suvu ekskluzivu", a oni

smetovima – želim da o meni brinu stručni i osposobljeni profesionalci, a ne političari. Lekcija za medije takođe je veoma jasna – ekskluzivne informacije su one koje Vlast ne želi da objavi ili želi da zataška. One "ekskluzivne" vesti koje vam serviraju, od vas prave poslušne izvođače radova političkog marketinga.

Za mene bi danas ekskluzivna vest bila – ko je sve bio na Surčinu i dočekivao helikopter koji se srušio? Opomena za političare i medije veoma je ozbiljna i meri se brojem od sedam izgubljenih života. Da se razumemo veoma dobro, jer Premijer kaže da "ne dâ Gašića i Lončara" – niko ih ni ne traži, niti optužuje za nesreću. Ovde mora da se podvuče crta ispod zloupotrebe medija u neprekidnoj političkoj kampanji, pa je čak vidljivo i nadmetanje među ministarstvima. Istovremeno, ovo je packa medijima koji su pristali da ih hrane na kašičicu.

Za kraj, evo dela govora koji je doktor Nermin Duštinac održao na sahrani svojih kolega u Novom Pazaru:

"U zemlji u kojoj je normalno da deca rađaju decu, gde kiša odseče jedan kraj od sveta, gde šest junaka u borbi za jedan petodnevni život postaju ptice bez krila u višedecenijski starom helikopteru, postoje i ljudi koji su spremni da se žrtvuju za druge, koji vole, jer znaju da ljubav može spasiti svet.

U zemlji gde je važno gde će helikopter sleteti, a ne i da li će sleteti, ima pojedinaca spremnih da polože svoj život u ime humanosti."

O BLERU, LAŽIMA I PREMIJEROVIM SLUGAMA

Kad je reč o podršci Aleksandru Vučiću, nije ona tolika kako se obično misli. Reč je otprilike o četvrtini punoletnog građanstva. A zašto? Zato što je oko polovine građana razočarano i ne podržava nikoga. Ubijeni su u pojam i još nisu došli u ono stanje razdraženosti kada moraju da se angažuju protiv vlasti. A to će vreme doći, jer autoritarna, a nesposobna vlast nesumnjivo mora naposljetku izazvati razjarenost građanstva

Bilo da je reč o sedmoro stradalih kada se srušio vojni helikopter koji je prevozio bebu iz Novog Pazara za Beograd, ili o otmiци dvogodišnje devojčice u naselju Braće Jerković, ili o obeležavanju 12 godina od pogibije premijera Zorana Đinđića, ili o leks specijalisu za "Beograd na vodi" ili o prodaji 1583 državna automobila, ama baš svaki događaj u ovoj zemlji služi za promociju Vlade Srbije. Po mogućstvu, i na terenu i na vanrednim sednicama vlade. Stalno smo u nekoj vrsti zamene teza. Javnost pita zašto je helikopter pao, a premijer obrazlaže da "neće dati" ministre Gašića i Lončara i da bi on takođe doneo odluku o spasavanju bebe. A niko ne dovodi u pitanje da je bebu trebalo spasavati.

Zabavljeni smo i vladinim "deliveri junitom", izumom Tonija Blera, koji je njegova konsultantska kuća ovih dana namontirala u Nemanjinu 11. Reč je o vladi u vladi, stručnim tročlanim timovima koji će premijera svakodnevno izveštavati o napretku najvažnijih državnih projekata po ministarstvima. Članovi vlade, sem što su tako dobili nove šefove kojima podnose izveštaj o svom radu, ovih su dana i na ubrzanom kursu odnosa s javnošću koji vodi opet Toni Bler. Poštujući pravila PR-a, koja svakodnevno vežba, vlada je u permanentnoj predizbornoj

kampanji. Protiv koga? Beograd je od pre neki dan ponovo oblepljen plakatima sa likom Aleksandra Vučića i citatom: "Ne postoji veća vrednost ni radost od borbe za modernu i uređenu Srbiju."

Permanentna kampanja i propaganda sasvim su primerene autoritarnom stilu vladavine. Aleksandar Vučić se postavlja kao apsolutno merodavni sudija svega što se dešava u Srbiji. Svakog političara u Srbiji doživljava kao rivala, bez obzira na to da li se on nalazi u SNS-u ili u koaliciji s SNS-om ili u opoziciji. Važno je ne dozvoliti nikome od njih da suviše ojača. Čim je neko blizu deset odsto ili počne ozbiljnije da napreduje, on dobija po glavi. Danas nema u Srbiji političara koji ima iznad deset odsto popularnosti. Sem popularnosti Aleksandra Vučića, ne postoji više ničija relevantna popularnost. Stoga on može da bude i strogi, ali pravedni pokrovitelj kada oceni da je javnost prema nekim ministrima loše raspoložena, kao što je sada bio slučaj prema ministrima zdravstva i odbrane, a može da bude i strogi razredni starešina koji kori Iviću Dačića što nije redovni na sednicama vlade, ili da se izdire na ministra Vujovića, jer jednostavno ne može da obuzda svoj pravednički bes. U svakom slučaju, politika vlade pretvorena je u stalne odnose s javnošću, tu nema ni ideologije ni ozbiljne politike, već isključivo

propagande jedne ličnosti posredstvom poslušnih sredstava masovnog opštenja. Na neki način, to jeste centralno pitanje ove vlade. Zato što je potrebno stalno lagati, a biti vešt u ubeđivanju da se, u stvari, uopšte ne laže. Zasad vlada ima uspeha, jer narod želi da veruje vladi. Tek kada se budu uverili da je zapravo reč o šarenoj laži i da se ništa ne menja nabolje, već se krećemo u suprotnom pravcu, tek tada će doći do jačanja nezadovoljstva, kaže dr Jovo Bakić, sociolog, docent na Filozofskom fakultetu u Beogradu.

"VREME": Kada smo razgovarali pre pola godine, kazali ste da je spoljna politika vlade Srbije odgovorna i u tom smislu bolja od unutrašnje. I dalje mislite tako?

JOVO BAKIĆ: Mislim da, u načelu, jeste odgovorna. S jedne strane, trudi se da jasno stavi do znanja da Srbija treba da ima put ka EU, a da, s druge strane, ne ugrožava tradicionalno bliske odnose sa Rusijom niti pak da ugrožava odnose sa Sjedinjenim Američkim Državama. To jeste nešto za šta je relativno odgovorna spoljna politika.

Vama se, dakle, ne čini da je Srbija, poput Buridanovog magarca između dva plasta sena, isuviše neodlučna?

Srbija vodi politiku koju treba da vodi. Pritisak da Srbija uvede sankcije Rusiji

Fotografije: Marko Rupena

postoji, na prvom mestu pritiskaju je SAD pa EU, ali mislim da bi bilo loše ako bi se uvele sankcije Rusiji. Ne samo zbog ugrožavanja energetske bezbednosti, što je nesumnjivo jako važno, nego i zbog one mrve samopoštovanja koju kao narod još imamo. Ostala je ta mrva i ne bi trebalo tu mrvu izgubiti. Drugo je pak pitanje što će se Vučić i u buduće truditi da igra na spoljopolitičkom planu tako da bi na unutrašnjopolitičkom imao odrešene ruke da sprovodi svoju volju kako želi. To je, čini mi se, njegova ideja. Moguće je da se tako nešto i ostvaruje. Jer, živimo na periferiji kapitalističkog svetskog sistema na kojoj vladaju posebna (polu)kolonijalna pravila. Ako se setimo Hladnog rata, u takvim odnosima mogao je da postoji i jedan Augusto Pinoče, profašistički vladar koji je vladao po milosti SAD, a napravio je užasne zločine u Čileu. Ili vojne hunte po Argentini, po čitavoj Latinskoj Americi. Pa Hitlerovi oficiri koji su vladali Paragvajem decenijama, sve je to periferija kapitalističkog sistema. Prema tome, i ovde neko ko poslušno izvršava naloge moćnijih od sebe, možda će moći da tlači slabije od sebe. To je prepoznatljiva osobenost autoritarnih struktura ličnosti, koja je kod Vučića evidentna.

Korporativni model biciklizma, odozgo povijeni glava i kičma, a dole – gaženje i pedaliranje?

Da, to je uobičajeni model ponašanja za autoritarce i to mi živimo poslednje dve ili tri godine. Koliko mu popularnost bude slabila, toliko će biti okrutniji i toliko će se teže ovde živeti. On zahteva MMF-a sprovodi bez pardona prema građanima i zasad građani poslušno trpe. U stvari, imamo jedan život. Ako pristajemo na to da taj jedan život koji imamo upropaštava neki vladar koji je srećan da bespogovorno sluša naloge iz centra kapitalističkog svetskog sistema, ne misleći pritom nimalo o nama, to znači da sa našom inteligencijom nešto nije u redu. Nećemo, naime, živeti hiljadu godina. Trebalo bi da je moguće da živimo pristojno od svog poštenog rada. Ako to nije moguće, valjda treba da se pobunimo. Kako protiv vlasti tako protiv svetskog kapitalističkog sistema. Naravno, neće Srbija izmeniti taj sistem, kao što neće ni Grčka, jer to su male zemlje, ali ako se protest protiv nepravde sistema raširi, ako

zahvati i Grčku i Španiju i Italiju, možda će se proširiti i na sam centar. Onda ima nade, jer ovako kako je u celom svetu – ne valja. Mi živimo u sistemu u kojem je čovek primoran da sve više radi ukoliko ima posao, jer je mnogo nezaposlenih, a da za taj rad prima sve manje novca. Zgrade se smanjuju, a na periferiji svetskog sistema one su smešno i tužno male. Ako ste imali pre godinu dana prosečnu platu u Srbiji 380 evra, sada je ona 320 evra, što svedoči o užasnoj bedi u kojoj prosečan čovek živi. Ovde je trenutno 70 odsto ljudi u bedi, od kojih 20 odsto živi u apokaliptičnom siromaštvu, a ostali se batrgaju.

Možete li da se setite bilo čega što je bolje danas nego pre pola godine?

Uglavnom vidim korake unazad, oni su kontinuirani kad je unutrašnja politika u pitanju. Taj puzajući autoritarizam Aleksandra Vučića je sve izraženiji. Obruč oko sredstava masovnog opštenja sve se jače steže, sve je izraženiji, pritisak njegove vlasti sve je jači, na prstima jedne ruke možete izbrojati relativno slobodne medije, među kojima uopšte nema televizija s nacionalnom frekvencijom. To jako podseća na stanje s kraja osamdesetih i samog početka devedesetih godina.

Kada smo Danica Vučenić, Mića Čulibrk (glavni i odgovorni urednik NIN-a, prim. aut.) i ja bili na jednoj tribini o stanju medija u Srbiji koju su organizovali Evropski pokret u Srbiji u Novom Sadu i Fondacija "Konrad Adenauer", to je bilo krajem prošle godine, od 40 pozvanih redakcija, nijedna nije uputila novinara na tu tribinu, a bila je izuzetno dobro

posećena. Zato kažem da vreme izuzetno podseća na kraj osamdesetih kada nije bilo slobodnih medija, a kada su ljudi, gladni novih misli i novih lica, posećivali tribine. Danas je ponovo to vreme. Zato sve govori da smo ušli u jednu zanimljivu fazu autoritarnog režima koji steže medije misleći da će time ugušiti slobodnu misao, a ne znajući da takvi pokušaji na kraju zacementiraju propadaju. Slobodna misao se ne može ugušiti.

Otkud tolika potreba da se stručna i laička javnost na svaki način drže podalje od svakog škakljivog pitanja?

Vlast je nesigurna. Aleksandar Vučić verovatno najbolje zna kojim i kakvim je ljudima okružen. Ti su ljudi najčešće vrlo ograničenih sposobnosti i sumnjivih moralnih kvaliteta. Neretko su neki od njih upadali u prošlosti u problematične, na ivici kriminala ili u kriminalne radnje, i u tom smislu je ta nesigurnost vlasti opravdana. No, nju neće ukloniti pritisak na medije. Razne gluposti, greške, korupcionaške malverzacije, krađe, otkrivaće se – htela to vlast ili ne.

Mislite li da je ovaj rašomon oko "Beograda na vodi" zapravo vrhunac političke arogancije vladajuće garniture koja smatra da niko ne sme ništa da je pita? Ni novinari ni arhitekte ni građevinski inženjeri? Kako smo došli dovde?

"Beograd na vodi" je jedan megalomanski projekat koji bi trebalo da ispuni san Beograđana da siđu na reke. Otkad znam za sebe, govori se o tome da je Beograd

jedan od retkih gradova koji je pobjegao sa reka i treba da im se vrati. Ta je težnja u redu. Problem je u ostvarenju te težnje na ovaj način. Taj je projekt toliko megalomanski da je nemoguće da u celosti bude ostvaren. Podići će tu nesrećnu kulu, koja će verovatno biti ruglo, podići će i taj tržišni centar, nekoliko okolnih zgrada, i tu će biti kraj. U određenom trenutku investitor će shvatiti da mu se taj projekt ne može isplatiti. Ko će da kupuje te stanove? Za sve ovo vreme nije otvorena javna rasprava na televizijama sa nacionalnom frekvencijom o tako značajnom projektu. Kako će se rešiti problem prateće infrastrukture; da li će visoke zgradurine one-

kako treba da izgleda jedan važan deo Beograda, pri tome, ne bilo koji deo Beograda, nego onaj s najvećim potencijalom da bude i njegov najlepši deo. Dakle, jedan tajni dogovor rešava pitanje od javnog značaja. Sama ta činjenica bi u civilizovanim društvima bila dovoljna da vlada padne, ako se dogovor ne povuče. Ali mi smo daleko od civilizovanog društva koje zna svoja prava. Ovde je još moguće da predstavnici države privatne interese predstavljaju kao državne, podvrgavajući svojoj volji interes javnosti. O tome je ovde reč! Ozbiljne primedbe na taj projekt imaju Akademija arhitekata Srbije, pa Odbor za arhitekturu i urbanizam

upoznati sa problemom u elektronskim medijima, jer se šira javnost uglavnom preko njih i informiše.

Tu se vidi koliko je javnost potcenjena, ova vlast je sistematski potcenjuje, baš te iste građane potcenjuje od kojih očekuje podršku na izborima. Da nije tako, javnost bi bila upoznata sa svim osnovnim elementima, pa i nekim važnim detaljima, koje ova ponuda "Beograda na vodi" sadrži...

Mislite li da je ovo najdisciplinovanija vlada dosad? Možda i najpreplašenija? Možda danas i mnogo više nego pre, bili su na Blerovom predavanju na Dedinju, posle niko nije smeo da pogleda u kamere.

Možda su naši ministri pametniji nego što mislimo, možda to nije bio znak disciplinovanosti, niti preplašenosti, nego inteligencije. Naime, samo budala (a u Srbiji bi to bila budala na kvadrat) može biti ponosna što je podučava Bler. No, vlada jeste disciplinovana, i to iz više razloga. Neki ministri su ucenjeni, kao Ivica Dačić; umesto da bude na sudu, on je u vladi. On to zna i zato mora da sluša premijera, šta god da mu ovaj kaže. Drugi su poslušni kao članovi stranke kojom se vlada na jedan autoritaran način. Normalno je da je Stefanović poslušan i disciplinovan, jer on bi mogao eventualno da bude portir, a nikako ne i ministar, da nije njegovog članstva u političkoj stranci, na stranu to što je krao intelektualnu imovinu i kiti se doktorskom titulom preko jedne nazovi doktorske disertacije koja je na nivou slabog diplomskog rada. Ili Bratislav Gašić, koji nikad ne bi bio na toj poziciji bez stranačke pripadnosti i, pre svega, beskrajne odanosti Aleksandru Vučiću... To je sve očekivano. No, nije baš očekivano da jedan čovek koji ima karijeru kao Dušan Vujović, naročito posle onog nekontrolisanog urlikanja premijera pred čitavom javnošću Srbije na njega, takođe bude poslušan čovek. To se od ličnosti sa integritetom ne može očekivati.

Kao ni od Tasovca?

Kao ni od njega. Tasovac ima još jedan veliki problem. On je zadužen za resor u kome su ogrešenja o ljudska prava i slobode najveća i on je zato direktno odgovoran. Jedno vreme je čutao što je još bilo moguće i nekako izdržati, sad je nažalost počeo da priča...

■ **Politika vlade pretvorena je u stalne odnose s javnošću, tu nema ni ideologije ni ozbiljne politike, već isključivo propagande jedne ličnosti posredstvom poslušnih sredstava masovnog opštenja. Na neki način, to jeste centralno pitanje ove vlade. Zato što je potrebno stalno lagati, a biti vešt u ubeđivanju da se, u stvari, uopšte ne laže**

mogućiti pogled na reku; zašto je do posla došlo neposrednom nagodbom s investitorom, a ne posredstvom tendera; i zašto investitor diktira uslove bez uvažavanja struke, te oni mogu biti u suprotnosti s javnim interesom; zašto je ugovor tajan, ako se zna da tajnost budi sumnje da je, možda, reč i o korupciji...

Nema rasprave, ali ima medijske kampanje. Anketiraju bake na Savamali šta one misle o "Beogradu na vodi", čemu se nadaju, narod jedva čeka, oduševljenje, biće divno... Trenutno nema nikog u Srbiji ko nije čuo za Beograd na vodi, a stvarno gotovo ništa o tome ne znamo...

Ogroman je problem što je do toga došlo nekom vrstom nagodbe o kojoj javnost ne zna ništa. Tu je izvesni investitor iz Ujedinjenih Arpskih Emirata, poznat po tome što neke megalomanske projekte u Indiji i Pakistanu nije ni započeo, tu su Vučić i njegov Mali gradonačelnik (a i neizbežni Dinkić se pominje), i niko ne zna šta su se ti ljudi dogovorili o tome

SANU. Dakle, najugledniji arhitekti Srbije, a da li ste videli na nekoj televiziji s nacionalnom frekvencijom te ugledne ljude kako pričaju s gradskim arhitektom i gradonačelnikom o "Beogradu na vodi"? Da li su imali priliku da u televizijskim emisijama iznesu javnosti svoje primedbe? I to ne u monološkoj formi, nego da se pojave sa gradskim arhitektom i da raspravljaju pred javnošću o čemu je tu zapravo reč, te da javnost ima prilike da odmeri argumente i jedne i druge strane? Naime, laik može govoriti o nekim načelnim stvarima koje uočava kao prepreke, da se privatni interes predstavlja kao javni, ali nije arhitekta, koji može da govori o vrlo preciznim uskostručnim preprekama za ostvarenje ovakvog projekta. Red je da se pred javnošću o tome diskutuje. Mogli smo samo da pročitamo primedbe profesionalnih udruženja i arhitekata pojedinačno, u novinama poput "Politike" ili "Vremena". Ali ne može se očekivati od šire javnosti da čita te tekstove u novinama, to je javnost koju treba

■ **Ako ste imali pre godinu dana prosečnu platu u Srbiji 380 evra, sada je ona 320 evra, što svedoči o užasnoj bedi u kojoj prosečan čovek živi. Ovde je trenutno 70 odsto ljudi u bedi, od kojih 20 odsto živi u apsolutnom siromaštvu, a ostali se batrgaju**

A to se ne može izdržati?

Jedva... Jasno je rekao da je stanje u medijima izvanredno, jedino mu smetaju "Parovi" na tv Hepiju, inače je sve sjajno. Ivan Tasovac se od jednog simpatičnog čoveka, koji je odlično vodio Beogradsku filharmoniju, inteligentnog, u svojoj profesiji izvrsnog, o kome se sve najbolje moglo govoriti do pre samo godinu i kursur dana, pretvorio u čoveka koji se bavi politikantstvom najgore vrste. Čovek od časti i integriteta bi podneo ostavku ukoliko kao ministar kulture i informisanja ne bi mogao da utiče na to da se sloboda medija ne krši. Naprotiv, ministar ovu ogavnu rabotu, nažalost, i pravda. To je jedna od najtužnijih priča ove dve vlade, zapravo jedne vlade u dve varijante (Dačić-Vučić i Vučić-Dačić) koja traje tri godine.

Navodno, Bler je savetovao ministrima da sve informacije treba isključivo da idu iz jednog centra i da zaborave bilo kakvo soliranje u javnosti?

Za to im nije bio potreban Bler, jer i do sad je tako bilo. Vučić je te lekcije dobio od Šešelja još devedesetih kada su zajedno sedeli u vladi Milošević-Šešelj. U tom smislu, Bler nije neophodan kao savetnik i učitelj Vučićev. Mada, nikad se ne zna da li neke određene perfidnije taktike

uticaja na medije Bler može podariti svojim učenicima.

Zorana Mihajlović nije sačekala da "centar" objavi o čemu Bler podučava ministre, pa je istrčala s onim "časkanjem uz kafu". Posle ju je premijer Vučić, po svom poznatom običaju, javno ukorio. Da li to radi da bi oduševio prosečnog birača?

Autoritarni stil vođenja politike. Vučić mora da kontroliše onoga iznad koga je, on se prema ministrima odnosi kao prema svojim slugama. Nije to ništa novo i neobično, i u apsolutističkim monarhijama je bilo slično, samo što je to bilo pre dvesta, trista godina. To je ta mala razlika.

Naučio je mnogo na greškama svojih prethodnika... Kako se završava takva popularnost?

Trebalo bi da se podseti kako se završila Miloševićeva popularnost. To jeste ozbiljna pouka, mada se, naravno, vremena menjaju. I Tito je bio popularan vladar, a

mirno je završio svoju vladavinu. Mada je to tada bila specifična spoljnopolitička konstelacija odnosa. Kao i danas, kako već rekoh, Vučićevi spoljnopolitički odnosi će u značajnoj meri uticati na unutrašnje prilike i njegovu vlast.

Dolazak Blerov i sve u vezi sa predavanjem bilo je obavijeno velom tajne...

Saznali smo ponešto, sad je samo pitanje hoćemo li verovati... Sam Vučić je rekao da to nije platila Srbija, ni on lično, nego Ujedinjeni Arapski Emirati. Dakle, UAE su platili Blera da savetuje Vladu Srbije. Opet, dakle, dolazimo do priče o centru i periferiji svetskog kapitalističkog sistema. Ako ova vlada poslušno izvršava šta joj se naredi iz centra, onda centar može da pošalje svoje savetnike vladi Srbije i može da ubedi svoje prijatelje na Bliskom istoku da to finansiraju. Cilj je da se ova vlada održi što duže, to onda ima smisla. Mene više iznenađuje da je to Vučić prihvatio. Pametan čovek

■ **Neki ministri su ucenjeni, kao Ivica Dačić; umesto da bude na sudu, on je u vladi. Drugi su poslušni kao članovi stranke kojom se vlada na jedan autoritaran način. Normalno je da je Stefanović poslušan i disciplinovan, jer on bi mogao eventualno da bude portir, a nikako ne i ministar, da nije njegovog članstva u političkoj stranci. Nije baš očekivano da jedan čovek koji ima karijeru kao Dušan Vujović, naročito posle onog nekontrolisanog urlikanja premijera pred čitavom javnošću Srbije na njega, takođe bude poslušan čovek. To se od ličnosti sa integritetom ne može očekivati**

zna šta prosečan Srbin misli o Bleru, a i prosečan Englez, koliko mi je poznato, nije više njegov ljubitelj.

Uočljiva je i potreba premijera Vučića da u svojoj blizini ima bar jednog ili dvojicu kontroverznih inostranih savetnika, čije će prisustvo uzburkati javnost: Stros-Kan, Alister Kembel, Toni Bler... Slično je i na domaćem terenu, voli da sarađuje ili da bar razmenjuje mišljenje sa onima koji u javnosti izazivaju u najmanju ruku oprečne stavove: Beba Popović, Jelena Trivan, Goran Vesić... Šta to govori o njemu?

Meni je to prilično neobjašnjivo. Samo politički nepismen čovek bi mogao pozvati Jelenu Trivan i namestiti joj dobro plaćen posao. Popović je čovek koji je mnogo toga lošeg napravio, kako Zoranu Đinđiću tako Srbiji. Tim pre što se tu teško može govoriti o nekoj sposobnosti. Kod Gorana Vesića, nekadašnjeg specijaliste za prljave poslove, možemo još i da kažemo da ima nekih sposobnosti. Dakle, premijer bi mogao da razmišlja: hoću sposobnog, pa nema veze kakav mu je ugled u javnosti. Ali mi ovde ne raspoznajemo vrhunske sposobnosti? Nešto je drugo posredi. Vučić voli da sarađuje s ljudima koje može da ucenjuje. Sada je Mlađan Dinkić čovek koji je zadužen za saradnju sa Arapskim Emiratima. Ubeđen sam da je Vučić bio blago nezadovoljan kada Dinkić i Čeda Jovanović nisu prešli cenzus, jer bi ih doveo u vladu, odgovornost bi bila još izdeljenija, njihova poslušnost zajemčena, pošto bi mogao da ih ucenjuje kao što sada ucenjuje Dačića.

S druge strane, neobjašnjiv mi je taj njegov personalni izbor, jer će se kad-tad

vratiti kao bumerang. Ne možete s rđavim ljudima voditi dobru politiku. U srpskoj politici me to već decenijama fascinira. Stalno se očekuje da dobru politiku vode rđavi ljudi, a to ne ide. Iskustvo pokazuje da je to nemoguće. Svejedno, mehanizam negativne selekcije u srpskoj politici tvrdoglavo opstaje. Vučić je obećavao da će prekinuti s tim, i to nije učinio. Naprotiv, dodatno je utvrdio takav nenormalan politički sistem. Govorio je o oligarsima, tajkunima, najavljivao obračun... Bilo je logično očekivati da će krenuti malo da pročišćava, da stvara novi politički sistem u Srbiji, ali to se nije dogodilo. Jedino što se promenilo jeste to što je ranije postojala čista oligarhija, a danas imamo autoritarnu oligarhiju. Vučić je samoga sebe postavio na čelo oligarhije koju je u predizbornoj kampanji navodno napadao. Kako je to izveo? Tako što je prvo obećao da će se obračunati sa tajkunima, potom je pokrenuo akciju protiv Miškovića, time je pridobio podršku javnosti jer je Mišković neomiljen u narodu kao i drugi bogataši u Srbiji, a onda je na taj način disciplinovao druge oligarhe, okupio ih oko sebe i sad im naređuje. Miodrag Kostić Kole je odmah poklonio kuću za potrebe nezbrinute dece, što je hvale vredno, ali to je bio potez kojim je kupovao naklonost premijera.

Usput izjavljujući da je "Vučić kao Đinđić"?

Jeste, i sad prisustvujemo trci oligarha u ulagivanju premijeru. Ko će se više umiliti velikom vođi kako bi zadržao kapital i poslove koje ima u Srbiji.

Tu smo trku gledali na Kopaoniku nedavno.

Da, to je tamo bilo javno. U vreme čiste

oligarhije, Boris Tadić nije komandovao oligarsima, već su oni plaćali njegove saradnike koji su donosili zakone u korist oligarha; oligarsi su davali novac stranci, a on i saradnici su ispunjavali želje oligarha. Isto je tako bilo i sa Koštunicom i njegovim saradnicima. Sada prvi put imamo vladara kojem oligarsi takođe pomažu, ali moraju i da ga slušaju. Tako da trenutno prisustvujemo jednom specifičnom, novom načinu političko-ekonomskog regulisanja društvenog života u Srbiji. Reč je o političkom kapitalizmu na periferiji svet-skog kapitalističkog sistema, gde ogroman broj ljudi crkava radeći različite poslove, živeći u strahu od otkaza, a na toj narodnoj grbači oligarhija je sa velikim i mudrim vođom na čelu zasela i povremeno mamuza. To je slika našeg života danas u Srbiji.

Izuzetno je ilustrativan i način na koji je medijski obeležena godišnjica pogibije Zorana Đinđića. Neka-ko je ponovo u prvi plan izbio Aleksandar Vučić. Omaž Đinđiću je bio, u stvari, omaž njemu. Otkad je postao prvi čovek Srbije, još kao prv preuzeo je oreol mučenika, ozbiljno zabrinutog za svoj život zato što ga niko ne shvata. I Vučić je, kao i Đinđić – neshvaćen i jedinstven, pa se u tom ključu slike sa sahrane pokojnog premijera čitaju kao upozorenje: Bog vas je i drugi put pogledao, dao vam drugog velikog lidera, pazite šta ćete.

Da, svakako je moguće čitati tako, samo je pitanje da li je svesno na taj način obeležavana godišnjica smrti, što bi svedočilo o rukopisu Bebe Popovića, ili je reč o nekom "spontanom" učitanju. »

■ Vreme izuzetno podseća na kraj osamdesetih kada nije bilo slobodnih medija, a kada su ljudi, gladni novih misli i novih lica, posećivali tribine

Na rečenici "Srbi ga nisu razumeli" ponovo se insistira u slučaju Vučića, to jeste nešto što je zgodno medijski iskorištiti. Dobar deo građana jeste osetio nekakvu grižu savesti kad je Đinđić ubijen, jer jeste o njemu pisano loše i negativno počev od načina na koji je vodio zemlju pa do njegovih "veza" s kriminalnim miljeom. I nesumnjivo je da se sada igra na tu kartu. Koliko svesno, teško je reći. Ne možemo biti posve sigurni. Ali, imajući u vidu težnju da se manipuliše medijima, nije isključeno da je tako nešto na delu.

Kada je Boris Tadić upao u živo blato marketinga i medijskih kampa-nja, rejting je počeo ozbiljno da mu se odronjava, i mada se čini da se vlada u Nemanjinoj od kulisa i "odnošenja s javnošću" više i ne vidi, Vučić nema ozbiljnijih problema s rejtingom?

Još je rano. Prošlo je tek tri godine, a pokušava se predstaviti da je, zapravo, reč tek o jednoj godini. Tadić je vladao dugo kada je to počelo da mu se događa. Da nije pobedio samog sebe, vladao bi još uvek. Ono što je za neke vidljivo odmah, drugima postaje vidljivo tek posle izvesnog vremena. Tolika je želja kod ljudi da se u Srbiji pokrene nešto nabolje, da oni žele da veruju i u "Beograd na vodi" i u reforme, žele da veruju da će Vučić zaista raskrstiti sa korupcijom, iako od ona 24 sporna slučaja privatizacije u izveštaju Verice Barać nijedan jedini nije rešen. Obećanje za njihovo rešavanje dato je u predizbornoj kampanji 2012. On je još kao prv bio zadužen za to, i ništa se od toga nije raščivjalo.

Ministar Vujović je otvoreno priznao da vlada manipuliše informacijama. Nisu hteli da objave vest o poskupljenju struje od 1. aprila, i to pravda time da su hteli ljude da poštede psihološke drame. On je na taj način vrlo ilustrativno objasnio kako vlada funkcioniše?

To je opet pitanje političke zrelosti građanstva Srbije. Tamo gde se laganje

političarima uzima kao greh kad budu uhvaćeni u laži, tamo je ministar spreman da ode iz vlade. Ovde to još nije slučaj. Otud i svi ti PR profesionalci koji podučavaju ministre iz vlade. Potrebno je savladati veštinu ubeđivanja da je laž u stvari istina. Narod treba da prihvati sve mere koje se protiv njega donose bez roptanja i s poverenjem u genijalnog predsednika vlade, koji ubeđuje da je to sve, zapravo, za dobro naroda.

Kad je reč o podršci Aleksandru Vučiću, nije ona tolika kako se obično misli. Reč je otprilike o četvrtini punoletnog građanstva. A zašto? Zato što je oko polovine građana razočarano i ne podržava nikoga. Ubijeni su u pojam i još nisu došli u ono stanje razdraženosti kada moraju da se angažuju protiv vlasti. A to će vreme doći, jer autoritarna, a nesposobna vlast nesumnjivo mora naposljetku izazvati razjarenost građanstva. Tada će samo biti pitanje koje će snage uspeti da organizuju to nezadovoljstvo. Da li će to biti krajnja desnica, neka od postojećih stranaka, u šta ne verujem, ili možda levica, koja bi trebalo da se konačno i u Srbiji probudi.

DS je ponudio vladu u senci.

Ako se uzdamo u Dragana Šutanovca (navodim to ime samo kao ilustraciju, jer može se navesti niz imena poput Olivera Dulića, Slobodana Milosavljevića, Aleksandra Vlahovića, Balše Božovića), opet nešto s nama nije u redu. A to da s DS-om mnogo toga nije u redu govori činjenica da su ovi ljudi i dalje u vrhu stranke. Zbog čega je to tako? Zato što su sve stranke u Srbiji, bez izuzetka, formirane kao patronažne stranke ili stranke lovaca na plen. To znači da se javljaju stranačke velmože, patroni, koji su koncentrisali moć na taj način što su osvojili značajan broj clijenata u samoj stranci po raznim lokalnim odborima, i ti clijenti glasaju za patrona, a patron njima obezbeđuje napredovanje unutar stranke i poslove ukoliko je stranka negde na vlasti. Tako kod nas funkcionišu stranke

i tako se kod nas može objasniti jak položaj u samim strankama izvesnih političara koji uživaju negativan ugled u javnosti. Upravo zbog toga te stranke ne mogu napraviti ništa u budućnosti protiv Vučića.

Osim toga, vlada u senci ima smisla u političkim sistemima koji su dvostranački. Gde postoje dve stranke koje se tradicionalno smenjuju na vlasti. I onda vlada u senci biračima jasno stavlja do znanja da su to ljudi koji će, kada ta stranka pobedi na izborima, doći na ministarska mesta. Građani onda znaju tačno za koga glasaju. Ministri se u senci spremaju za te pozicije i svi znaju da će oni na njih i doći ukoliko njihova stranka pobedi na izborima. Ovde nije tako. Ovde imamo koalicione sisteme. Anomalija je da je jedna stranka dobila apsolutnu većinu i da može vladati sama. Samo je jednom na prvim izborima 1990. bilo tako, ali smo tada imali većinski izborni sistem. Upravo zbog razočaranosti tradicionalnih birača Demokratske stranke načinom na koji je ova stranka vladala i ljudima koji su se potpuno kompromitovali, SNS je pobedio. Zato je došlo do pasivizacije biračkog tela ne samo DS-a nego i drugih stranaka, a Vučić je veštom demagogijom uspeo da dođe do velike popularnosti. Tako da bi postojeće stranke morale značajno iznutra da se izmene da bi mogle da polažu pravo na poverenje građana. Ovakve kakve su sada – to nije moguće. Zato treba očekivati pojavu novih političkih snaga.

Da li su moguće Siriza ili Podemos na srpski način?

Videćemo. Dosad su bile slabe šanse za tako nešto. Trebalo bi da se kao društvo zapitamo šta je to bilo dobro u socijalističkom sistemu, a bilo je dobro

obrazovanje, zdravstvo, socijalna pravda, društvena pokretljivost (mogućnost da darovito dete siromaha napreduje u društvu) bila je znatno veća no danas... Mislim da nema nikog ko je živeo u socijalizmu, a da neće reći da su obrazovanje i zdravstvo bili bolji nego sada i da je društvo bilo pravednije. Zaštita prava radnika je tada bila veća nego sada. Osim toga, nije postojala veronauka u školama, jer dogmatska misao teži zaglupljivanju, što se danas sve jače oseća. Naposljetku, Jugoslavija je politički nešto značila u svetu, tj. nije bila banana država kao što su sve odreda njene naslednice. Ono što nije valjalo u socijalizmu odnosi se na nedostatak političkih sloboda. Ideološki i politički monopol (dogmatski marksizam koji se tada predavao u školama takođe je zaglupljivao) jedne stranke, gaženje ljudskog dostojanstva na Golom otoku, autoritarni vođ koji se smatra svemogućim i genijalnim, gerontokratija i blokiranje stvaralačkog potencijala i inovativnog mišljenja tokom 1970-ih i 1980-ih, to su bile rđave karakteristike socijalizma koje levica mora da odbaci ukoliko želi obnovu levičarske energije i uspeh.

Moguće je pozivati se na ono što je dobro bilo i to ubaciti u svoj program.

Treba danas da razmišljamo o ostvarenosti ideala Francuske revolucije – slobode, jednakosti bratstva. Da li smo slobodni, da li smo jednaki, da li nam je svaki čovek brat, cilj po sebi, ili tek sredstvo koje koristimo da bismo ostvarili egoistične ciljeve. Ako pogledamo kako je zapravo, videćemo da su ideali Francuske revolucije izdani. U tom smislu, potrebno je da se jave političke snage koje će se boriti za reaktuelizaciju tih ideala. Da li će oni biti opaženi kao levi? Pa neka budu, to je za levicu dobro, jer ti ideali jesu nešto za šta se vredi boriti. Oni su danas iznvereni i na nivou EU, i na nacionalnom i na svetskom nivou. Sve ono što je trebalo da donese Francuska revolucija, oslobođenje čoveka, bratstvo među svim ljudima, ravnopravnost i solidarnost, jednakost svega što nosi ljudski lik, sve to čemu smo se nadali i za šta smo verovali da se u određenim istorijskim periodima približavamo ostvarenju tih ideala, ispostavilo se da je bila iluzija, a to ne sme da bude iluzija, ukoliko želimo da budemo dostojanstvene i slobodne, međusobno

ravnopravne i solidarne ličnosti.

Po izveštaju Amnesti internešene-la za 2014, Romi, Srbi na Kosovu i mediji su ovde najugroženiji. Govorili smo već o stanju medija, ali da li je ovo cenzura, autocenzura ili diktatura?

Nije svakako diktatura u pitanju, nije ni autocenzura, nego je reč o cenzuri. Ne može autocenzura dugo da traje, a da nema cenzure. Autocenzura može da postoji kada je pritisak javnosti, javnog mnjenja veliki. Onda se novinar usteže da nešto napiše ili kaže, jer se plaši reakcije javnosti. To je, možda, bilo prvih godinu dana Dačić-Vučić vlade. Već od 2013. to je apsolutno neuverljivo objašnjenje. Tada već postoji jasna podela javnosti. Ne može se izaći u kafanu, a da se ne čuje neki vic o ovoj vladi. Ljudi ismevaju gluposti ove vlasti (setite se npr. spasavanja deteta iz smeta) koje se mogu čuti, videti ili pročitati u medijima. Tako da više nema govora o autocenzuri, sada se može govoriti o retkim slobodnim i mnoštvu kontrolisanih medija, a u kontrolisanim medijima postoji cenzura.

ZORA DRČELIĆ

POČNITE OD NULE!

**NEVEROVATNA PONUDA
ZA NOVE
KLIJENTE**

**PONUĐA
VAŽI DO
31. MAJA 2015.**

**0 % KAMATE ZA KEŠ KREDIT
0 RSD TROŠKA ZA
ODRŽAVANJE MASTERATE
0 RSD ZA ODRŽAVANJE
PAKET RAČUNA**

DOBITI I SAZNAJTE VIŠE O SVIM POGODNOSTIMA KOJE NUDIMO NOVIM KLIJENTIMA.

Ova ponuda važi za sve nove klijente koji prenesu svoju zaradu/penziju u Societe Generale banku: besplatno održavanje Masterate u toku prvih šest meseci, kao i održavanje paket računa u toku prvih dva meseca. Iznos kredita 30,000 RSD; rok otplate 6 meseci; NKS na godišnjem nivou 0%; mesečna rata 5,000 RSD; administrativni trošak 0 RSD; troškovi koji prate odobrenje kredita, poznati u trenutku oglašavanja - menica 50 dinara, osnovni izveštaj Kreditnog biroa 246 dinara; EKS na godišnjem nivou 3,44%; ukupan iznos kredita (glavnica, kamata i troškovi) 30,296 dinara; primer je obračunat na dan 10.03.2015.

Limit kartice 160,000 RSD; maksimalan iznos rate 8,183,45 RSD; minimalni iznos rate 1,000 RSD; NKS na godišnjem nivou 27,00%; EKS na godišnjem nivou 31,26%; Ukupan iznos (glavnica, kamata i troškovi) 279,293,50 RSD; primer je obračunat na dan 04.03.2015.

JER IGRAMO U ISTOM TIMU

**SOCIETE GENERALE
SRBIJA**

Besplatan poziv na broj:
0800 344 355
www.societegenerale.rs

Čovek koji završava posao

Šta sve srpski premijer Aleksandar Vučić može da nauči od nekadašnjeg britanskog kolege Tonija Blera

Još je davno Nikola Makijeveli napisao da vladari ne treba mnogo da se uzbuđuju zbog svojih mana, već da samo izbegavaju one mane zbog kojih bi mogli da izgube vlast, kao i da treba da budu sposobni da se okreću kako vetar duva upravljajući se prema okolnostima. Ako ništa drugo, ove "vrlin" spajaju dva poslovna partnera – Tonija Blera, nekadašnjeg premijera Velike Britanije, i Aleksandra Vučića, predsednika Vlade Srbije. A nije da im je to jedina tačka susretanja – tu su još zajednički interesi i zajednički prijatelji.

Srbija je postala još jedna u nizu zemalja u kojoj posluje Toni Bler, valjda prodajući svoje upravljačko i državničko iskustvo.

Ima li tu i nekih drugih poslovnih interesa, ostaje da se nagađa. Bivši britanski premijer već je savetovao vlade Ruande, Albanije, Kolumbije, Kuvajta, Azerbejdžana... Tu su i kazahstanski predsednik Nursultan Nazarbajev kome je pomagao da "umani štetu" nakon policijskog masakra nad civilima u toj zemlji i egipatski predsednik Abdel Fatah el Sisi – nimalo čuven po vladavini prava i razvijanju demokratije.

Informacije o Blerovom angažmanu u Srbiji mesecima su se sporadično pojavljivale. Početkom januara je, prema izveštavanju domaće štampe, Blerov savetnik za medije, Alister Kember održao predavanje u Vladi Srbije, a sistem Delivery Units

PROFESOR I ĐAK: Toni Bler i Aleksandar Vučić

– “proizvod za izvoz” – Tonija Blera već je počeo da se prime-
njuje: pod predsedanjem Vučića, održan je prvi sastanak pet
timova Delivery Unitsa koji će se baviti infrastrukturom, pri-
vatizacijom, direktnim stranim investicijama, poljoprivredom
i državnom upravom. Koncept Delivery Units je već bio najav-
ljivan u Albaniji (Bler je tamošnjeg premijera Edija Ramu save-
tovaio volonterski zato što “veruje u zemlju i njene ljude”), u Ru-
muniji, a prema inicijativi koju podržava Svetska banka, treba
da se uvede i u Etiopiju, Ganu, Haiti, Malavi i Senegal, na čemu
bi radila Blerove konsultantske kuće.

Nije jasno o čemu se tačno radi i kako će to funkcionisati u
Srbiji. “Deliverologija”, kao način da se izvedu reforme, izum
je Mihaela Barbera, Blerovog službenika, koji je imao za cilj da
omogući promene u javnom sektoru. Reč je o nečem najbliže
nalik radnim grupama. Postavljaju se određeni konkretni ci-
ljevi, a zadatak timova Delivery Unitsa je nadgledanje kako se
oni ostvaruju, zatim da osiguraju njihovu punu implementaci-
ju prema planiranom rasporedu, te da se koordinišu i povezuju
sve institucije uključene u određeni projekat. Prema skromnim
informacijama do kojih mediji mogu da dođu, predstavnici Ble-
rove organizacije nadgledaće osnivanje timova u Vučićevom
kabinetu, kao i kontrolisati njihov rad. Na čelu svega biće pre-
mijer Vučić, kao što je bio slučaj i sa Blerom u Velikoj Britaniji.

Ovu pomoć prijatelja, u vidu saveta Tonija Blera, prema
izjavama naših zvaničnika plaćaju Ujedinjeni Arapski Emira-
ti (UAE). Nekadašnji britanski premijer važi za vrlo skupog sa-
vetnika. Britanski mediji tvrde da je samo ugovor između jed-
ne od konsultantskih kuća Tonija Blera i kazahstanske vlade
iznosio preko 19 miliona evra. “Fajnenšel tajms” procenio je za-
radu nekada omiljenog, a potom omraženog, bivšeg premijera
Velike Britanije u 2011. na oko 20 miliona funti, dok po preda-
vanju navodno dobija oko 195.000 funti.

Austrijska štampa je celu situaciju propratila sledećim ko-
mentarom – pošto je državna kasa u Beogradu prazna, Blera
će finansirati UAE; on ima dobre odnose sa Abu Dabijem, a eko-
nomska saradnja između Srbije i Emirata cveta i treba i dalje
da se izgrađuje.

To sve stavlja Blera u nezgodnu poziciju sukoba interesa, u
kojoj se, istini za volju, nije našao prvi put. Zvaničnom izasla-
niku “četvorke (UN, SAD, Rusije i EU) za Bliski istok”, uključenom
još od 2007. u mirovne procese između Izraela i Palestine, ne
idu baš u prilog bliski poslovni interesi sa UAE, jednoj od čla-
nica Ujedinjenih nacija koje nisu priznale Izrael kao državu.
Osim toga, ni u Pakistanu na njega ne gledaju blagonaklono.
“Gardijan” piše o povezanosti UAE, Srbije i Palestinca Muha-
meda Dahlana – rivala palestinskog predsednika Abasa, čove-
ka koji živi u Abu Dabiju, savetnika Muhameda Bin Zajeda al

Nahjana i našeg državljanina. Kao uspešan posrednik između
UAE i Srbije, dobio je državljanstvo Srbije.

Takođe, dobar deo svetskih medija i mnogobrojni zapadni
zvaničnici traže Blerovo povlačenje iz diplomatije, odnosno
sa mesta izaslanika za Bliski istok, govoreći o njegovom mul-
timilionskim poslovnim interesima u arapskom regionu. Zbog
ugovora koji ima sa UAE fondom Mubadala, “Gardijan” ga je na-
zvao “zaposlenim u Abu Dabiju” koji ne bi smeo da predstavl-
ja Veliku Britaniju. U drugim britanskim medijima opisan je
kao osoba za koju se ne zna šta tačno radi i čije interese zaista
zastupa. Navodi se da bi trebalo da odluči koju ulogu hoće da
igra: izaslanika “četvorke” u jednom od najopasnijih konflikta
na planeti, biznismena širom sveta, uključujući Bliski istok
ili medijsku ulogu u kojoj se zalaže za intervencije u Iraku ili
Siriji, “jer su sve one inkompatibilne”.

Mnoga pitanja ostaju otvorena. Kada je zaključen ugovor iz-
među konsultantske kuće Tonija Blera i Vlade Srbije? Kako i
zašto je moguće da ne postoji nikakva informacija o tome koju
bi građani mogli da vide? Kako će Delivery Units raditi u Sr-
biji? Imajući u vidu Blerove skupe poslove o kojima se ne zna
previše, kao i biznis – odnose sa Ujedinjenim Arapskim Emi-
ratima – pitanje je kakva je zaista uloga Srbije u svemu tome?
Najzad, šta još Toni Bler može da nauči Aleksandra Vučića? Gde
se susreću njihove “tehnologije” vlasti i vladanja? Pragmatič-
no konvertitstvo je blisko obojici. Jedan je od levičara postao
zastupnik tržišne ekonomije; drugi je od nacionaliste i Šešelje-
vog radikala postao veliki Evropljanin. Bler i njegov tim bili su
majstori u medijskom spinovanju. Na kraju, od omiljenog pre-
mijera koji je godinama pobeđivao na izborima u Velikoj Brita-
niji, postao je omražen u sopstvenoj zemlji.

O tome šta je Delivery Units, šta sve Toni Bler može da na-
učiti srpskog premijera, koliko su ova dvojica političara slična,
a koliko se razlikuju, te kakva je uloga stranih savetnika u Sr-
biji, za “Vreme” pišu politički analitičar i profesor dr Slobodan
Antonić, profesor na Školi slovenskih i istočnoevropskih stu-
dija Univerzitetskog koledža London (UCL) dr Erik Gordi, pro-
fesor studija Jugoistočne Evrope Univerziteta u Gracu dr Flo-
rijan Biber i docent na Fakultetu političkih nauka u Beogradu
i poslanik dr Vladimir Pavićević.

SLOBODAN ANTONIĆ

O SLIČNOSTIMA I RAZLIKAMA

SLIČNOSTI: Bler je od Laburista napravio Nove laburiste; Vučić
je od SRS-a napravio SNS.

Bler je od radničke stranke načinio stranku “radne sred-
nje klase”, a njenu ideologiju rada zamenio je ideologijom

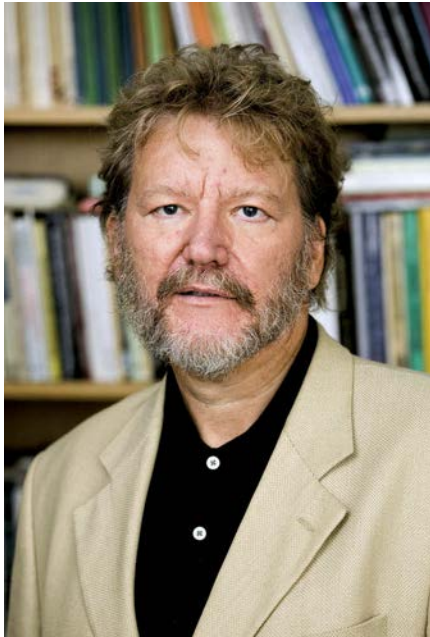

Foto: A. Andić

slobodnog tržišta; Vučić je od antisistemske stranke načinio prosi-
stemsku stranku, a njenu
“antireformsku” i anti-EU
ideologiju realnih tran-
zicionih gubitnika pre-
okrenuo u “reformsku” i
“proevropsku” ideologi-
ju aspiranata da postanu
dobitnici tranzicije.

Bler je obezbedio po-
dršku krupnog kapita-
la i medijskih magnata i
iskoristio zamorenost bi-
rača istrošenim režimom
konzervativaca, kako bi
došao na vlast; Vučić je
dobio podršku Brisela i

Vašingtona, kao i njihovih ovdašnjih igrača, i iskoristio zamore-
nost birača istrošenim “žutim” režimom, kako bi preuzeo vladu.

Bler se pokazao kao odličan glumac, maksimalno radeći na
ličnom pi-aru i bezobzirno igrajući na malograđanski populi-
zam (jutro po smrti Dajane, održao je govor u kome ju je na-
zvao “narodskom princezom”); Vučić je takođe izvrstan glumac,
majstor za političke performanse i kerefeke, ali i neko ko posve-
ćeno radi na uprežanju velikih medija u lični i stranački pi-ar.

Bler je, za britanske uslove, vodio gotovo maksimalističku
provašingtonsku i probriselsku politiku; Vučić, za srpske uslo-
ve, vodi gotovo maksimalističku provašingtonsku i probrise-
lsku politiku;

Bler je medijskom magnatu Rupertu Mardoku, kojeg je ven-
ćao, dokrajčio brak tako što je imao aferu sa kumom, Mardo-
kovom ženom; Vučić je pak svom političkom mentoru Vojislavu
Šešelju, koji mu je bio kum na venčanju i kum na krštenju
sina i kćeri, preotao (ili razorio) stranku ostavljenu u amanet,
dok se ovaj nalazio u zatvoru.

RAZLIKE: Bler nije, Belfastskim sporazumom, napustio
Severnu Irsku i dopustio njenu “integraciju” u ostatak Irske, a
sve protiv volje stanovnika Severne Irske; Vučić je, Briselskim
sporazumom, napustio Sever Kosova i dopustio njegovu
“integraciju” u “Republiku Kosovo”, a sve protiv volje stanovnika
Severnog Kosova.

Bler nije diktirao ko će biti poslanik u Parlamentu iz laburi-
stičke partije, nije zamajavao javnost megaprojektima (“Lon-
don u vazduhu?”), nije lično trčao da spasava decu iz smeto-
va, nije lično zvao urednike i novinare da ih zastrašuje ili daje
uputstva, nije sistematski uništavao ili satanizovao opoziciju
i nije se hvalio smanjivanjem plata i penzija; Vučić sve to radi.
Bler je pet puta slao svoju vojsku po svetu da ratuje; Vučićeva
vojska više nije sposobna da brani ni Terazije; Bler je od prote-
stanta postao (nju ejdž) katolik, a Vučić od pravoslavca (ideo-
loški) protestant; posle Blera njegova stranka je nastavila da
bude važan politički činilac; posle Vučića, pitanje je šta će biti
sa SNS-om; ali, pitanje je šta će biti i sa samom Srbijom.

ERIK GORDI

NENAMERNA LEKCIJA

Teško je sada reći bilo šta o Toniju Bleru, s obzirom na to koliko
mu je reputacija propala poslednjih godina. Mada se možda baš
tu nalazi pouka za Aleksandra Vučića – brzo se može proći put
od skoro konsenzualne podrške do anateme. U svakom slučaju,
poboljšanje javnih službi sigurno spada u Blerove adute. Došav-
ši na vlast posle dužeg perioda konzervativne vladavine tokom
koje su Torijevci nastajali da smanjuju javni dug, a privatizuju
što veći deo javnih funkcija, Bler je gradio politički kapital po-
vrativši ono što je nazvao “adekvatnost” servisima kao što su
zdravstvo i obrazovanje. Ali nije to radio bez kompromisa: nje-
gove vlade su u velikoj meri prihvatale neoliberalne principe,
učesće korisnika u javnim troškovima i takozvana “javno-pri-
vatna partnerstva”. Na taj način je izneverio pristalice političke
levice, koje su očekivale restauraciju države blagostanja. Vero-
vatno im je upra-
vo zbog tog razo-
čaranja bilo lak-
še da mu uskra-
te podršku kada
je zašao u nepo-
pularne međuna-
rodne avanture. I
zato mu je repu-
tacija sada toliko
loša. U tom smi-
slu, možda bi naj-
bolja lekcija koju
Bler ima za sa-
dašnju srpsku vla-
du bila, da se tako
izrazim, nenamer-
nog karaktera.

FLORIJAN BIBER

UZ POMOĆ (SKUPIH) PRIJATELJA

Kada je austrijski vicekancelar Mihael Špindeleger imeno-
van za šefa nove ukrajinske Agencije za modernizaciju Ukra-
jine, mnogi u Austriji su mislili da je to loša šala. On je 2014.
godine podneo ostavku u vladi, kao i na čelu koalicione par-
tije, konzervativne Narodnjačke partije, nakon rasprave sa
svojim koalicionim partnerom oko poreske reforme. Nje-
gova ostavka u Austriji je bila znak njegove nesposobnos-
ti da sprovodi modernizaciju u Austriji. Kako bi on bio kva-
lifikovan da po tom pitanju savetuje Ukrajinke, čudili su se
mnogi u Austriji.

Ipak, savetovanje stranih vlada postao je unosan biznis za
bivše političare Zapadne Evrope. U Srbiji, čitavu grupu bivših
(uglavnom socijaldemokratsko orijentisanih) političara regru-
tovala je SNS vlada: Alfred Guzenbauer, bivši austrijski kancelar,
Dominik Stros Kan, bivši šef MMF-a, i sada Toni Bler.

Bler i Guzenbauer su postupili vrlo pragmatično takođe
savetujući autoritarnu vladu Kazahstana, zajedno sa bivšim
italijanskim premijerom Romanom Prodiem, bivšim poljskim

Foto: A. Andić

predsednikom Aleksandrom Kvašnjevskim i drugima.

Dugogodišnji kazahstanski predsednik Nazarbaev sigurno nije tražio savet o unapređenju svoje vlasti u Kazahstanu ili kako da izgradi socijalnu demokratiju u svojoj zemlji. Svrha ovih stranih savetnika je da otvore vrata Zapada i svoje telefonske imenike.

Kao ministri, predsednici i premijeri, ovi bivši političari mogu pomoći, tako kaže teorija, sa svojim mnogobrojnim kontaktima u svetu biznisa i politike.

Osim činjenice da neki od ovih bivših političara ne hajku previše da li savetuju diktatore ili demokrate, postoje i drugi problemi u vezi sa ovim aranžmanima. Prvo, njihov glavni zadatak nisu domaće reforme, jer se za to traže eksperti koji imaju vremena, a ne bivši političari sa zauzetim rasporedom i malo tehničke ekspertize. Umesto toga, njihovo savetovanje se tiče međunarodnih kontakata, ali kontakata za šta? Da li je njihova uloga da promovisu zemlju ili njenu vladu? Spoljnja promocija Srbije ili bilo koje druge zemlje lako postaje samo lobiranje za interese vlade, čak i ako oni nisu u interesu zemlje. Stoga, očekivano, kazahstanska opozicija kritikuje Blerovu odluku da lobira za vladu. Sugestija da Bler može da pomogne "proguravanju" reformatora u državi deluje ili neiskreno ili naивно. Drugo, teško je reći da li je ovaj angažman zaista plodonosan i obezbeđuje povratak novca koji je potrošila vlada. Telefonski imenici brzo zastarevaju i teško je reći koliko ovi bivši političari zaista mogu uraditi za svoje klijente. Kao i turistički snimci na kojima zemlje promovisu sebe na CNN-u, BBC-u i drugde, oni su deo "nacionalnog brendiranja" i "brendiranja vlade". Ipak, nezavisni sud i kritički savet pre mogu da naprave razliku u međunarodnoj percepciji i politici nego "strani eksperti-plaćenici". Naravno, ironija je još veća kada Bler savetuje recenzenta klasične knjige Vojislava Šešelja *Engleski pederski isprdak Toni Bler*, ali to je vrhunski znak pragmatizma.

VLADIMIR PAVIĆEVIĆ

OPSENITI PROSTOTU

Delivery Units se pojavio kao velika tema u našoj javnosti. Međutim, skoro i da niko ne zna o čemu se tu radi, koji su ciljevi tog pristupa, kakva je njegova struktura, kako je sklopljen ugovor. Cela situacija, u tom aspektu, podseća na "Beograd na vodi".

Čini se da ni Vučić još ne zna šta Delivery Untis tačno

podrazumeva, niti zna iko u Vladi Srbije, kao ni mi građani, ali se zato to promovise kao nešto jako dobro i uspešno. To govori o jednoj opasnoj dezorijentisanosti ove Vlade, koja pokušava da zvučnim kovanicama "zaseni ovdašnju prostotu".

Druga stvar koja upada u oči je zakonski aspekt pomenutog. Sve što dolazi u vidu određene inovacije, kao i tela koja se formiraju u Vladi, treba da bude podvedeno pod okvire zakona i Ustava. U članu 33 Zakona o vladi, koji je, neko bi pomislio, relevantan za ovo pitanje jer su tim članom definisana radna tela u Vladi, kaže se: "Vlada obrazuje stalna radna tela, radi davanja mišljenja i predloga u pitanjima iz nadležnosti Vlade i usklađivanja stavova organa državne uprave pre razmatranja nekog predloga na sednici Vlade", ali ako se uzme u obzir sve o čemu se do sada govorilo o Delivery Untisu, Delivery Units ne potpada pod ovo. U istom članu stoji: "Vlada može da obrazuje povremena radna tela, radi razmatranja pojedinih pitanja iz svoje nadležnosti i davanja predloga, mišljenja i stručnih obrazloženja", ali sam razumeo da ovo nisu ni povremena radna tela, a nisu tu ni da daju mišljenja. Druga mogućnost je da je za Delivery Units "zadužen" Zakon o ministarstvima. U poglavlju 3. pod poslovima zajedničkim za sva ministarstva, nalaze se

Foto: FoNet

član 19 (Međunarodna saradnja), 20 (Zaključivanje i primena međunarodnih ugovora), 21 (Priprema, usvajanje, odnosno predlaganje tehničkih propisa) i član 22 (Staranje o naučnoistraživačkim organizacijama). Međutim, ni na osnovu toga se ne može definisati Delivery Units.

Šta se iz ovoga da zaključiti? Prvo, održava se stanje neznanja oko stvari za koju

se unapred kaže da će biti uspešna i obezbediti proboj. Zatim, to što se radi ne uklapa se u naše zakone. Drugim rečima, radi se mimo njih, što znači da ova Vlada i inovacijama koje predlaže ruši vladavinu prava i onemogućava kontrolu izvršne vlasti. Mi, malo-po malo, ali sigurnim koracima, napuštamo područje demokratije i ulazimo u prostor samovolje. Vlast, kako je vrši Aleksandar Vučić, ima sve elemente populističkog obrasca vladanja koji se zasniva na isticanju posebnih osobina i svojstava vođe. Način na koji se radi sa uvođenjem Delivery Unitsa zastrašujuće podseća na ono da vodi ne treba pravo, ne trebaju mu Ustav i zakon, već su oni samo prepreka njegovoj direktnoj komunikaciji sa narodom.

JELENA JORGAČEVIĆ

Vučić i mediji

Medijska slika Srbije, i tu je naš osnovni problem, nije samo proizvod želje Aleksandra Vučića da javnost oblikuje prema svojim ubeđenjima. Ona je isto toliko i posledica demokratskog kapaciteta našeg društva nespremno da se suoči uopšte sa idejom da nema društvenog progressa bez slobodnih medija i objektivne informacije. Ko misli drugačije, neka pogleda podatke o gledanosti ili čitanosti

Piše: **Vukašin Obradović**

Aleksandar Vučić ima podršku koja se može meriti samo onom Miloševiću iz ranih devedesetih, ili Koštunici neposredno nakon Petog oktobra. Institucionalnu i populističku. Prevlast u parlamentu i dominacija u glasačkom telu omogućuje mu enormnu količinu vlasti i moći da gotovo, reklo bi se, bez ikakvih dodatnih mehanizama (re)presije, može da sprovodi politiku za koju veruje da će doneti Srbiji boljitak. Dakle, i bez dominantnog uticaja na medije.

Ipak, bar u delu domaće, ali i strane javnosti, on slovi za vladara koji svim sredstvima koja su mu na raspolaganju ne samo da ne podstiče kritički dijalog u društvu, već biva direktno okrivljen za sve veću cenzuru i gušenje slobode medija.

Zašto Vučić, i pored očigledne ogromne političke moći, poseže za kontrolom medija?

Prva je pretpostavka da premijer ne veruje građanima, odnosno njihovoj zdravorazumskoj sposobnosti da do kraja shvate namere i napore Vlade Srbije da, tim istim građanima, bude bolje, ne baš sutra, već za godinu, dve, tri... To nerazumno nestrpljenje, po ovoj logici, može se jedino nadomestiti upornim presingom na naše receptore u malom mozgu, koji primaju nadražaje nastale od reči, slika ili slova, koji će nas ubediti da je to sutra, u stvari – danas.

Na drugoj strani, Vučić je svestan da "olako" obećana spornost reformi, koliko god ona bila realna i nužna, postepeno, ali sigurno, može pogubno da deluje na raznim nedaćama obogaćenog građanina pokornog, koji ima sve manje razumevanja i strpljenja za mesiju koji mu život neće učiniti boljim, lepšim, podnošljivim – sada i odmah. Pošto "sada i odmah" nije moguće, mora se učiniti sve da do onih receptora stigne slika koja će barem stvarati privid obećanog raja.

Vučić, dakle, pred sobom ima dilemu: ili slobodni, kritički raspoloženi mediji ili rizik da dobiješ nezadovoljnog građanina i to dvostruko. I sopstvenim životom i "realnošću" koju mu ti nudiš preko sredstava masovnog opštenja.

On, takođe, zna vrlo dobro da se egzistencijalna glad nikada na ovim prostorima nije hranila samo hlebom i solju. Jer,

ovakva politička praksa nije od juče. Ona je iznikla na opšteprihvaćenom stavu dosadašnjih političkih oligarhija da je opasno prepustiti uticaj u informativnoj sferi svojim protivnicima, neistomišljenicima, čak i samim novinarima. Realnost nas uverava da umeće vladanja u poslednjih dvadesetak godina podrazumeva veštinu kontrole medija. Rigidnu ili blažu, sofisticiranu ili brutalnu, svejedno.

Shodno tome, Aleksandar Vučić se očigledno odlučio da svoj odnos prema medijima gradi oslanjajući se na činjenicu da su građani Srbije, pomalo sadomazohistički, i do sada pristajali na tu vrstu opscene, pa zašto ne bi još jednom, otvarajući pritom ključnu dilemu – može li se Srbijom uopšte vladati a da njenim građanima ne nudiš paralelnu medijsku stvarnost.

Lakmus papir ove teorije je "slučaj Pink" kao paradigma odnosa ove, ali i ranijih vlasti, ne samo prema medijima, već više prema građanima.

Zašto baš "ružičastu televiziju"?

U poslednjih 15 godina, ako i ne računamo Slobina vunena vremena, Željko Mitrović je fenomen koji umnogome odslikava ne samo medijski, već i društveni i politički život Srbije.

Nakon "demokratskih promena", koliko god to tada paradoksalno zvučalo, vlasnik Pinka je dočekan širom raširenih ruku od strane svojih, do juče, krvnih neprijatelja. Dos-u je bilo, zapravo, veoma stalo da dopre do Pinkove ciljane grupe: ljudi nižeg obrazovanja, ne baš istančanog ukusa, slabijeg materijalnog stanja, podozrivih prema naglim društvenim zaokretima. Dakle, politička "siva masa" društva, bez čije naklonosti nijedna vlast u modernoj Srbiji nije mogla da opstane. Mitrović, sa druge strane, dezideologizovan i pragmatičan po prirodi, bio je svestan da su njegove dojučerašnje gazde, Slobodan i Mira, završili na ropotarnici istorije. Obe strane su u tom novom savezu imale svoju računicu i interese, i bilo je sasvim logično da "ružičasta televizija" postane jedan od oslonaca "petooktobaraca" u informativnom prostoru.

Mitrović je, potom, postao konstanta svake vlasti od 2000. do danas. Ako u bilo čemu postoji kontinuitet u poslednjih 15

godina, to je odnos političke elite prema medijima. Za sve političke opcije koje su se u ovom periodu smenjivale na vlasti, mediji nikada nisu predstavljali deo demokratskog procesa, "četvrti stub demokratije", što je njihova prirodna uloga u modernom, civilizovanom društvu. Svi su, bez izuzetaka, na medije gledali kao na sredstvo da se dođe i što duže ostane na vlasti. Za tako nešto, svi su to znali, pa i sam Mitrović, bila im je neophodna podrška Pinkove ciljane grupe, onih građana koji su dane i noći provodili uz španske serije i gologuze pevaljke. U takvim okolnostima, postalo je prirodno da Pink i Mitrović prilagođuju svoju uređivačku politiku svakoj novoj garnituri koja dođe na vlast. Ništa se tu nije promenilo do danas.

Upravo Pinkova ciljna grupa i dalje predstavlja, ako ne većinski, a ono veoma značajan deo biračkog tela. Niko ne želi da se odrekne uticaja na taj sloj građana koji, u krajnjoj liniji, odlučuju o ishodu svakih izbora.

Niko, pa ni Vučić.

Sa druge strane, politički altruizam nije prirodno stanje, ne samo sadašnjeg premijera, već gotovo svih njegovih prethodnika i, u ovakvom političkom sistemu, verovatno i naslednika koji se nađu, u bližoj budućnosti, u poziciji da upražnjavaju vlast.

Bez obzira na to koliko puta bude ponovio da je za uspeh "bolnih reformi" spreman i na najvišu žrtvu, podrazumevajući pod tim detronizirajući manjak glasačkih listića na nekim sledećim izborima, Aleksandar Vučić pažljivo upravo pripreme teren za sledeće izbore, redovne ili vanredne, svejedno. On preparira glasačko telo, ono na koje i najviše računa (a to nisu, kao što reče istraživač Srđan Bogosavljević, "mlađi, obrazovani i Beograđani"), dakle "Pinkova" gledačka i "Informerova" čitalačka publika. Pošto možda to neće biti dovoljno, nije naodmet, zbog onih koji mu nisu naklonjeni, pridaviti "Utisak nedelje" i pojaviti se u 2014. godini čak 877 puta na naslovnica najvažnijih dnevnih novina. Ne da bi nezadovoljnika bilo manje, već da se ne bi razmnožavali jer, Vučić to vrlo dobro zna, postoji značajan politički korpus u glasačkom telu, onih koji

ni pod najtežim mukama neće na glasačkom listiću zaokružiti njegovo ime. Njih treba svesti na minimum i obeshrabriti ih da, ako su već protiv SNS-a i Vučića, ne budu za, recimo, DS i Pajtića. Gola vegetacija ili "beli listići", šta god, sa jasnom porukom: Njemu ionako ništa ne možemo.

I sve ovo bi moglo da, iz nekog ugla, zazvuči kao moderna, promakijavelistička politička teorija ambicioznog lidera koji želi dugo, dugo da ostane na vlasti jer veruje u svoju viziju prosperitetne Srbije. Koju on želi da stvori ali zlotvori mu to ne dozvoljavaju, pa, eto, mora malo, ili malo više, da se posluži i udarcima ispod pojasa kada su u pitanju sloboda izražavanja i kritički dijalog u društvu.

Problem srpskog društva je, međutim, što su medijske slobode, pre svega, *conditio sine qua non* svake demokratije. Po principu spojenih sudova, u društvu u kojem imate manjak medijskih sloboda, dobijate, obrnuto proporcionalno, autoritarnu kao meru društvenih odnosa. I obrnuto.

I tu sloboda medija dobija svoj širi značaj. Ne sme se zaboraviti da medijske slobode ne postoje same po sebi. One garantuju demokratiju shodno sposobnostima jednog društva da te iste slobode civilizacijski prihvati i praktikuje.

Medijska slika Srbije, i tu je naš osnovni problem, nije samo proizvod želje Aleksandra Vučića da javnost oblikuje prema svojim ubeđenjima. Ona je isto toliko i posledica demokratskog kapaciteta našeg društva nespremnog da se suoči uopšte sa idejom da nema društvenog progressa bez slobodnih medija i objektivne informacije. Ko misli drugačije, neka pogleda podatke o gledanosti ili čitanosti. Piplmetri i tiraži jesu jedan od važnih pokazatelja civilizacijskog nivoa srpskog društva.

A Aleksandar Vučić samo ide tim tragom. Dobro, on svakako nije nemi posmatrač ovog procesa, ali nije ni ishodište osnovnog problema. Naši demokratski kapaciteti, kao društva u celini, nažalost, taman su toliki da Aleksandar Vučić o slobodi medija ne mora da brine sve dok pipmetri pokazuju da je za njega korisnije da gostuje u "Teškoj reči" negoli da zatamni "Utisak nedelje".

Za zagovornike slobode izražavanja, ta činjenica neće se promeniti ni prigovorima Dunje Mijatović ni Maje Kocijančič. Tek kada Srbija postane zrelo demokratsko društvo, a ona to sada očigledno nije, medijske slobode postaće nešto o čemu će voditi računa ne samo vlast već i građani.

Do tada, moraćemo da živimo u skladu sa onom maksimom: svako društvo ima vlast, ali i medije kakve zaslužuje. ¶

Autor je predsednik Nezavisnog udruženja novinara Srbije (NUNS)

Faza grubih radova

Pitanje za budućnost je ko će tu doći da investira: nažalost, niko ozbiljan, neki avanturisti, neki kojima će se davati parcele... Meni to više liči na turski dvor, a ne na evropsku državu i vladavinu prava. Svašta se radi u raznim evropskim državama sa javnim parama, ali ovako nešto je tako grubo kršenje ljudskih prava da se čovek pita kako je to uopšte moguće i kako toliko dugo traje

Advokatica Branislava Isailović radi u Parizu, ali je povezana i sa našim pravosuđem: pred Evropskim sudom za ljudska prava u Strazburu zastupala je klijente iz Srbije (npr. vojne rezerviste koji traže ratne dnevnice), branila je optužene pred Međunarodnim sudom za ratne zločine u Den Hagu. Od samog početka, od 2001. godine, prati i prve korake u reformi pravosuđa u Srbiji, a posebno je od pomoći bila sudijama i tužiocima koji su od kraja 2009. godine iskusili tzv. reformu pravosuđa, ali i "reformu reforme" nekoliko godina kasnije.

"VREME": Kako vam sad, nakon šest godina od početka velike reforme pravosuđa izgleda taj eksperiment in vivo?

BRANISLAVA ISAILOVIĆ: Kao i vama, čini mi se da je stanje katastrofalno. Posle potpuno neustavnog otpuštanja sudija, posle konstituisanja Ustavnog suda Srbije, koji u momentu otpuštanja 2009. nije bio konstituisan, posle svih sramnih odluka tog suda, posle "rudarskog rada" sudije Dragane Boljević, koja je organizovala borbu protiv tog neprava i lično se angažovala – čak i moje angažovanje smatram njenim, jer je ona imala sluha da pozove sve stručnjake koji nešto znaju o tome, pa i mene kao stručnjaka za Evropsku konvenciju o ljudskim pravima – posle svega toga je 2012. godine došla još jedna neustavna odluka da se oni koji su bili neustavno otpušteni isto tako neustavno vraćaju na posao.

Nikome nije bilo jasno što se to dogodilo, osim da je u pitanju bila velika samovolja prethodne vlasti. Odluka uss-a o vraćanju svih sudija i tužilaca došla je kao indulgencija i preporuka novoizabranim

vlastima, iako su sve vreme bili vrlo involvirani u sve što je vlast radila, jer su joj bili vrlo bliski, pa su tako neki rođaci članova sns-a koji su bili pravnici u preduzećima izabrani za sudije apelacionih sudova, kao npr. u Novom Sadu. Svi su sve to znali. Međutim, 2012. su iskoristili da trijumfalno donesu drugu odluku, iz koje smo mi pravnici shvatili da je uss jedan običan politički organ koji radi onako kako mu vlast kaže. Pozicija tog suda je toliko klimava da oni, u suštini – a naročito je opasno kada se radi u malim većinama – nisu zaštitnici našeg ustavnog sistema i nisu filter našeg sudstva prema Strasburu.

To je sud koji je, nažalost, vrlo nesamostalan, koji donosi odluke poput ove najnovije – da je Briselski sporazum praktično politički dokument i da nije obavezujući pravni akt. Dovoljno je pročitati disidentna mišljenja četiri sudije koji odlično objašnjavaju zašto je većina njihovih kolega protivna i Ustavu i drugim pravnim aktima. To je opasan dokument, koji – znajući teoriju i praksu ovdašnju – praktično znači da vlasti, ukoliko im se učini da je možda bolje da se vrate staroj politici prema Evropskoj uniji, mogu da kažu da njih taj sporazum ne obavezuje, jer ga je uss nazvao političkim aktom.

Odakle onda tako česte pohvale srpskim vlastima od strane evropskih struktura koje ocenjuju napredak Srbije na evropskom putu?

Ja sam dobila neka neoficijelna objašnjenja da je tu reč o diplomatskom jeziku, a jasno je to i kad se pročita najnoviji izveštaj Evropskog parlamenta. Vidi se da je on prepun konstruktivnih kritika. Imam utisak da su neke vrlo brzo

usvojene, poput ovog *lex specialisa* o "Beogradu na vodi" koji je trebalo da se izglasa po hitnom postupku, a povučen je odmah po objavljivanju izveštaja iako se uopšte nije govorilo o "Beogradu na vodi" već se u izveštaju kritikuje to što je većina zakona doneta u hitnom postupku, a to je neprihvatljivo u demokratskom društvu. Protivno Ustavu, zakon po hitnom postupku predstavlja prečicu gde se

Fotografije: Marko Rupena

izbegava svaka diskusija i stručne i šire javnosti i, na kraju krajeva, opozicionih poslanika koji su skrajnuti u Skupštini, ali našlo bi se tu konstruktivnih diskusija o svakom od tih zakona.

Sve je to izbegnuto i, što je najstrašnije, u našoj skupštini su predsednici odbora – pratim ovaj za pravosuđe – iz vladajuće stranke; bilo je to i za prošle vlasti, kad je predsednik bio Boško Ristić. To je

protivno svim dobrim običajima evropskih zemalja, koje u najvažnijim odborima imaju na čelu predstavnike opozicije, da bi se uspostavila neka kontrola i balans. Ovako imamo skupštinu koja ima veliku većinu i koja izglasa sve što vlada predloži i tako dobijamo zakone, bez obzira na to što su neki pozdravljeni od strane evropskih struktura, bez rasprave.

Imamo i Zakon o javnim

bilježnicima koji je uzrokovao četve-romjesečni protest advokata i koji je više puta mijenjan u hitnoj proceduri... Ustavni sud se – jednako kao i u slučaju sudija – predugo ne izjašnjava o ustavnosti tog zakona. Kako iz francuske vizure gledate na to?

Sve je to vrlo neobično: počinjem od kraja, mi idemo ka Evropi i nadam se da će to biti što pre, u kojoj je od 2006.

godine na snazi direktiva Bolkenštajn, koja se odnosi na ukidanje monopola u uslugama, pa i pravnim. Tu su i advokatske usluge kao usluge iz oblasti prava. U Francuskoj advokati, za razliku od notara, nemaju monopol nad zaključivanjem svih ugovora koji se tiču prometa nepokretnosti, ali u toku je potpuna promena te institucije, pa bi svi notari iz svih 28 evropskih država mogli da obavljaju taj posao. To je dovelo do velikog negodovanja francuskih notara koji su štrajkovali otprilike u isto vreme kao i srpski advokati, ali to nije isti problem.

Francuski notari su institucija nastala u vreme francuskih kraljeva, koji su hteli da kontrolišu tokove novca, promet nekretninama i ostalo. Francuska je s takvom institucijom u svom bagažu ušla u Evropu, ali to će sada morati da menja, jer je sama pristala na to kad je pristala na evropske direktive. Razumljivi su otpori, jer su francuski notari dali veliki novac da bi kupili svoju licencu za rad – tu je reč o milionima evra – a tu je i *numerus clausus*, jedan notar treba da ode da bi drugi došao na njegovo mesto. Imam prijatelje notare koji kažu da će do kraja svog aktivnog života plaćati anuitete kredita kojima su se zadužili da bi postali notari.

Pritom, oni samo 20 odsto ostvarenih prihoda zadržavaju za sebe i svoje troškove...

Apsolutno. Osim toga, akti koje sam ja videla da ovde koštaju po 200 evra, u Francuskoj koštaju tek nekoliko evra. Overe potpisu se, na primer, ne rade kod notara, osim ako to nije nešto što vam treba za inostranstvo, a i to retko. Ljudi overe svoj potpis u opštini – besplatno – onda odu u Apelacioni sud da stave apostil, takođe besplatno, pa se to u Beogradu samo odnese sudskom tumaču. Ne vidim zašto to ne bi moglo funkcionisati i u Srbiji. Osim toga, zašto notar treba uopšte da se upušta u vrednost koja je pomenuta u punomoćju? To je veliki problem kod klijenata banaka, kad hoće da overe svoje hipotekarne izjave i moraju da idu kod notara: što njega briga što oni overavaju, to treba da gleda onaj kome treba hipotekarna izjava, a pogotovo je sporno što notari svoju tarifu obračunavaju prema vrednosti hipoteke. Pritom, tek posle štrajka je zaključeno da će, zaboga, od svih tih svojih honorara

notari 30 odsto od svojih zarada ostavljati državnoj kasi. Kada sam to ispričala svojim francuskim prijateljima notarima, kroz smeh su svi rekli: "Super, idemo da radimo u Srbiji." Onda mi je jedan od njih preračunao, a radi se o ugovoru o prodaji nepokretnosti u Parizu, koliki će honorar podeliti on koji zastupa moje klijente i koleginica koja zastupa kupca: 1200 evra za stan od 150.000 evra u Parizu! Pritom, mi nismo pipnuli nijedan dokument – kao predstavnici kupaca i prodavalaca mi smo dali dokaz o vlasništvu, lične karte i brojeve računa, a sve ostalo – a to je ispao podebeo spis – pribavio je notar. Kupac mora još platiti troškove notara koje je on imao plaćajući takse državnim organima, ako one postoje, ali to nema veze s njegovim honorarom.

Pred Evropskim sudom za ljudska prava (ESLJP) sve je više tužbi naših građana i mali je broj slučajeva u kojima država pobeđuje. Može li se po tim tužbama detektirati koji su najveći problemi srpskog pravosuđa?

Mislim da još nije došlo vreme za pravi odgovor, jer su sve te pobeđe ljudi pred tim sudom bile zahvaljujući sudijama suda u Strasburu koji su umeli da iz retko neuko napisanih predstavlki detektuju neke strukturalne probleme, koji su se više ticali diskriminacije, dužine suđenja, nestalih beba... Sve su to teška kršenja ljudskih prava koja u evropskim zemljama ne postoje, ni nestala deca, ni dugovi nekadašnjim veteranima, niti neisplaćeni dugovi javnih preduzeća. Nema ni toga da se kamata na te dugove više ne računa po komfornoj metodi, po kojoj su takva sporna potraživanja uobičajeno isplaćivana, jer im je kao pomoćno telo pomogao uss.

Ali kad građani nešto duguje, onda to ne važi...

Onda je sve po najvećoj kamati i u najvećoj brzini... Ne samo građani, nego i privatna preduzeća, koja onda idu u stečaj ako nešto duguju državi. Zato i mislim da pravi problemi još nisu došli pred ESLJP, a ovi postojeći su tolika uvreda za jedno demokratsko društvo da ni sami sudije nisu mogli da ne nadograde "naše" slučajeve. Druge povrede prava tek će doći, mi smo sad, tako da kažem, u fazi grubih radova.

Brojni su problemi i kad su krivični postupci posrijedi.

To i jeste najstrašnije. Tu su pitanja ljudske slobode i ljudskog integriteta. Mi imamo velika kršenja člana 2, pravo na život, koja još nisu došla na pravi način pred sud u Strasburu, verovatno i zato što se ne prepoznaju dobro na unutrašnjem planu i što je tamo procedura sporra. Imamo gruba kršenja člana 3, možda nema baš torture, ali pogledajmo stanje u zatvorima, ali i nekim sudnicama. Imamo skori slučaj da se jedan optuženi požalio da mu je hladno u sudnici, pa iz toga ispadne maltene komična scena. Jer, kako se neko usuđuje da se požali da mu je u sudnici hladno...

Imala sam klijente u sudu u Strasburu, u čijim sam zapisnicima sa suđenja videla da su u sudnici sedeli i po deset sati, a da im niko nije dao nikakvu hranu. U Francuskoj se to ne može dogoditi, čak i u Hagu se suđenja prekidaju svaka dva sata, optuženi dobije u svojoj ćeliji ručak u pauzi, može čak i da puši; oni su jedini koji tamo smiju pušiti, uostalom. Ta nazgled sitnica spada u nehumano postupanje prema ljudima, valjda zato što smo mi navikli sve da trpimo, da ne pričamo o članu 5, koji se tiče načina lišenja slobode, jer naš krivični postupak, u užem

■ Protivno Ustavu, zakon po hitnom postupku predstavlja prečicu gde se izbegava svaka diskusija i stručne i šire javnosti i, na kraju krajeva, opozicionih poslanika koji su skrajnuti u skupštini, ali našlo bi se tu konstruktivnih diskusija o svakom od tih zakona

smislu, počinje u trenutku kada policija kaže da počinje 48 sati policijskog zadržavanja, a mi ne znamo koliko je pre toga tom čoveku bilo ograničena sloboda kretanja, što je već ograničavanje slobode po Evropskoj konvenciji.

Imali smo i slučaj iz kojeg je vidljivo da policija obrađuje jednu grupu mladih ljudi čitav jedan period pre nego što prvom od njih odredi policijski pritvor: u celom tom *sudskom kupusu*, da ne kažem spisu, nađem službeno belešku o policijskom oduzimanju stvari iz njegove kuće i vidim da tu postoji jedan dan razlike. Na primer, kad vas službeno lice zaustavi i traži ličnu kartu – a morate da je pokažete – mora odmah da vam se predstavi i mora da konstatuje da vam je ograničio slobodu. Tog trenutka počinju vaša prava po članu 5 Konvencije, mora da vam se objasni zašto ste zaustavljeni, zašto morate da postupite po naređenju, jer ako odete, imaćete neku negativnu posledicu.

Kritička riječ u Srbiji je postala rijetkost, ljudska prava su ugrožena, kaže izveštaj ombudsmana. Spomenuli ste *lex specialis*, "Beograd na vodi" i očitu opomenu da se zakon ne donosi u hitnom postupku, što je izuzetak od pravila da vlast radi što joj padne na pamet.

Urbanizam je takođe pravno pitanje, i to može da dođe pred međunarodne instance, govorimo o eksproprijaciji i Protokolu 1 Konvencije o ljudskim pravima, koji se tiče prava na imovinu. Meni to liči na ovo: nama su obećane neke pare, pa mi građani moramo biti srećni da se neko setio da nam ih da i ne smemo ništa da pitamo, jer pare su pare, a i očistiće se nešto. Ali šta dolazi – građenje nečega za šta niko nije pitan, pa i *lex specialis*, sve

bez demokratske procedure i uvažavanja i drugih mišljenja, pa i onog da tu treba da bude jedan divan park za sve.

Ovde je izostala svaka diskusija o tom zakonu, a brinem se za budućnost, jer kad neko ekspropriše na taj način i postane vlasnik, kad mu država to ustupi, mi smo prepušteni na milost i nemilost tom nekome, šta će on tu da radi. Može graditi, može ostaviti tako zapušteno, pa da imamo isto takvo ruglo kao što smo ga imali. Englezi imaju izreku: radi sve tako da izgleda kao da je pravično, i zato bih ja pozvala vlasti da rade kao da je pravično, da nam stvore bar iluziju da smo u nečemu učestvovali. U Parizu se već danas razmišlja o dizanju nivoa okeana, samim time i reka, i već su pozvali mlade arhitekta da razmišljaju o zaštiti zgrada koje će biti ugrožene... Zašto nešto takvo nije moglo u Beogradu? Osim toga, vidimo šta se dešava 70 godina nakon konfiskacija i kakve su nesreće napravljene time, stvara se atmosfera nesigurnosti, pravne i životne, bez ikakve potrebe i, iskreno, sve se čini pomalo reklamno, već se prodaju stanovi...

Jeste li vi kupili stan?

Ne volim da kupujem mačku u džaku, mnogo teško zarađujem novac da bih ga uludo trošila... Ozbiljno: kako je uopšte moguće da nepostojeće bude predmet ugovora, to čak ne spada u domen očekivanog. Ja bih prvo da se vlast pozabavi, to je takođe jedna od primedbi Evropskog parlamenta, problemom restitucije i rehabilitacije: otkloniti pravne i proceduralne prepreke za povrat u naturi, kažu u izveštaju.

Evropski izveštaj u cjelini konstatira napredak. Kako vi kao advokat koji živi u Evropi vidite taj izveštaj? Izveštaj koristi reči poput apeluje,

ohrabruje, konstatuje itd., ali za razliku od nekih prethodnih izveštaja imamo i malo oštrije izraze, kao npr. treba otkloniti, pa kad se radi o progonu privatnika u članu 37 po osnovi zloupotrebe službenog položaja, koja je prekvalifikovana u zloupotrebu položaja odgovornog lica, nalog je potpuno jasan: prekinuti s progonom. To je vrlo konkretan nalog Evropskog parlamenta, koji vlast može proglašiti neobavezujućim, kao što je to učinjeno s Briselskim sporazumom. Ali ja ne vidim, ako smo na evropskom putu i ako smo se sami proglasili takvima i ako zovemo da se izvrše skriningi da bi se otvorila neka poglavlja, kako se od tog naloga može pobeći.

Tu je problem potpuno promašene tužilačke kvalifikacije dela i jasno je da tu ima političkog pritiska, direktnog ili indirektnog. Nadam se da će svi ti postupci biti obustavljeni, jer su oni, u suštini, nelegalni od samog početka. Ima mnogo načina da se to uradi, to je cela otvorena avenija mogućnosti za sudije i tužioce ako hoće da rade svoj posao. Jedan minut koji ti ljudi provedu u sudnici je nezakonit i protačen, tu se krše ljudska prava na trošak poreskog obveznika. Em plaćamo sudije i tužioce, a onda ćemo da plaćamo odštete. Privatnike treba pustiti da rade svoj posao, da se prati ko poštuje propise i plaća poreze. Ovako, ako neko hoće svoje pošteno zarađene pare da uloži u Srbiji, kada pročita izveštaj Evropskog parlamenta, nikada neće doći, jer neće svoje hiljade evra da prokocka.

Ne mogu ovako da se tretiraju privrednici: ako je privrednik imao sreće danas, ne znači da će je imati i sutra, jer on ne zna šta ga čeka u ovoj nestabilnosti. Pravna sigurnost je ugrožena. Koji je interes da se ljudi iz privatnog sektora na taj način proganjaju? To su ozbiljne posledice ne samo za njih, nego i za privredu... Pitanje za budućnost je ko će tu doći da investira: nažalost, niko ozbiljan, neki avanturisti, neki kojima će se davati parcele... Meni to više liči na turski dvor, a ne na evropsku državu i vladavinu prava. Svašta se radi u raznim evropskim državama sa javnim parama, ali ovako nešto je tako grubo kršenje ljudskih prava da se čovek pita kako je to uopšte moguće i kako toliko dugo traje?

TATJANA TAGIROV

Fotografije: M. Rupena

Zumiranje 11

Ko upravlja Zvezdom i Partizanom

“Koja je razlika između političara i menadžera u fudbalu, ako, u oba slučaja, zbog njih pare od prodaje igrača ne završavaju u klubovima?”, zapitao se Dejan Andus. Željko Pantić smatra da je Crvena zvezda problem srpskog fudbala i da zbog nerešivih problema u ovom klubu predsednik Vlade ne dopušta ni privatizaciju Partizana

U nedelju 15. marta, gosti novinara Slobodana Georgijeva u novoj emisiji “Zumiranja” bili su Dejan Andus, novinar sa Kopernikus televizije, i Željko Pantić, direktor “Danas Conference Centra” i autor emisije “Dođite na stadion”. U jednosatnom razgovoru o srpskom fudbalu, problemima sa kojima se suočava i mogućim rešenjima, zaključci su bili jednako sumorni kao i stanje u kome se srpski fudbal već godinama nalazi, uz saglasnost oba sagovornika da bez privatizacije klubova nema svrhe razgovarati o bilo kakvom napretku.

U kakav je to zid udarila srpska vlada i zašto je premijer Srbije nedavno po drugi put priznao da on nema rešenje za probleme koji postoje u srpskom fudbalu? Ko upravlja najvećim klubovima u Srbiji? – bila su neka od pitanja kojima je Georgijev počeo emisiju.

PRIČA O DVA KLUBA

Dejan Andus kaže da u Zvezdi problemi traju veoma dugo, i da su još tokom devedesetih Džajić i Cvetković pričali da postoji zavera protiv tog kluba. Govorilo se, rekao je Andus, da Partizan

godinama namešta prvenstva i da u tome ulogu imaju Žarko Zečević, Nenad Bjeković i Ivan Ćurković, a pre svega Mirko Marjanović.

“Nakon oktobra 2000, činilo se da je Đinđićev i Koštunićin režim prozvezdaški, i mislili su da će tako da nadoknade tu razliku u titulama iz 90-ih godina. Odjednom se ispostavilo da ni taj režim ne valja, i da je i on antizvezdaški. Pojavljuje se Dule Vujošević koji uzima 10-15 uzastopnih titula u košarci, a u fudbalu ponovo Partizan ima dominaciju, izuzev dve Muslinove titule. Ispostavlja se da ni Koštunićin režim, koji dolazi nakon Đinđića, nije dovoljno dobar, da je antizvezdaški samim tim što hapsi Dragana Džajića. Isti slučaj je i sa režimom Borisa Tadića, jer on pokazuje mišice na košarkaškim utakmicama Partizana.

Na kraju se došlo do spasonosnog rešenja – jedina šansa je da Vučić, Delija sa Severa, dođe na vlast. Do dolaska Vučića, poslednje četiri godine Zvezdom je upravljao Goran Vesić sa Lukićem. Svih tih godina je Vesić gubio titule, i opet je bila optužba da je zavera u pitanju, da Tole Karadžić sa partizanskim

krugovima, Đorićem i ekipom namešta utakmice. Dolazak Vučića na vlast ozvaničio je i dolazak kadrova okupljenih oko Vučića u Zvezdu, sa dve želje: da finansijski stabilizuje propao klub, s tim što nikad nismo dobili odgovore na pitanje zašto je propao, i da Zvezda najzad bude prvak i prekine Partizanovu dominaciju. Na kraju balade, Vučić kaže da je udario u zid – da li su to navijači, koji hoće klub za sebe, koji su ujedno i biračko telo i iskusni demonstranti, ili su ti kadrovi, koje je poslao u klub, otkazali poslušnost i sad svako za sebe priča kako je tu glavni? Lično, teško mi je da poverujem da ti kadrovi koje je g. Vučić poslao bilo šta rade bez njegovog znanja i njegovog odobrenja”, reči su Dejana Andusa.

Željko Pantić je izjavio da su Partizan i Zvezda dve različite priče koje hoće na silu da se ugraju u isti koš, jer za Partizan postoje ponude za kupovinu, dok je Zvezdu nemoguće privatizovati zbog ogromnih dugovanja. To je, po Pantiću, i osnovni razlog što Vučić odlaže privatizaciju Partizana i Zvezde – jer ne želi da Partizan bude privatizovan, a Zvezda da ne bude.

“Partizan nije problem za privatizaciju, i niko se u ovom klubu ne bi bunio protiv privatizacije, da dođe vlasnik Šalkea i da kupi Partizan. Da li je problem u privatizaciji Vojvodine? Nije. Imamo Čukarički koji je već privatizovan. Mi možemo samo da se pravimo ludi, da ne vidimo slona u ovoj sobi, i da kažemo da je problem srpskog fudbala srpski fudbal, a ne da je problem Crvena zvezda, koja je u takvim dugovima da za nju ne može da se nađe kupac. Dok se za Zvezdu ne nađe kupac, mi nećemo imati privatizaciju, jer g. Vučić ne želi da dozvoli da Partizan dobije gazdu iz Šalkea, a da Zvezdu i dalje drmaju Vesić i Kokeza, pošto tada Zvezda ide na 14. mesto.

Mi imamo odlaganje privatizacije samo zato što su dugovi u Zvezdi probili 50 miliona evra i zato što je Zvezdin trenutno najbolji scenario za dobijanje evro-licence da unapred potroši petogodišnje Gaspromovo sponzorstvo, da podigne neki kredit i samo isplati dugove igračima. Da ne investira ništa, već da ‘spuca’ pet generalnih sponzorstava unapred, odjednom, samo da bi dobila mogućnost da možda, ako bude prvak, igra kvalifikacije. Da Vesić nije pretrčao u sns i postao maltene gradonačelnik Beograda i, možda, drugi ili treći čovek u ovoj zemlji, g. Vučić bi mogao vrlo elegantno da se distancira od onoga što je urađeno, od tih 27 miliona evra neto duga koji je napravio Vesić. Međutim, sada propast Crvene zvezde, i da hoćete, ne možete hirurški da odvojite od sns-a.”

U RUKAMA MENADŽERA I POLITIČARA

Razgovaralo se i o Partizanu, u kome je takođe došlo do smene uprave, doduše u decembru 2014, nakon poslednje polusezone. Slobodan Georgijev je postavio pitanje: “Zbog čega je promenjena najuspešnija uprava Partizana u istoriji?” Pantić je rekao da, iako rezultatski uspešna, prethodna uprava Partizana dovela je ovaj klub finansijski skoro na nivo Crvene zvezde, te da je Dragan Đurić samo formalno bio predsednik kluba, a da je suštinski to bio fudbalski menadžer Fali Ramadani. “Ceo Teleoptik je postao inkubator za menadžere, pre svega za Fali Ramadanija. Prema Transfermarketu, koji obezbeđuje neku vrstu nezavisne procene vrednosti igrača, vrednost bivših

NAREDNA EMISIJA
NEDELJA 22. MART, 20h
WWW.VREME.COM/ZUMIRANJE
DOSTUPNO I NA iOS I ANDROID UREĐAJIMA
UŽIVO

Razgovor novinara
“Vremena” MIRKA RUDIĆA
sa sociološkinjom
dr KSENIJOM PETOVAR i
izvršnim direktorom Miksera
IVANOM LALIĆEM

Otvoreno i bez cenzure
o “Beogradu na vodi”

komentarišite uživo na:

[#Zumiranje](https://www.twitter.com/NedelnikVreme)

■ Pravila koja važe u Glazgovu, ne važe u Beogradu. Da izbacite Crvenu zvezdu iz lige i da time utrete put da se Partizan prošeta do titule, imali biste ozbiljne probleme, i ozbiljan kaos

—Dejan Andus

■ I u Partizanu i u Zvezdi smo dobili neprirodno veliku ulogu menadžera. To više nisu menadžeri, to se sad zovu investicioni fondovi. Reč je o pojavi tolikih razmera, ne samo u Srbiji, da je FIFA letos na kongresu ograničila važenje ugovora o prodaji ekonomskih prava trećim licima

—Željko Pantić

igrača Partizana koji su samo pod Đurićevim mandatom postali vlasništvo Ramadanija, jeste 92 miliona evra. Govorimo o čoveku koji je postao trocifreni evromilijoner samo od Partizana.

I u Partizanu i u Zvezdi smo dobili neprirodno veliku ulogu menadžera. To više nisu menadžeri, to se sad zovu investicioni fondovi. Reč je o pojavi tolikih razmera, ne samo u Srbiji, da je FIFA letos na kongresu ograničila važenje ugovora o prodaji ekonomskih prava trećim licima. Imate tamni vilajet, u kome prodajete ekonomsko pravo na nekog igrača dok on još igra kod vas. On je vaš igrač, ali zapravo nije vaš igrač, već je 80 odsto u vlasništvu nekog drugog. Da ne bi izgubila bodove, Zvezda je Bronovickog i dugove koje je imala gotovo u celosti servisirala prodajom ekonomskih prava na mlade igrače. Pitate me ko upravlja klubovima. Ako vi dovedete klub u situaciju da ne može da isplaćuje plate svojim igračima, vi onda pregovarate sa menadžerom koji u jednom trenutku na ime neisplaćenih zarada može da izvede iz ugovora pola tima. Tada morate da pristajete na nepristojne ponude.”

Međutim, Andus je odmah replicirao, da je samo jedna vrsta “vlasti” nad

klubovima zamenjena drugom: “Mene su iz bivše Partizanove uprave pitali kakva je razlika između menadžera i političkih gospodara u klubu? Kakva je razlika što u Partizanu nema menadžera, ali taj gospodar, koji je politički jak, radi šta hoće u klubu? Kakva je razlika, ako je od transfera Vukića od šest miliona evra, klubu bilo uplaćeno 350.000? Ili, od transfera Kežmana od 28 miliona maraka, u klub je ušlo četiri miliona? Kakve ima veze da li to rade Zečević, Džajić ili Fali Ramadani?”, zapitao se Andus.

Govoreći o eventualnom odlasku Zvezde u stečaj, Georgijev je rekao da se napravila slika da zbog velikog broja navijača i zbog društvene važnosti Zvezdi ne sme to da se dogodi, a publike nema na stadionu. Aludirajući na izbacivanje Glazgov Rendžersa u najniži rang takmičenja zbog dugova, Andus je rekao da pravila koja važe u Glazgovu, ne važe u Beogradu. “Da izbacite Crvenu zvezdu iz lige i da time utrete put da se Partizan prošeta do titule, imali biste ozbiljne probleme, i ozbiljan kaos”, izjavio je Andus.

Pantić je podsetio da Zvezdu 31. marta tek čeka novouspostavljeni sud UEFA, nezavisno telo koje će odlučivati o njejoj sudbini.

“Jedan od najvećih udaraca Zvezdi u njenoj istoriji jeste titula koju je prošle godine osvojila, ne rezultatski, već zbog činjenice da prvi put posle ne znam koliko godina nije igrala u Evropi. Ja sam pitao Zorana Lakovića kakvo je to novo telo koje je napravljeno u UEFA. To je kao ombudsman, nezavisno telo u okviru UEFA na koje čak ni Platini ne utiče i koje se sastoji od sudija vrhovnog suda različitih evropskih država, i ono sudi. To potpuno nezavisno regulatorno telo je presudilo Zvezdi prošle sezone. Zvezdu čeka 31. marta novi susret sa tim nezavisnim sudijama, gde će oni gledati Zvezdine knjige, i te ljude svečano baš briga da li će ovde da budu demonstracije ili neće. Oni mogu da izbace savez, reprezentaciju, sve klubove iz Srbije na određeni period. Uvođenje tog nezavisnog suda neki ljudi smatraju za toliko duboku promenu da je pored sa promenom Kup šampiona – Liga šampiona, i to će se tek u narednim sezonama pokazivati. Prošle sezone je ta ista komisija naplatila Mančester Sitiju kaznu od 50 miliona evra i ograničila dovođenje igrača. U tom smislu, Zvezdi je važniji kraj marta od kraja maja, važniji joj je sud UEFA od eventualne titule 31. maja”, zaključio je Pantić. ¶

PRIREDIO: RADMILO MARKOVIĆ

Probni kamen II

Vraćam se juče uzbrdo Braničevskom prema Hramu, čovek mog uzrasta, inostranec, izbrijan i rumen na onaj američko-kanađanski način (takva budu i lica našijenaca, ako su samo dovoljno dugo izložena tamošnjoj klimi, ishrani i kozmetici), na srpskom me pita gde je Skerlićeva ulica, evo, to je ova, šta vam treba, broj deset, to reče te mahnu u znak zahvalnosti i potrča niz ulicu.

Sreća u mene, koji sam bolje znao gde je Skerlićeva ulica nego što sam čitao Skerlićeva dela, pogledam sad i ja novo novcijato zdanje na čošku, niko nije imao srca da na novu fasadu zakuca ime ulice, kućni broj isto ne videh, tja, kad bih makar napravio spisak neobebeženih ulica i kompletnu li-

vraćaju na staro, ponovo si na country road, take me home. Tu bi po moemu morao stajati znak da put opet postaje dvosmeran, jer će dotadašnja deonica stranca ostaviti u uverenju da je put i dalje jednosmeran, iako je sužen.

Na samom ušću lažnog autoputa u stari put mora se naprasno skrenuti ulevo, pa odmah udesno, tu će po mojoj ne-nauč. proceni godišnje stradati između četrdeset i pedeset felni, osamnaest trapova i kojekakvih osovina, a nije isključeno da i koja čelenka suvozača raspali po šoferšajbni.

Da li još neko osim mene drži da se pošta uobrazila i ule-njila? Beograd je takoreći ostao bez poštanskih sandučića,

Ko o čemu, ja o označavanju. Izgleda da mi je Austrougarska udarila pečat kojeg nije ni svesna, ja bih da se sve popiše, obeleži, izmeri i razvrsta, a kod nas se sve ostavlja u prirodnom stanju, i ulice, i kućni brojevi, i putokazi...

stu zgrada koje nemaju kućni broj, i to bi bio napredak: Cenj. gradski oci i cenj. gradske majke, prestonici nedostaje 78.698 tabli sa nazivima ulica, evo tačno kojih, a evo i spiska prirodnih brojeva koje bi trebalo zakucati iznad ulaza u pojedinačne zgrade, njih ima 137.121, s tim što se mnogi brojevi naravno ponavljaju, rekorder je broj 76 b kojeg nema na čak 193 stambena objekta!

Ima doduše na Novom Beogradu jedan da kažemo cvetni blok, gde su zgrade istovetne i gde se arhitekta ili preduzimač potrudio da im da krasna imena iz botanike te da ih učini osobenim, pohvaljujem te, nepoznati trudbeniče, ali si prece-nio moje poznavanje flore, na svakoj zgradi nacrtan je odgovarajući cvet, ali ja ne razlikujem šeboj od lepe kate, niti čak lepu katu od lepog čoveka ili dana i noći! Da je autor pribegao životinjskom carstvu, bilo bi ni po jada: eno ga slon, evo žirafe, evo ga zmijski car, ovako pitam nekoliko prolaznica koja je zgrada "Šeboj", osvrću se sve levo-desno, gledaju kao i ja u cvetne murale na vrhu zgrada, nijedna ne zna kako izgleda šeboj u punome cvatu, pa imate li vi ijednu saksiju u stanu ili u vikendici, nisam to naglas rekao, naprotiv, zahvalio sam im na njihovoj dobroj volji i na njihovom uzaludnom trudu.

Kao nusprodukt novog mosta kod Borče smo dobili parčence autoputa, uzorak takorekuć, naspram radionice mog kamenoresca pojavljuju se ka Zrenjaninu tri trake, dve vode pravo, treća je za zaustavljanje i za skretanje udesno; od protivničkog smera odvojene su i fizički, evo ovako ti je sve do Farkaždina, rekao sam Lj. kad sam je prvi put vozio tim parčetom high way-a (koji daj bože da je zametak, rasad ili najava stvarnog budućeg autobahna), plaća se, kažem joj, i putarina, jedanaest dinara, pošto ima samo hiljadu i dvesta metara, avaj, dve trake naglo se stapaju u jednu koja čak ne produžava ni pravo nego pravi prilično oštar meandar, i stvari se

onih gde mi pošiljaoci punonadežno puštamo pisma, leti s privetom, vernis' s odgovorom.

Vasceo moj krasni neighbourhood imao je jedno jedino sanduče, na uglu sa Baba Višnjinom, da bi i to jedno poštari jednog lepog dana skinuli. Sigurno će da ga zamene novim, većeg kapaciteta, avaj, nikad što reče gavran više. – Ma imaš sanduče na svakoj pošti, imam, ali zar nije bila dobro vreme kad si pismo mogao otpremiti sa mesta nadomak vlastite kuće, zašto bi iko išao do pošte? Avaj. Veleuprava Pošte ne haje za potrebe zatočenika starinske prepiske.

Preporučene pošiljke su mora za sebe. Pismonoša ti ne donese paket ili pismo radi lične i neposredne primopredaje, ta zašto bi se i penjao na bog zna koji sprat? Ubaci u sanduče (kućno, uličnih rekosmo skoro i da nema!) obaveštenje da je pokušaj uručenja pošiljke neslav. propao, primaoca čeka golgota koju sam višekratno davao da se iznese pred cenj. čitateljstvo: pošiljku možete podići u pošti br.%"\$#"% u ulici!"\$%" od &%"\$do### časova. To je kao nagradna igra, pogodiš li gde čami tvoj paket, uzimaš ga, tvoj je, on ti je plata i za to što si došao pošti na noge i što si onoliko čekao u redu!

Hoću da budem ktitor Telekom, da poklonim gradu Beogradu nekoliko žutih metalnih sandučića (zavisi od cene), sa onim pokretnim poklopcem-krovićem gde pošiljalac načas zaglavi prste pa ih u umerenoj panici opet odonud izvuče, a pismo mu nečujno sklizne u pomračinu, ali kako da obavežem poklonoprimca tj. Telekom da moje darove u određeno vreme redovno prazni u svrhu konačne isporuke pisama adresatima? Zar nije pošta dužna i to da radi? Kako je nekad to morala da radi i radila je, a sad ne mora? Dobro, menja se život, to je i meni jasno, ali ne bi li mogao tu i tamo da opstane kakav status quo, ne moramo baš stalno ni da napredujemo.

Kratki metar za

Na ovogodišnjem Beogradskom festivalu dokumentarnog i kratkometražnog filma od 23. do 29. marta biće prikazano ukupno 150 filmova, a među njima i nova ostvarenja Želimira Žilnika, Gorana Markovića, Puriše Đorđevića i drugih

Beogradski festival dokumentarnog i kratkometražnog filma, još uvek poznatiji po starom nazivu – Martovski festival, najstarija je manifestacija ove vrste u ovom delu sveta, ali sa renomeom koji je znatno niži nego što je bio u prošlom veku. Ovogodišnje, 62. izdanje festivala prihvatilo se nemalog zadatka: da ovoj manifestaciji vrati publiku i nekadašnji ugled. Njegovi organizatori kažu da će taj cilj dostići ako festivalske filmove vidi bar 10.000 ljudi, i ako se ispostavi da je njihov novi koncept – pravi koncept.

Na ovogodišnjem Beogradskom festivalu dokumentarnog i kratkometražnog filma od 23. do 29. marta biće prikazano 150 filmova. Filmovi su svrstani u

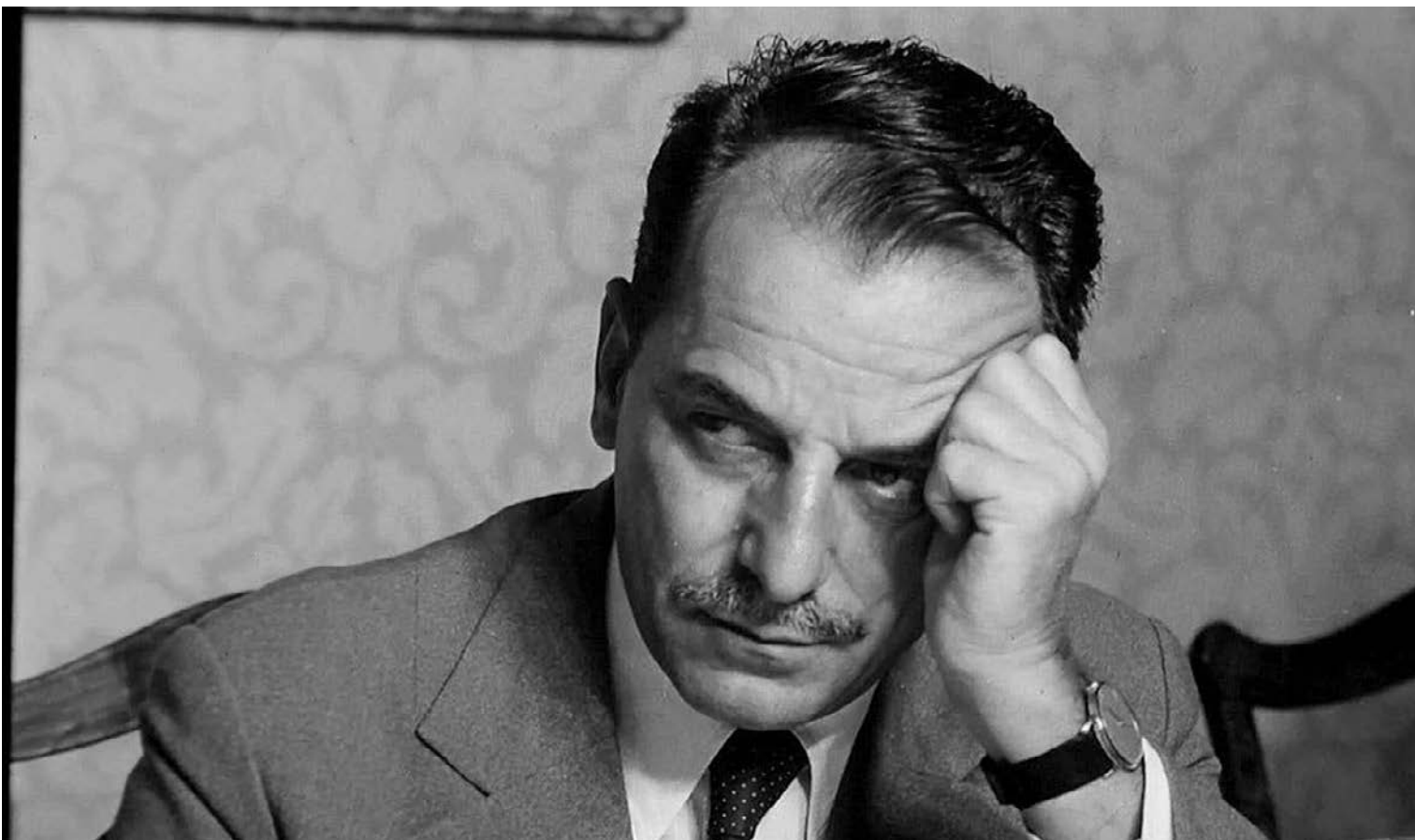
tri takmičarske selekcije: *Dvorište* će okupiti domaću selekciju, *Vidici* – regionalnu i *Reflektor* – međunarodnu selekciju u kojoj su najnoviji debitantski filmovi. Do sada su bila dva takmičarska programa, za domaći i strani film.

Mladen Matičević, umetnički direktor BFDKF-a, podseća: "Mi nemamo mogućnost da prikazemo sve nove i relevantne filmove sveta. Zato je osnovna namera ovogodišnjeg Festivala da se specijalizuje, da omogući pregled produkcije dokumentarnog i kratkometražnog filma iz Srbije i regiona. Na postojećim festivalima se prikaže poneki film iz Srbije, iz Hrvatske i iz drugih zemalja regiona, ali ne postoji nijedan festival koji će pružiti sliku njihove aktuelne produkcije. A ove

godine, u Beogradu, u programima *Dvorište* i *Vidici* takmičiće se filmovi u po sedam kategorija: dugometražni, srednjemetražni, kratkometražni, kratki igrani, animirani, eksperimentalni i studentski film. Na primer, u ovom trenutku i Srbija i Hrvatska imaju barem po pet-šest relevantnih dugometražnih dokumentarnih

Lauš Branke Bešević Gajić

duugo trajanje

FESTIVALSKA PONUDA:

Drugo ime za slobodu

Sladane Topalović

Nestorović (levo);

Koča Popović Gorana

Markovića...

filmova, i šteta je ne pokazati ih na jednom mestu.

Bitan motiv ove promene koncepta je, kaže Matičević, činjenica da Srbija nema nijedan nacionalni filmski festival. "Ne postoji mesto koje će okupljati autore iz godine u godine, i koje će time valorizovati produkciju. Ako se naš koncept potvrdi u praksi, Festival će biti prilika da nacionalni dokumentarci postanu deo interesovanja javnosti. Podsetiću da su dokumentarci tema medija samo ako pobede na nekom stranom festivalu, iako činjenica da ćemo

ove godine pokazati šest dugometražnih, sedam srednjemetražnih i sedam kratkometražnih dokumentarnih filmova, govori da je produkcija ove vrste filma u Srbiji izuzetno prisutna."

Iz domaće produkcije hitovi su, svakako, nabraja Matičević, filmovi Želimira Žilnika *LogBook Serbistan*, Gorana Markovića *Konstantin Koča Popović* (videti okvir), Puriše Đorđevića *Čedo, oženi me!*, kao i film *U mraku* Gorana Stančkovića, socijalna studija o životu rudara produkcijom urađena kao igrani film, 282

Vladimira Perovića, zatim *Čujte Srbi* Gorana Vukčevića o Arčibaldju Rajsu koji je rađen kao istorijski filmovi BBC-ja, film *Drugo ime za slobodu* Sladane Topalović Nestorović o Nišljiji bajkeru, Putinovom prijatelju, zatim film *Ivan sa Kosova* Srđana Vukajlovića o mladom obrazovanom novinaru koji želi da ostane na Kosovu, *Koreni zla* Želimira Gvardiola o psihološkom profilu ljudi koji su počinili zločine u porodici... "Sve su to razne životne teme koje zaslužuju da dođu do gledaoca i koje sigurno mogu da pobude interesovanje mnogih", kaže Matičević. Po njegovim rečima, novitet ovogodišnjeg BFDKF-a je i plaćanje nadoknade autorima za učesće njihovih filmova na festivalu: "Pokušali smo da uspostavimo novi manir prema učesnicima. Pokušali smo da sve bude podređeno autoru i fokusirano na autora, a ne na festival – kao što je to uobičajeno. Smatram da je autor taj po kome se pamti festival, a ne obrnuto."

Logbook Serbistan Želimira Žilnika

Čedo, oženi me Puriše Đorđevića

Ko je bio Koča Popović

“On pripada onoj vrsti ljudi kojih više nema. Istreбили su ih beskrupulozni i beskarakterni. Iako ih ima, u dubokoj su ilegali, ‘daleko od razuzdane gomile’. Bio je gospodin, a danas, kao što je poznato, gospoda više ne postoji”

foto A. Anđić

U takmičarskom programu *Dvorište* ovogodišnjeg Beogradskog festivala dokumentarnog i kratkometražnog filma, biće prikazan film Gorana Markovića *Konstantin Koča Popović*, o nadrealisti, komunisti, vojskovođi, generalu, diplomati, potpredsedniku Jugoslavije.

“VREME”: Dokumentarac o Koči Popoviću snimili ste na predlog Filmskih novosti. Šta mislite, zašto se u poslednje vreme aktualizuje Koča Popović?

GORAN MARKOVIĆ: Meni nije jasno zašto se o tom čoveku nije ranije govorilo. Po mome mišljenju, to je jedna od najinteresantnijih istorijskih ličnosti, o njemu ima mnoštvo podataka, postoji njegov legat u Istorijском muzeju, on je bio jedan od najpopularnijih političara i veoma častan čovek. Možda odgovor leži u činjenici da je bio rođeni Beograđanin i, iako komunist, pripadnik građanskog sloja, vrste ljudi na čijem je uništenju u nekoliko navrata zdušno rađeno.

Koji period života Koče Popovića opisuje vaš film?

Nastojao sam da opišem njegov celokupan život, od rođenja do smrti. Naravno, u meri koju dozvoljavaju podaci o njemu. Neki periodi su ostali zamagljeni ili namerno izbrisani, kao što je njegova eventualna odgovornost u bombardovanju Leskovca i ćutanje u vezi s Golim otokom. Ali sve ostalo, ono što je zapisano ili snimljeno, nastojao sam da ubacim u film. Napominjem da mi je od svih pisanih dokumenata naročito pomogla izvanredna knjiga Dušana Čkrebica.

Da li se bavite odnosom Tito – Koča Popović u vreme pada Marka Nikezića i ostavke Mirka Tepavca?

Da, naravno. To spada u važan segment ovog filma. Pogotovu što je o tome u Filmskim novostima bilo zanimljivog materijala. I Koča i Nikezić i Tepavac, kao i jedina preživela Latinka Perović, bili su izuzetni intelektualci, što sa Brozom svakako nije bio slučaj. Pored političkih bilo je tu i psiholoških problema, slobodan sam da verujem. Neuki ljudi na vlasti uvek zaziru od obrazovanih i nastoje da za sebe obezbede prirodnu sredinu – mulj.

Festival će početi dokumentarcem *Goli* hrvatske rediteljke Tihe K. Gudac. To je priča o strahu i sramu koje su osećali članovi rediteljke porodice zbog dedinog boravka u golootočkom zatvoru. Bila je to tajna na kojoj je počivao život porodice, a pitanja je počela da postavlja tek unuka, rediteljka ovog filma. Film *Goli* je obišao sve regionalne festivale, a osvojio je nagradu *Srce Sarajeva* za najbolji dokumentarni film. Iz regionalne selekcije

Vidici pomenimo i *Happily Ever After* Tjane Božić, filmove Damira Čučića, Janeza Burgera, Boruta Šeparovića, Petra Krelje, Ines Tanović...

U pratećem delu Festivala biće prikazana retrospektiva relevantnih domaćih animiranih filmova načinjenih od 1949. do 1990. godine, zatim eksperimentalni filmovi prikazani nedavno u Arhivu antologijskog filma u Njujorku po izboru Miodraga Miloševića, najbolja ostvarenja koja govore

Ko je za nas danas Koča Popović?

On pripada onoj vrsti ljudi kojih više nema. Istrebljeni su od strane beskrupuloznih i beskarakternih. Iako ih ima, u dubokoj su ilegali, “daleko od razuzdane gomile”. Bio je gospodin, a danas, kao što je poznato, gospoda više ne postoji.

Da li film samo informiše ili i ocenjuje?

Gnušam se svake vrste propagande, ali ne mogu reći da izbor onoga što prikazujete nije sam po sebi poruka. Na kraju, moj izbor da radim film o tom čoveku takođe je neka vrsta poruke.

Kako ocenjujete našu diplomatiju u vreme Koče Popovića?

Briljantnom. Ni pre ni posle njega nismo imalo boljeg ministra inostranih poslova. Jezici, maniri, šarm a, zamislite, predstavljao je komunističku zemlju! Pored njega su kraljevi i diktatori izgledali blede.

Neminovno pitanje: da li film otkriva neku nepoznatu činjenicu?

Ne znam da li je ono što će se videti u filmu poznato ili nije širem auditorijumu. Ja sam nastojao da sveobuhvatno predstavim njegovu ličnost, ne samo kao političara već i kao vojskovođu i umetnika. Ne treba zaboraviti da je on bio komandujući u Španskom građanskom ratu i komandant Prve proleterske brigade na jednoj, i dadaista na drugoj strani. Bio je uz to jedini komunistički rukovodilac koji je pre revolucije bio veoma bogat čovek.

Da li ste se nekad upoznali s Kočom Popovićem?

Jesam. Kada sam bio mladić, na terenima Teniskog kluba Partizan pozvao me je da igram s njim u dublu. Nije mu došao partner. Bio sam jako slab i stalno promašivao, a on mi je to zamerao. Kada sam ga, najzad, upitao da li će do kraja meča komentarisati svaki moj promašaj, odgovorio mi je: “Ja sam general. Moram da pobeđujem.”

s. č.

SONJA ĆIRIĆ

Deljenje (od) duše

foto Miroslav Dragojević

U doba kad su postmodernizam i reciklaža opasno zbliženi, izvođenje tradicionala na način na koji to radi Amira Medunjanin vraća svrhu i smisao obradama, a ovakvi koncerti i najpomodnijima dokazuju važnost i lepotu muziciranja i slušanja uživo

Kao i za tradiciju u drugim oblastima, i kod sevdaha očuvanje opšteprihvaćenih duha i kvaliteta najčešće se javlja u dva oblika: kao lakše prepoznatljivo i isplativo ponavljanje utvrđenih obrazaca, kojim dominira kriterijum verodostojnosti a često pati od ofucavanja; i, rizično i izazovno tkanje izvornog kroz nove uticaje i kontekste, neretko sa širenjima stila i geografsko-repertoarske baze. Po mnogo čemu (ne)tipični za BiH, pa i za Balkan, izraziti predstavnici ovog drugog – tzv. neo-sevdaha – jesu Damir Imamović, Divanhana i naravno Amira Medunjanin (r. Dedić, Sarajevo, 1972).

Pošto je beogradsku publiku pažljivo osvajala kratkim pojavljivanjima sa po jednim pratiocem, u okviru šarenih programa – “Dani Sarajeva” (maja 2010. s pijanistom Bojanom Zulfikarpašićem), “Veče sevdalinki” (novembra 2010. s lutnjistom Edinom Karamazovim) “Guitar Art Festival” (marta 2012. s klasičnim gitaristom Boškom Jovićem) – Amira je svoj prvi dugometražni koncert ovde održala februara 2014. u Sava centru, i odmah trijumfovala. Njen

evropski proboj nastavljen je komplimentima za album *Silk & Stone* (2013, World Village – Aquarius), “zbirku regionalnih tradicionala”, već treći za redom s prestižnim etiketama (Harmonia Mundi/World Village – 2009. *Zumra* s harmonikašicom Merimom Ključo, 2010. *Amulette* u produkciji Bojana Z), pa je se brzo zaželela i šira domaća publika. Ulaznice (900–2100 d.) još su brže rasprodate, i Sava centar napunila je publika dopunjena starijim i šarenijim ljubiteljima sevdalinke, nespupana do dobacivanja naslova i zaglušivanja instrumentalističke ornamentike talasima aplauza.

Uzdržano elegantna g-đa Medunjanin spremila se da odgovori ravnom merom – dosad najjačom sviračkom silom u svojoj pratnji. Kad žičanom kvintetu dodate Zulfikarpašićevu sklonost da kreativno petlja “ispod haube” klavira, mogao je ovo biti i deo – štaviše, vrhunac – Guitar Art Festa koji se upravo privodio kraju. Jer, već viđenim saradnicima Joviću (BiH), Bojanu Z (predstavila ga: “Zed; Pariz, ex Beograd”) i kontrabasisti Nenadu Vasiliću (Niš/Beč), pridružila je diskretnog električnog/džez

gitaristu (Ante Gelo, Zagreb) i turski dvojac starinskih instrumenata, upoznat u nadnacionalnim multi/kulti projektima. Ovog puta to su bili (o)ud (srodan lutnji, svirao Yurdal Tokcan) i kanun (između citre i cimbala, s više od 70 žica, virtuosno koristio Hakan Gungor). Potonji je naročito oduševio zvonkim filigranskim uvodima u *Sejdefu majka buđaše* i završnicu zvaničnog dela, *Telal viče*. No pre nego će nenametljivo krenuti putem svile & kamena, spontana Amira je sve prisutne dobila minutom ćutanja, svežu helikoptersku tragediju van svih manipulacija i špekulacija svodeći na čist, olako zanemaran ljudski nivo. Sevdah je ionako narodna umetnost neizrečenog, prećutanog, podrazumevanog; tišine koliko i zvuka, i posebno tanane lirične granice između. “Duša” je najčešće pevana i izgovarana reč ove večeri, prirodno i bez preterivanja, od nekog ko i ljude naziva “dušama”. Hiljade duša...

Posle su sve tačke zasluživale ovacije: i šaranje makedonskim (*Eleno kerko, Oj ti momče ohrigjanče, Prošeta se Jovka* »

Kumanovka, Zemi me zemi), i šaljivo skakanje s obe strane Drine i podalje (*Iz banju ide šejtan devojče, Sjajna mesečina, Moj dilbere, Marijo (deli) bela kumrijo, Simbil cveće*), kao i Amirine uzdanice (*Kradem Ti se u večeri, Grana od bora, Sn(ij)eg pade na behar, na voće*). Stigla je i do Podravine, za podrugljivu *Čula jesam da se dragi ženi*, emancipovanu kao i u sevdahu Omer Beže ili *Kafu mi draga ispeci*. Svirачka postava je opravdano uslovlila nešto duža izvođenja numera u kojima su džezirane deonice imali Z-Pašić i Vasilić, dok su gitaristi i Turci "vukli" na fado-dramatiku. Varijacije broja muzičara na bini nisu dopustile trenutak dosade, a u punom sastavu bez napore su imali i perkusivne i zurla-efekte. Kad se Amiri u *Zajdi, zajdi (jasno Sonce)* pridružio majstor kratke cevi Bora Dugić, pokazalo se da bi i sintisajzer bio suvišan.

Euforija prija, pa bi reference na YouTube, FB i Silvanu lako otišle na pogrešnu stranu da Amira Medunjanin srcem nije ukotvljena u najdublja osećanja, odakle nijansama svog glasa i treperavim interpretacijama u sevdalinke prevodi i neočekivano. Vrhunci ovog koncerta (a bili bi lako i gotovo svakog drugog) tako su kamerne verzije (gitara/glas) evergrina *Dušo moja* nedavno preminulog Kemala Montena (ne pomenuvši ga; posle je rekla samo "Vječan će da bude"), i s Gelovim maestralnim uvodom starogradska *Ima dana...* U doba kad su postmodernizam i reciklaža opasno zbliženi, ovakvi dometi vraćaju svrhu i smisao obradama, ovakvi koncerti i najpomodnijima dokazuju važnost i lepotu muziciranja i slušanja uživo.

Neizbežni bisevi potrajali su do 2 sata i 45 minuta programa: prvo *Kafu mi...* samo uz klavir, za najbolje džez-klubove i soul-trenutke sveta; pa *Loše vino* (Bregović–Dečić) i neopozivo tužna, na ivici šapata i uzdaha *Što te nema* koja od Alekse Šantića preko Himze Polovine i Jadranke Stojaković nastavlja da živi i blista s Amirom Medunjanin. Taman koliko je život širi i bogatiji od kojekakvih wxy tv formata, i prave pesme su često prevelike za top-liste i trendove. Za njih su potrebni izvođači kao diva Amira – koja nije samo izdanak ženske sevdah-tradicije Zehre Deović, Nade Mamule, Bebe Selimović itd. nego baštini npr. i Kseniju Cicvarić i Dubravku Nešović, iz zlatnog doba radija. ¶

DRAGAN KREMER

Psihologija vlasti

Junak romana Milovana Marčetića *Knjiga o Beuku* ("Čigoja", 2014) lektor je po imenu Bogdan Beuk, zaposlen u jednoj značajnoj beogradskoj izdavačkoj kući. On smatra da svet treba "popravlјati i prepravljati, jednako kao što se popravlјaju i prepravljaju rukopisi", pa zato, kada mu dođe na lekturu rukopis knjige predsednika države, umesto da ga samo lektoriše on ga prepravlja i menja smisao napisanog. Da stvar bude ozbiljnija, rukopis koji prepravlja sadržavao je predsednikov politički program i viziju budućnosti države i nacije. Beuk prepravke vrši bez znanja autora i urednika, a kada prepravljena knjiga bude odštampana i njegova subverzija

bude otkrivena, na Beuka se обрушаваju najmračnije strukture vlasti.

Knjiga o Beuku je prvi Marčetićev roman. Do sada je objavio šest pesničkih zbirki, dve knjige izabranih pesama i četiri knjige priča. Nagrađivan je za gotovo sve knjige, i pesničke i prozne, a za priču *Izlazak* je 2012. godine dobio "Andrićevu nagradu".

"VREME": U vašem romanu dominiraju tri teme. Prva na koju čitalac nailazi je usamljenost. Bogdan Beuk, junak romana, dobro se snalazi u svom samačkom životu, čak mu i prija. Zašto? Da li i vi smatrate da savremeni čovek polako, ali sigurno prestaje da bude društveno biće?

i smisao poretka

“Trebaju nam predsednici koji će svakodnevno činiti da nam bude bolje, koji će nas motivisati ili bar stvoriti ambijent, zakonski i kulturni, da radimo i stvaramo, a ne vođe koje će nas preko TV-ekrana ubeđivati da nam je dobro i kad nam je najgore, koji će nas svakodnevno ružiti i optuživati za nerazumevanje bajki koje nam pričaju”

foto M. Milenković

MILOVAN MARČETIĆ: Čini se da savremeni čovek zaista prestaje da bude društveno biće na način na koji je to nedavno bio. Današnja društvenost je drugačija, delom i zbog velikih mogućnosti komunikacije na daljinu. To je naizgled paradoksalno: mogućnost komunikacije je veća, a društvenost se smanjuje. Javlja se i neka nova vrsta otuđenosti. Čovek, bar onaj koji nastoji da ozbiljno promišlja svet oko sebe, gubi veru u vrednosti tog sveta. Opasnost je u tome što on, i kao pojedinac i kao socijalno biće, nije izgubio nijednu od svojih destruktivnih sposobnosti. Dvadeseti vek je to drastično pokazao, a već na svome početku to pokazuje i dvadeset prvi. Čovek našeg

vremena podložan je manipulaciji, lako postaje oruđe ili žrtva moći koja radi za neki svoj interes. U svakom slučaju, on ne odlučuje o svojoj sudbini, a ni u takozvanoj intelektualnoj eliti i idejama te elite ne vidi neki moralni uzor i pouzdano vođstvo. Te elite su potkupljene ili od strane kapitala ili od strane državne vlasti. Današnji čovek je razdražen i agresivan, ili pak letargičan, što je u novije vreme karakteristično za našu sredinu, upravo zbog gubljenja poverenja u sisteme kojima je okružen. On je svestan da se kreće u pogrešnom smeru, ali ne zna kako bi se tome suprotstavio. U takvom ambijentu i međuljudski odnosi, i u manjim i u većim zajednicama, često su loši.

U sličnom svetu živi i junak moga romana, koji se na pobunu ipak odlučuje. Bogdan Beuk na početku nije usamljen, mada, kao samac, jeste pomalo osobenjak. Osećanje usamljenosti kod njega se javlja, a posle toga i progresivno raste, kada shvati da se svi suprotstavljaju njegovom subverzivnom činu i doslednosti. Svoj otkaz i odlazak iz Zavoda Beuk na početku vidi i kao priliku da svoj život usmeri boljim tokovima. Ali on u toj svojoj novoj situaciji uživa samo kratko, pošto isključenje iz opštežića ne garantuje očuvanje privatnosti.

Sledeća tema je čin pojedinca – Beukova potreba da popravi svet. Ispostavi se da je njegova namera bila utopistička i uzaludna. Zašto?

Problem nije u toj njegovoj potrebi, mnogi žele da poprave svet, već u načinu na koji on pokušava da to učini. On se oslanja na svoju profesiju i pokušava da svet popravi uz pomoć teksta. To takođe nije novo. Nasuprot Beukovih plemenitih namera i praktičnih pokušaja stoji stvarnost, praksa društvenog i političkog života, uskogrudost vlasti, nerazumevanje šefova i prijatelja. On vlast, oličenu u ličnosti predsednika, ipak dovodi u nezgodnu situaciju, jer ta vlast ne želi da je smatraju nedemokratskom. Otud pritisci na njega da povuče otkaz. Dakle, vlast samo glumi demokratičnost. Zar nije i naša stvarnost takva, i sadašnja i minula? I utopistički projekti i naizgled ozbiljne teorije čiji su cilj bolja država i društvo mogu da dovedu do rezultata suprotnih namerama njihovih autora ili izvršitelja. U takvim projektima ponekada stradaju milioni ljudi. U mome romanu strada jedan čovek, Bogdan Beuk. Onima koji naređuju njegovu egzekuciju ništa ne znači njegovo priznanje krivice. Oni ga kažnjavaju zato što je narušio poredak stvari, pa hajde da ga, za svaki slučaj, sklone. Njegova situacija i sudbina slične su situaciji i sudbini junaka Kafkinog *Procesa*, Jozefa K.

Treća tema je razočaranje u predsednika države zbog toga što nije sproveo ideju i program zbog kojih su ljudi glasali za njega. Knjigu

o Beuku moguće je zato doživeti kao romansirani dokument naše svakodnevice.

Roman govori o današnjem vremenu i ovdašnjem životu, ali teme kojima se bavi su i univerzalne: to su teme krivice i kazne, pobune, izneverenog očekivanja... Izneverena očekivanja kada je u pitanju predsednik i njegov politički program su glavni povod Beukovog delovanja. Ali, ta očekivanja zajedno s njegovim neuspehom u popravljanju sveta na kraju postaju *izgubljene iluzije*, kako bi ih nazvali romanopisci devetnaestog veka. Sam predsednik ostaje nevidljiv, ne izlazi na "scenu" romana. On deluje iz senke i posredno. Nada u pojavu dobrog, pravog "vožda" živa je vekovima i neobično je da narod s tako "bogatom" istorijom toliko ulaže u takve iluzije. To je, naravno, i deo mentaliteta: da nam je dobar vođa pa da nam reši sve probleme, i državne i lične, da se mi sami oko toga previše ne trudimo. Kad smo kod predsednika, trebaju nam predsednici koji će svakodnevno činiti da nam bude bolje, koji će nas motivisati ili bar stvoriti ambijent, zakonski i kulturni, da radimo i stvaramo, a ne vođe koje će nas preko TV-ekrana ubeđivati da nam je dobro i kad nam je najgore, koje će nas svakodnevno ružiti i optuživati za nerazumevanje bajki koje nam pričaju. Sve to liči na *Trumanov šou*, koji nam prikazuju godinama, 24 sata dnevno. Samo što se glavni junak filmskog *Trumanovog šoua* bori za slobodu i simpatičan je lik (zahvaljujući i darovitosti Džima Kerija), za razliku od Trumana koga gledamo u našem rijaliti-šou.

Lektor Bogdan Beuk prepravi sadržaj predsednikove knjige *Bolja država*. Predsednik ga zbog toga ne kažnjava eksplicitno, ali, uništavanjem tiraža knjige, anonimnom lektoru oduzme mogućnost da postane poznat. Da li je i time Beuk kažnjen?

Beukov pokušaj popravke sveta je iskren i bez ličnog koristoljublja. Njegov prijatelj Maleš, pak, nastojeći da otkrije dublje razloge Beukovog postupka, misli da mu pri tome ipak nije bilo strano i lično častoljublje. Ali to je Malešovo razmišljanje. Sam Beuk svojim ponašanjem i delovanjem ne pokazuje da mu je stalo da postane "poznat", a i da jeste, i

da je u tome osujećen, egzekucija je svakako mnogo teža kazna od osujećenosti.

O neuobičajenom delu jednog lektora javnost informišu *Novosti*, i nije dan drugi medij. Kako je u ovo vreme željno skandala to moguće?

Novosti, naravno, ne moraju da budu i *Večernje*. Čitalac lako može da zaključiti da je razlog što se o Beuku više ne piše u tome što je dalje pisanje sprečeno. Uostalom, i danas neke informacije bivaju po kratkom postupku zaustavljene. U poslednje dve-tri godine vratile su se neki oblici cenzure: zbog pritiska iz vrhova vlasti, ili kao autocenzura, ili uz pomoć finansijskih restrikcija, ili iz udvoričkog mentaliteta nekih urednika i novinara itd. Beuku ne smeta što o njemu ne pišu, pošto on želi da se u svakom pogledu udalji od Zavoda. Pisanje o skandalima ili izmišljanje skandala nije dokaz slobode medija.

Već smo rekli da je u vašem romanu prepoznatljiva naša politička atmosfera. Kako treba shvatiti vašu odluku da Beuka kažnjava služba koja je iznad predsednika?

Ne bi trebalo da bude neobično što Beuka kažnjava nezvanična vlast, moćnija od zvanične, nevidljiva, nepersonalizovana, neprepoznatljivog identiteta. Setimo se šta se u našoj zemlji, takođe i u okruženju, dešavalo u poslednje tri decenije, a ni ranija vremena u tome nisu oskudevala, samo što se više krilo. Pripovedač u romanu tu nezvaničnu vlast ne naziva "službom". Kad je pominje, naredbodavac egzekucije kaže "mi", ili tako nekako. To "mi" za javnost je bezlično, a svoju moć crpi i iz sposobnosti nevidljivog trajanja i iskustva stečenog iz takvog trajanja. Setimo se nekih ubistava; još se ne zna ko je njihovo izvršenje naredio. U 18. poglavlju romana pokušao sam, u formi dijaloga naredbodavca i izvršioca Beukove egzekucije, da nešto kažem o "filozofiji" i "psihologiji" te nadvlasti. To, naravno, zvaničnu vlast ne oslobađa odgovornosti. Setimo se ubijenih novinara, imao sam i njih na umu kada sam pisao priču o Beuku.

Roman počinjete pričom čija je radnja deo romana na simboličkom nivou: osuđenik otkriva svom dželatu istinu, što dželata gane do suza. Zar zaista mislite da bi oni od

kojih zavisi naša egzistencija tako reagovali?

Dželatu u toj takozvanoj umetnutoj priči suze poteku kada otkrije da je osuđenik njegov nekadašnji najbolji prijatelj. Poruka te priče je potreba za praštanjem, što je i jedna od poruka, istina eksplicitno neizrečena, i samog romana.

Kritičari hvale vaš stil zbog pesničke konciznosti, zbog poštovanja reči, što je u ovo vreme književne hiperprodukcije i želje za velikim tiražima retka pojava. Zašto vi pišete?

Pesničko iskustvo je dobrodošlo proznom piscu i često su najbolje stranice u prozi one u kojima ima poezije, u kojoj govori i pesnik. Dovoljno je da se setimo Crnjanskog, ili recimo Rastka Petrovića. Pripovedanju sam se učio i pišući priče. Mislim da su dobro uobličen izraz, književna pismenost, dobar stil, minimum koji se očekuje od pisca. Neki to ipak nazivaju cepidlačenjem. Pokušao sam u svome romanu da dotaknem neke teme o kojima se nedovoljno otvoreno govori. Nastojao sam da stvorim žive likove, po svojim karakteristikama osobene, u kojima će čitalac prepoznati određene tipove ljudi koji žive u naše vreme, oko nas. Imponuje mi što je nekoliko kompetentnih, stručnih čitalaca, među njima i jedan dramaturg, ocenilo da roman ima i visok dramski potencijal.

Pišem zbog toga što je to moje opredeljenje, što volim književnost, zato što mislim da ima mnogo toga što se najbolje može izraziti kroz ovu umetnost. Kada je u pitanju književnost, najlepše od svega je pisanje. Sve ostalo, a posebno književni život kod nas, prilično je daleko od lepote.

Da li je vaša *Knjiga o Beuku* realizacija namere koju Beuk nije ostvario?

Ako mislite na popravljanje sveta, moje ambicije nisu megalomanske kao što su Beukove, ali naravno da razmišljam o svemu onome o čemu je i Beuk razmišljao. I ako pisac sme navijati za nekog svoga junaka, navijam za Beuka, a ne za Nevajdića, Lojpura ili predsednika. *Bolju državu* nisam pročitao, nema je u prodaji, ali verujem da bih se složio s većinom Beukovih izmena u toj knjizi.

SONJA ĆIRIĆ

O egzistencijalnim pitanjima

Piketijeva teorija nepodnošljive, neodržive nejednakosti u društvu dokaziva je i primenljiva na mnoge zemlje, posebno na zemlje u tranziciji, poput naše. Uvođenje (nekritičko i neprimereno) neoliberalnog koncepta kapitalizma kod nas pretvorilo se u "divlji balkanski kapitalizam", društvo bez pravnog sistema, sa pljačkaškom privatizacijom i sistemskom korupcijom

Piše: **prof. dr Radovan Pejanović**

Na početku, ističem da je izdavanje ove knjige izdavački poduhvat "Akademske knjige", vredan čestitanja i pohvala. Ponosan sam što sam urednik ovog, kao i prethodnog dela (Dž. Stiglic *Slobodan pad*) knjiga kapitalnih vrednosti.

U oceni ove knjige treba, pre svega, poći od dva pitanja: ko je pisao ovu knjigu i o čemu je ova knjiga? Odgovor na prvo pitanje glasi: Toma Piketi (rođen 1971) je francuski ekonomista, koji je studirao ekonomiju i matematiku, i sa 22 godine doktorirao. Profesor je ekonomije na visokoj Pariskoj ekonomskoj školi. Autor je nekoliko knjiga i brojnih članaka objavljenih u vodećim svetskim časopisima. Knjiga *Kapital u 21. veku* (Pariz, 2013) postala je svetski bestseller (prema "Njujork tajmsu"), prevedena na trideset jezika, prodana u milion i po primeraka, a izazvala je i velike polemike. Reč je o autoru koji je ostao profesionalno pošten i koji nije izgubio ljudsku dimenziju, kako to kaže nobelovac Džozef Stiglic kada govori o tome kakav treba da bude intelektualac danas. O toj njegovoj vrlini, koja nažalost nije česta među intelektualcima, govori i činjenica da je Piketi odbio da primi Legiju časti od Fransoa Olana, u koga se razočarao jer je nakon izbora za predsednika Francuske zaboravio na poresku politiku za koju se zalagao u predizbornoj kampanji. Njemu su, kako kaže u jednom intervjuu, bliži predstavnici grčke Sirize i španskog Podemosa od francuskih ministara.

Odgovor na drugo pitanje daje sam naslov knjige. Knjiga se, naime, bavi jednim od najaktuelnijih problema modernog

društva – nejednakošću kao posledicom "logike kapitala" i neoliberalnog koncepta razvoja. Piketi i njegovi saradnici su tokom 15 godina istraživanja radili na ogromnoj ekonomskoj i društvenoj analizi, koristeći obimni statistički materijal iz razvijenih zemalja (više od 20 zemalja), u periodu koji obuhvata tri poslednja veka. U knjizi se preispituje odnos između ekonomskog razvoja i nejednakosti, koji je ustanovio čuveni ekonomista Kuznjec, pri čemu Piketi analizira ulogu države (političkih i poreskih institucija) u raspodeli bogatstva. Knjiga se, dakle, bavi raspodelom bogatstva, i u tom smislu može se porediti sa "Bogatstvom naroda" Adama Smita, koji se bavio pitanjem stvaranja bogatstva.

Njegovi nalazi, do kojih je došao studijom, sistematskom i sveobuhvatnom analizom, predstavljeni u knjizi na oko 700 strana i u četiri dela, veoma su značajni za izlazak iz ćorsokaka savremenog ljudskog društva, koje se nalazi u dubokoj i svekolikoj društveno-ekonomskoj krizi (koja je, po Piketiju, posledica "ukorenjene deplasirane ideologije neoliberalizma"). Njegov generalni nalaz, do koga je pre njega došao Karl Marks, jeste da kapital rađa ekonomske nejednakosti, te da su nejednakosti imanentne kapitalizmu kao društveno-ekonomskom sistemu. Stopa prinosa na kapital ima prirodnu tendenciju da bude višestruko veća od stope privrednog rasta, što dokazuje

Piketi. To vodi ka snažnom porastu nejednakosti u društvu. Marks je u svojoj teoriji kapitala otkrio tu težnju ka "oplodnji kapitala", ka "maksimizaciji profita", kao posledici surove eksploatacije u kapitalizmu (eksploatacija rada i eksploatacija prirode od strane kapitala).

Za razliku od Marksa koji je izlaz video u revoluciji i u utopiji zvanoj komunizam, kao i rušenju kapitalizma kao nepravednog i nehumanog društva, Piketi nudi sasvim drugačije metode rešavanja ovog problema (kooperativna rešenja). To su, pre svega, mere i instrumenti savremene makroekonomske politike, kojima se mora reagovati na "surove" i neobuzdane snage tržišnog mehanizma i na njegovu "nevidljivu i neuhvatljivu ruku". "Vidljiva ruka" države mora da bude u skladu sa "nevidljivom rukom" tržišta. Među njima mora da postoji balans, kako to zaključuje i ekonomista nobelovac Džozef Stiglic (*Slobodan pad*). Narušavanje balansa između te dve ključne institucije društva – tržišta i države, vodi u ekstremizam u vidu tržišnog fundamentalizma ili državnog totalitarizma. Na osnovu toga su u istoriji razvoja nastajala i nestajala dva koncepta razvoja: liberalni (i neoliberalni) kapitalizam i državni kapitalizam. Iako se kritički odnosi i prema tržištu i prema državi, Piketi kaže da "veruje u tržište", ali tržište bez korupcije, bez pohlepe, bez moći monopola. Ako hoćemo da regulišemo kapitalizam, smatra Piketi, potrebno

je da imamo poverenje u demokratiju, da organizujemo fiskalne, socijalne, finansijske institucije koje će kontrolisati multifunkcionalne kompanije i finansijski kapital. Na taj način ćemo graditi "kapitalizam sa ljudskim likom", smatra Piketi. Istorijski metod analize, koji primenjuje Piketi, značajan je da ne bismo ponavljali greške prošlosti. Pored toga, "što dalje gledamo u prošlost, to bolje možemo da predvidimo budućnost", Vinston Čerčil.

Piketi upozorava da se po nejednakosti u raspodeli bogatstva u 21. veku vraćamo u 19. vek, u vreme Balzaka, kada je bogatstvo bilo koncentrisano u rukama malog broja pojedinaca i kada su ekonomsku elitu činili bogati naslednici, a ne oni koji su mesto u društvu zaslužili radom. Piketi takav kapitalizam naziva "naslednim kapitalizmom", ističući "Rastinjakovu dilemu" (po Balzakovom liku), po kojoj se postavlja pitanje: koji je relativni značaj nasleđstva u odnosu na rad? Marks je ovaj fenomen kapitalizma nazvao parazitizmom, po kome se u ovom sistemu može bogato i raskošno živeti na osnovu gole svojine nad kapitalom, a ne na bazi rada. To dovodi do socijalnog raslojavanja društva (ekstremnih nejednakosti) – Piketi, ili do klasnog raslojavanja (Marks). To, nekontrolisano i neobuzdano raslojavanje u 21. veku je, po Piketiju, ozbiljan ograničavajući faktor održivog društvenog razvoja. Zbog toga Piketi predlaže zakret u dosadašnjoj ekonomskoj politici države, posebno prema pitanjima nejednakosti i preraspodele.

U 20. veku se situacija, po Piketiju, drastično promenila u odnosu na 19. vek, po pitanju nejednakosti. Tome su doprineli, po njemu, potresi u 20. veku: Prvi svetski rat, kriza tridesetih godina, Drugi svetski rat. Ratovi, hiperinflacije i brojna bankrotstva usled Velike depresije iz tridesetih doveli su do masovnog uništenja i nestanka kapitala i imovine i zaustavili dalji rast nejednakosti. Pored toga, boljševička i komunističke revolucije, koje su se odigrale, izvršile su pritisak na kapitalističke elite da pristanu na socijalne i poreske reforme (koje su inače odbacivale do 1914. godine). Tome je doprineo, svakako, i ekonomska teorija Džona Majnarda Kejnsova "oca" državnog kapitalizma, koja je posle Drugog svetskog rata "rodila" "državu blagostanja", sa snažnom

Toma Piketi

redistributivnom i socijalnom funkcijom države. Značajna je i protestantska etika koja je afirmisala rad kao ključni faktor života pojedinca i društva. Radna etika, posvećenost poslu, racionalnost, štedljivost i predanost, sistemi su vrednosti toga vremena, što je sjajno opisao Maks Veber. Pojavom "tačerizma" i "reganomičke" otpočinje proces razgradnje "države blagostanja" i prelazak na neoliberalni koncept razvoja kapitalizma (ideologiju neoliberalizma). Posebno slabi evropski socijalni model, koji je ozbiljno ugrožen globalnom finansijskom krizom i konceptom rigorozne štednje i "kresanja troškova" koji nameću u EU kancelarka Nemačke Angela Merkel i Međunarodni monetarni fond.

Krajem 20. i početkom 21. veka otpočinje era neoliberalizma, praćena liberalizacijom, privatizacijom i deregulacijom. Nivo nejednakosti se drastično povećava, zbog čega Piketi smatra da se na ovaj način vraćamo na "nasledni kapitalizam". Globalna finansijsko-ekonomska kriza, koja je otpočela 2008. godine i koja i dalje traje, pojačava proces produbljivanja nejednakosti, kako na globalnom tako i na nacionalnom i regionalnom nivou. Produbljivanje jaza nejednakosti je praćeno

gramzivošću vlasnika krupnog kapitala, dominacijom, materijalnog nad duhovnim, individualnog nad kolektivnim, pojedinačnog (i grupnog) interesa nad nacionalnim (državnim) interesom, korupcijom, pohlepom, masovnom nezaposlenošću, odsustvom solidarnosti i kriminalizacijom društva. Sve to uz poresku politiku, koja je bila u korist bogatih i moćnih, a na globalnom nivou korišćenjem "poreskih rajeva" ("ofšor" kompanija). Pritom je otvoreno korišćena "krađa" "poreske baze" među zemljama (Piketi), pa čak i u okviru Evropske unije (primer Luksemburga koji je postao "poreski raj" zahvaljujući i sadašnjem predsedniku Evropske komisije Žan-Klodu Junkeru).

Ovakva tendencija društvenog razvoja dovela je do toga da je kapitalizam danas postao "bolest čovečanstva", kako to kaže poznati savremeni francuski filozof Alen Badju. On smatra da je kapitalizam izgrađen na "suštinskoj nepravdi". Bogatstvo je u rukama šačice ljudi. Diktatura privatne svojine, razara društvo, smatra Badju. Sva moć je u rukama male grupe oligarha, koje opslužuju bankari i političari. Nejednakost je ogromna ne samo u bogatstvu, već i u moći (deset odsto bogatih pojedinaca raspolaže sa 86 odsto

ukupnog bogatstva). Društvo zasnovano na kapital–odnosu prešlo je u svoju suprotnost, smatra Danijel Koen u svojoj knjizi *Homoekonomikus*. Taj i takav kapitalizam, smatra on, razara društvene i političke institucije, od porodice do države. Sve pod diktatom uspešnosti. Pritom su pregovaračke moći sindikata i zaposlenih slabile, a povećavala se moć multinacionalnih preduzeća i kapitala uopšte, što je dodatno dovelo do uvećavanja dohotka od kapitala (Piketi). Stoga Piketi postavlja pitanje kako je moguće zaustaviti takve tendencije u 21. veku. Potrebno je, po njemu, razviti mehanizme, kao i institucije socijalne, obrazovne i poreske politike, koje će sprečiti da dođe do ovakve koncentracije kapitala i produbljivanja nejednakosti, koja je štetna u društvenom, političkom i ekonomskom smislu. Piketi se, s tim u vezi, zalaže za *uvođenje progresivnog poreza od kapitala na globalnom nivou*. To zahteva konsenzus, koordinaciju i veću saradnju među državama po pitanjima ekonomske politike.

Piketijeva teorija nepodnošljive, neodržive nejednakosti u društvu dokaziva je i primenljiva na mnoge zemlje, posebno na zemlje u tranziciji, kao i na našu

zemlju. Uvođenje (nekritičko i neprimerno) neoliberalnog koncepta kapitalizma kod nas pretvorilo se u "divlji balkanski kapitalizam", društvo bez pravnog sistema, sa pljačkaškom privatizacijom i sistemskom korupcijom.

Dosadašnji koncept tranzicije u Srbiji građen je "sledeći pogrešnu putanju" i uklapajući se mimički u savremene trendove (neoliberalnog koncepta), preskočio je gradnju institucija kapitalizma, napravio je samo fasade, "Potemkinova sela" parlamentarizma i tržišta. Na taj način smo dobili sistem u kome ne funkcionišu (ili pogrešno funkcionišu) dve ključne institucije – država i tržište. Dobili smo autoritarni sistem partokratske države, zamenjujući socijalizam nacionalizmom, srednju klasu oligarhijom ("tajkunima") nekolicine političkih vođa i njima odanih bogataša.

Postsocijalistička transformacija (tranzicija) u Srbiji odvijala se uporedo sa dramatičnim društvenim dešavanjima. Raspad SFR Jugoslavije i ratna dejstva, sankcije, izolacija i bombardovanje tokom devedesetih godina prošlog veka, neuspela privatizacija, kriminalizacija i partizacija društva više od dve decenije unazad, uzele su i uzimaju svoj danak ("razaranje društva" – sociolog Silvano Bolčić).

Tranzicijom je kod nas jedino izgrađen višepartijski sistem, koji karakteriše permanentna borba za vlast i u kome su partijski interesi iznad društvenog interesa. Izgrađen je, takođe, privredni sistem (partokratski), koji je neuspešan, i koji karakteriše hronični nedostatak sopstvene akumulacije, što se nadomešta stalnim zaduživanjem (dužnička kriza).

Katastrofalna posledica tranzicije u Srbiji je drastično socijalno raslojavanje društva, koje je dovelo do toga da je danas stopa siromaštva u Srbiji (oko 25 odsto) jedna od najvećih u Evropi. Ekonomske nejednakosti u društvu (dobitnici i gubitnici tranzicije), imaju negativne posledice na društveno-ekonomski razvoj. U takvim uslovima nema ni razvoja, ne demokratije, ni razvoja institucija, ni zdravih socijalnih odnosa, što rađa nepoverenje, razočaranost, defetizam i besperspektivnost. Ne čudi, stoga, nizak nivo zadovoljstva u Srbiji (nizak indeks sreće). Zavlada li očaj i beznade, uz "slomljen" otpor (Vida Ognjenović). Nejednakosti su,

pored toga, praćene masovnom i visokom stopom nezaposlenosti.

Ukidanje redistributivne uloge države, koja je težila socijalnom miru, dovelo je do ogromne nejednakosti u našem društvu. Sve se to pravdalo ekonomijom ("ekonomizam"), po kojoj je "socijala trošak" koji treba "kresati". To je dovelo do "razbesnelog kapitalizma" (sociolog Vesna Pešić), koji je rezultirao u "diktatu finansijskog kapitala", koji je podsticao zaduživanje ("dužničko ropstvo"). Zaduživanje i "život na kredit" postali su nova filozofija življenja i preživljavanja, kako na makro tako i na mikro nivou. Upravo je to bio razlog da nam MMF nametne surove mere štednje i odricanja.

U takvim uslovima formiran je deformisan kulturni obrazac, koji se ogleda kroz: porast nasilja, razvoda, alkoholizma, narkomanije. Ovo stanje naše "društvene kulture" praćeno je "političkom tabloidizacijom", "estradnom trivializacijom" i "medijskom idiotizacijom". Naše društvo se suočava, naime, sa moralnom anemijom (korupcija i nasilje u svim porama društva) – sociolog Jovo Bakić.

Jedan od osnovnih problema tzv. postsocijalističkog društva u Srbiji (i šire) jeste nedostatak ozbiljnih kritičkih polemika o konceptu i praksi društveno-ekonomskog razvoja. Upravo zbog toga, knjiga Toma Piketija *Kapital u 21. veku*, dolazi kao "melem na ranu", s ciljem da podstakne na razmišljanje, da pokaže, da pouči, ukaže i usmeri kuda i kako dalje. Ona je doprinos nedostajućoj kulturi rasprave, ukrštanja gledišta i javne analize društvenih problema, posebno onih egzistencijalne prirode. Cilj knjige je, kako kaže Piketi, da uvek postoji alternativa, da uvek ima različitih načina da se organizuje društvo. Pogrešno je verovati da postoji samo jedan put, smatra on. Nema idealnog modela, svaka zemlja mora da pronađe sopstvena rešenja, sopstvene institucije. Piketi je s tim u vezi optimista, i smatra da je ova knjiga poruka optimizma. U jednom od intervju-a Piketi govori: "Pokušao sam napisati knjigu koja se može čitati, želeo sam napisati priču o bogatstvu, o novcu, o nejednakosti, knjigu koja svima može biti razumljiva jer se, u krajnjoj liniji, tiče svih."

(autor je urednik srpskog izdanja Piketijeve knjige čiji je izdavač "Akademska knjiga" iz Novog Sada)

Najpogodnije mesto za samoubistvo

Arto Pasilina: *Nezaboravno kolektivno samoubistvo*

preveo Čedomir Cvetković

Odiseja, Beograd 2014.

Ako ste ikada gledali bilo koji film Akija Kaurismakija – a ko nije? – sigurno ste primetili njihovu izrazitu *apartnost*, u smislu da je nemoć pomešati bilo koji njegov film (ako slučajno počnete da ga gledate “od sredine”, ne znajući šta je u pitanju) s filmom bilo kojeg drugog reditelja. To je, naravno, odraz specifičnog Kaurismakijevog umetničkog genija, ali biće da tu ima još nešto: kao jedina rediteljska globalna superzvezda iz Finske, on je publici iz Finskoj dalekih zemalja dočarao sliku jednog emocionalno prigušenog, naizgled stoičkog, iznutra burnog i krhkog, neretko autodestruktivnog osećanja sveta koje počinjemo da povezujemo sa “čudacima” iz šumovitog, ne-germanskog kutka Skandinavije, jedne pomalo nestvarne jezerske, prostrane, slabo naseljene zemlje uz granicu sa severom Rusije – koji je i koja je nestvarna po sebi, ali na jedan svetu poznatiji (ne nužno i dokučiviji) način. Uostalom, nije li čak i Deda Mraz odande (tačnije, iz Laponije)? To što Deda Mraz “ne postoji”

ništa ne menja našu poentu...

Arto Pasilina najprevođeniji je savremeni finski pisac, takoreći “književni Aki”, ali nije gornji, uvodni pasus nastao zbog te dubiozne paralele, nego zato što u prvom Pasilininom romanu prevedenom na srpski ima nečega što bi čitaocu verovatno bilo neuverljivo, utoliko i “neprihvatljivo” kad bi bilo smešteno među Srbe, Francuze ili Slovačke, ali mu odnekud sasvim ide uz – Fince. A možda i druge Skandinavce, makar donekle modifikovano. Ali koje, dođavola, Fince, kad možda nije upoznao nijednog? Pa, one koji su prodefilovali kroz retke filmove i knjige koje je mogao videti... Kad smo već kod orijentacijskih “linkova”: izvorno je ova knjiga objavljena 1990, a Pasilina je poznat i ugledan pisac još od sedamdesetih; ako je suditi po ovom romanu, teško je zamisliti da Norvežanin Erlend Lu nije čitao Pasilinu i da ovaj nije uticao na njega; ili je sve to samo posledica srodnosti severnjačkih senzibiliteta?

Kako god, o čemu se tu radi? Sitni i krajnje neuspešni preduzetnik, uz to i nesrećan u (bračnoj) ljubavi, ode do kolibe u šumi s namerom da tu sebi prekrati život, kad tamo zatekne drugog čoveka, potpunog neznanca, ništa manje nego pukovnika vojske, koji je zabasao tamo s istom suicidalnom namerom. Tako ova dvojica svojim istovremenim prisustvom jedan drugog nekako spreče u samoubistvu, ispovede svoje muke jedan drugom, sprijatelje se. Onda im padne na pamet da potraže srodne mučeničke duše koje bi da skončaju svoje ovozemaljske muke, daju oglas u novine i – javi im se preko šesto ljudi! Posle nekog vremena dobiju pojačanje u vidu atraktivne zrele sekretarice, upoznaju se s kandidatima za suicid i krenu na svojevrсну turneju zakupljenim autobusom po Finskoj, skupljajući usput one koji žele da im se pridruže, a sve s krajnjim ciljem da smisle i sprovedu najbolji način da se kolektivno samoubiju...

Kažem vam, ne bi to “radilo” u nekom južnijem podneblju, ali tamo gde jeste, funkcioniše sasvim dobro, ne stignete pošteno ni da se začudite...

Bio bi suvišan “spoiler” da vam otkrivam šta dalje biva s neobičnom društvenom baksuznih samoubica-amatera (sećate li se onog frika iz Alana Forda kojem nikako nije uspevalo da se ubije?), dovoljno je – možda i previše – da kažem da će prokrstariti celu Evropu tražeći, što bi rekao Buldožer, “najpogodnije mjesto za samoubojstvo” i da će mnogi od njih umesto toga naći nešto sasvim, sasvim drugačije, čak tome suprotno.

U čemu je Pasilinino zavidno književno umeće? Nesumnjiva “pomerenost” priče čitaocu ni za trenutak ne izgleda namešteno, ne samo zbog nekako egzotizujućeg konteksta nego zato što pisac uspeva da nađe meru i da se zaustavi tačno na onoj granici iza koje bi se priča razbila u hrid samosvrhovite groteske. Jer, nije ovde ni za trenutak poenta u gomilanju bizarnosti: ovo je zapravo krajnje jednostavna “topla” priča o ljudima koji su se pogubili negde u životu i ne vide načina da se vrate, a možda više ne osećaju ni potrebu da to učine. Taj trenutak, *trenutak sticanja ravnodušnosti*, presudan je i koban. Pasilina, međutim, svojim – tako živim i tako filmičnim – junacima daje još jednu šansu šaljući ih na sumanuto, urnebesno putovanje magičnim autobusom punim votke i koječeg još... Jer, kao i kod Akija, ispod te samozatajne severnjačke mirnoće “srce kuca, tu je”.

TEOFIL PANČIĆ

ISPRAVKA

“Ibermenš Srbija iz Kostine vizure”, “Vreme” broj 1261.

U tekstu “Ibermenš Srbija iz Kostine vizure”, objavljenom u “Vremenu” broj 1261 od 5. 3. 2015, u razgovoru s novinarkom Zorom Drčelić izneli smo pogrešan podatak. Naime, pomenuli smo da je predstavi prisustvovao dečak (učenik jedne beogradske srednje škole) u stanju autizma. U međuvremenu smo obavestili da dečak nema dijagnozu autizma, kao i da u tu školu ne ide nijedno dete sa dijagnozom autizma. Ovom prilikom se izvinjavamo zbog učinjene nenamerne greške.

EKIPA PREDSTAVE “DAR”

*Ovog proleća
odlične vesti!*

Start - Professional - SSD Fast

EXTRA 20% OFF

za bilo koji .RS domen i cPanel Hosting paket zajedno

SAMO UZ KUPON: **#MySpring**

EUnet
www.eunethosting.com

Pitajte vašeg hosting experta - www.eunethosting.com
Telefoni: 0700 600 500; +381 11 3010 500 Email: info@eunet.co.rs

Sjaj i beda neliber

Premijer Viktor Orban prvi put se suočava sa građanskom neposlušnošću i razdorom u vrhu vlasti. Dok traje njegov sukob sa Zapadom oko Rusije, korupcija u Mađarskoj cveta

Za "Vreme" iz Budimpešte

Najveći nacionalni praznik u Mađara 15. marta, godišnjica nacionalne revolucije iz 1848. godine, tradicionalno je protekao u ambijentu punom kiča. Za razliku od prethodnih godina, međutim, ovoga puta je proslavu obeležila građanska neposlušnost kakva nije zabeležena otako Viktor Orban vlada Mađarskom.

Naime, kreatori komunikacijske mreže oko lika i dela mađarskog premijera već godinama angažuju (za džeparac) mlade ljude da budu svojevrsna biološka kulisa oko Orbana, dok drži govor na istorijskim stepenicama Nacionalnog muzeja (po legendi, pesnik Šandor Petefi je tog 15. marta tu recitovao svoju čuvenu Nacionalnu pesmu sa refrenom "hoćemo li biti robovi ili slobodni"). Nadležni državni organ, tzv. KLIK, zadužen za kontrolu svih škola, i ove godine je poslao na adrese više od 300 škola molbu (to jest zahtev) da izvole poslati na centralnu svečanost u Budimpešti po deset učenika i jednog predavača. Plaćeni bi bili put i jedan obrok. I onda se desilo čudo: nastavno veće jedne škole u Vacu se toliko osililo da je pismom odgovorilo da neće da šalju đake na političke događaje. Direktor je odmah pozvan na informativni razgovor kod gradonačelnika (naravno člana vladajućeg Fidesa), ali odluka nije promenjena. Štaviše, ogromna većina pozvanih škola ovoga puta nije poslala učenike.

alne demokratije

NESUGLASICE SA AMERIKANCIMA

Oni učenici koji nisu došli na svojevršni miting podrške kod Nacionalnog muzeja, propustili su priliku da čuju predavanje o veličanstvenoj istoriji Mađara koji "nikad nisu ni od koga ništa oduzeli", ali će se boriti do kraja da sačuvaju svoju baštinu. Interpretacija istorije prvog čoveka današnje Mađarske dostigla je vrhunac kada je ekskluzivno rekao da je Abraham Linkoln o demokratiji učio od Lajoša Košuta (vođe propale revolucije, u pomenutoj edukativnoj fazi Orbanovog izlaganja zapravo emigrant u misiji prikupljanja novca u Americi). Posle takve visoke lopte sledio je, naravno, logičan smeč: "Zato se danas Mađari, potomci Košuta i Petefija, smeše kada im se drže predavanja o demokratiji."

Naravno, radi se o Amerikancima, koji su mnogo otvorenije od Evropske unije stavili do znanja Orbanu i kompaniji da je bilo dosta urušavanja osnovnih demokratskih principa, a pogotovu dvostruke igre oko sankcija Putinovoj Rusiji.

Pre nego što je poznata televizijska producentkinja Kolin Bel imenovana za novu američku ambasadorku u Budimpešti, izvesni Andre Gudfriend, u funkciji otpravnika poslova, zadao je dosta muka Orbanovoj vladi. Sve je počelo pre nekoliko meseci kada su Amerikanci potvrdili vest jednog provladinog sajta, da će šestorici visokih mađarskih funkcionera biti otkazano gostoprimstvo ukoliko pokušaju ulazak u SAD. Navedeni razlog: korupcija.

Zbog američkih propisa imena nisu bila saopštena, ali se jedna osoba pogođena tim merama javila sama: niko drugi nego prva žena Nacionalne poreske uprave Ildiko Vida. Premijer je u parlamentu pod pretnjom da će biti smenjena tražio od Vide da tuži Gudfrenda. Naravno da sa tužbom nisu daleko odmakli, jer Gudfriend ima diplomatski status. Službenici mađarske vlade su se ponadali da će ih Vašington sa dolaskom nove

ambasadorke pre nekoliko nedelja drugačije tretirati, ali su se razočarali. Samo jedan primer: za vreme petočasovne posete Vladimira Putina Budimpešti, Kolin Bel je priredila prijem za otpravnika poslova ukrajinskog ambasadora.

RUSKI FAKTOR

U žiži sukoba Viktora Orbana sa jedne i SAD i EU s druge strane je, pored približavanja Rusiji, i ugovor vredan (do sada) 12 milijardi evra sklopljen između Rusije i Mađarske o dogradnji jedine mađarske nuklearne elektrane koja se nalazi pored Dunava kod mesta Pakš. Pripreme, svršishodnost i isplativost tog megaprojekta svi nevladini stručnjaci stavljaju pod sumnju, ali detalje niko ne zna. U dobro uhodanom maniru neliberalnih demokrata, najvažniji delovi ugovora su proglašeni državnom tajnom i to na 30 godina.

Inače, izraz "neliberalna demokratija" mađarski premijer upotrebio je pre godinu i po dana na jednom predavanju u Rumuniji. Izraz je posuđen od jednog američkog politikologa, koji je time opisao društva u kojima se održavaju kakvi-takvi slobodni parlamentarni izbori, ali sem toga, vlada praktikuje autoritarne (ili diktatorske) metode vladanja. Tom prilikom je Orban naveo "svetle" i njemu drage primere: Rusiju, Kinu, Tursku itd. Premijeri tih zemalja su od tada već bili u Budimpešti na razmeni iskustava.

Vratimo se nuklearki: "Fajnenšel tajms" je pre nekoliko dana izvestio da je Evropska komisija blokirala ugovor o Pakšu. Mađarski zvaničnici su u svom prepoznatljivom stilu iz cuga proglasili informaciju lažnom i pozvali "Fajnenšel tajms" da povuče vest, što je odbijeno. Koliko se do sada zna, komisija je stavila zabranu na onaj deo ugovora koji se odnosi na snabdevanje buduće termoelektrane nuklearnim gorivom, što čitav projekat stavlja pod znak pitanja. Bez obzira kakva će biti sudbina ruskog kredita od 12 milijardi evra, stanovnici Mađarske iz mađarskih zvaničnih izvora o tome neće doznati ništa.

Približavanje Orbana Putinu, ne samo ideološki i nuklearno, nego i po pitanju spoljne politike (sneblivanje u EU oko sankcija Moskvi, postavljanje pitanja mađarske manjine u Ukrajini, dok je susedna zemlja napadnuta, povremeno obustavljanje snabdevanja Ukrajine gasom, gostoprimstvo Putinu i omogućavanje ruskom predsedniku da iz Budimpešte šalje ultimatumе ukrajinskoj vladi), toliko je, na primer, razljutilo Poljsku da je šef poljske desničarske stranke Pravo i pravda Jaroslav Kačinski odbio nedavno da se sretne sa mađarskim premijerom u Varšavi. Pre toga su aktivisti te stranke masovno dolazili baš 15. marta u Budimpeštu da daju podršku Orbanu. Na pomalo diletantski način jedna provladina organizacija pokušala je da nošenjem poljskih zastava smanji političku štetu nastalu nedolaskom Poljaka. Tako nestaje i vekovna izreka o Poljaku i Mađaru kao o "dva bratanki".

SUKOB NA VRHU

Tesna veza sa Rusijom navedena je i kao razlog velikog sukoba u Fidesovom taboru. Treba napomenuti da jezgro društva koje je na vlasti u Mađarskoj čini ekipa đaka iz provincije, koji su početkom osamdesetih godina živeli u jednom budimpeštanskom internatu koji je nazvan po poznatom politikologu Ištvanu Bibou. Tokom godina izdvojila su se dva lidera: Viktor Orban i Lajoš Šimička. Još pre nekoliko godina Orban je u jednom intervjuu rekao da "je Lajoš bio najpametniji među nama".

Dvojac Orban-Šimička je savršeno funkcionisao i tokom prve Fidesove vladе (1998–2002), pa čak i za vreme druge (2010–2014). Lajoš je bio zadužen za novac, a Viktor za politiku. Zahvaljujući resursima stečenim za vreme prvog mandata, Šimička je nakon kraha 2002. godine uspeo da dignе na noge tadašnju Orbanovu ekipu u rasulu i da još iz opozicije (2002–2010) uspe da izgradi Fidesovu "medijsku imperiju", koja se sastojala od jedne informativne televizijske stanice, dnevnog lista, nedeljnika i nekoliko radio-stanica.

**U SUKOBU SA BRISELOM I VAŠINGTONOM:
Premijer Viktor Orban**

Fotografije: AP Photo

TAPŠANJE PO RAMENU I PREKOREVANJE: Orbán sa Vladimirom Putinom i Angelom Merkel

Snažnom, često i vulgarnom propagandom ovi mediji su dali znatan doprinos Fidesovoj pobjedi 2010.

Došlo je vreme da se svedu računi. Četiri godine su Šimičkine firme dobijale sve značajnije tendere uglavnom iz EU (Mađarska je neto dobitnik EU sredstava – mnogo više dobije nego što uplaćuje, više od 90 odsto od svih investicija u zemlji dolazi iz Brisela). Nijedan "masniji" tender nije mogao da prođe a da Šimičkina građevinska firma "Kezgep" ne izađe kao pobednik. Dobro obavešteni izvori su rekli da je premijer Orbán bio taj koji je morao da nazove svog nekadašnjeg cimera, ako je hteo neku finansijsku podršku.

Drugom uzastopnom pobedom i to ponovo sa dvotrećinskom većinom, tome je došao kraj. Orbán je počeo da govori o nekoj diversifikaciji i iza zatvorenih vrata nastao je sukob, čije razmere se samo naziru. "Kezgep" je prestao da osvaja tendere, oko Orbána su se pojavili neki novi klinici. "Mafijaška država", kako je ovakvu

vrstu vladavine nazvao sociolog Balint Mađar, je pred raskršnicom.

Pošto mađarska javnost u ovom sukobu zna koliko i o projektu Pakš 2, a to znači ništa, mora se zadovoljavati javnim istupima. A njih ima, i to po ukusu najžuče štampe.

VREĐANJE ORBANA

Pre nekoliko nedelja javnost je zatečena iznenadnim saopštenjem nekolicine direktora i glavnih urednika iz Šimičkine medijske imperije o njihovim ostavkama. Oni su kao razlog naveli da se duboko ne slažu sa (navodnom) promenom uređivačke politike. Jednostavno rečeno: Lajoš traži od njih da više ne vole Viktora, što je za njih nepodnošljivo.

Šimička koji nikad ne daje intervjue odjednom se pojavio na nekoliko medija (uglavnom opozicionih), gde je svog nevernog drugara nazvao "spermom". I to nekoliko puta. Mađarski termin tog pojma upućuje i na karakterne osobine, ne

najlepše, i može se opisati na južnoslovenskim jezicima rečju koja počinje sa slovom "P". Potom je Šimička začutao nekoliko nedelja, da bi se ponovo oglašio, aluzijom da je Viktor Orbán slao izveštaje komunističkoj tajnoj policiji. Bio je to udarac u srž političkog imidža premijera, koji je zasnovan na snažnom antikomunizmu.

Praizvor te komunikacijske strategije je njegov govor od pre 25 godina povodom ponovne sahrane Imrea Nađa (premijer za vreme revolucije 1956, nekoliko nedelja nakon ruske intervencije bio u zgradi ambasade SFRJ, pogubljen tajno 1958). Tada je zahtevao odlazak sovjetskih trupa. Od tada se zna da to i nije bila izuzetna hrabrost, pošto se Gorbačov mnogo ranije složio s tim. Većina stručnjaka ne veruje u ozbiljniju doušničku prošlost Orbána, ali je interesantno da je Mađarska jedina postkomunistička zemlja koja nije otvorila najtajnije dokumente. Fides se svaki put protivio takvoj odluci.

LIČNO BOGATSTVO

Dalje bezbednosno funkcionisanje mađarskog režima ne ugrožavaju ni mafijaška raspodela (uglavnom tuđih) sredstava, ni manjak demokratije, ni pretnje Zapada, pa čak ni ruska veza koliko korupcija vodećih ličnosti u vladi. Ministar inostranih poslova, koji ima tek nešto više od 30 godina, kupuje kuću od pola miliona evra i dovodi u ministarstvo pola svoje ekipe sa malog fudbala. Drugi funkcioner biva primoran nekoliko puta da menja izveštaj o svojoj finansijskoj situaciji i svaki put mu se "povećava" superluksuzan stan. Drugi svom maloletnom detetu kupuje stan na Budimu. Roleks i Luj Vinton su obavezan deo garderobe.

Orbánov drugar, gradonačelnik iz mesta Felčut u kome premijer ima kuću i sedam metara od nje novi stadion za 5000 gledalaca (selo ima jedva više od 2000 stanovnika), za nekoliko godina postao je jedan od najbogatijih ljudi u zemlji. Nije ostao u svojoj vodoinstalaterskoj struci.

Premijerov zet, muž najstarije ćerke, u dvadeset i nekoj godini postiže vrtoглаve uspehe i profite, poslednje što je kupio je luka na obali Balatona. Tako pomaže ženi, koja pohađa višu ugostiteljsku školu u Švajcarskoj. I tako unedogled.

GABOR BODIŠ

I posle Čavesa – Čaves

U zemljama Latinske Amerika raste animozitet prema SAD. Venecuela optužuje Vašington da joj sprema državni udar. Sa druge strane, predsednik SAD Barak Obama proglasio je Venecuelu "pretnjom po nacionalnu bezbednost". U Karakasu na pobedu Sirize u Grčkoj i na vrtoglav rast popularnosti Podemos u Španiji gledaju kao na duh južnoameričke levice koji je počeo da kruži Evropom

**SMRT
IMPERIJALIZMU:**
Nikolas Maduro
sa predsednikom
Nikaragve
Danijelom
Ortegom

Foto: Reuters

Uprkos nedavnom kompromisu između Sjedinjenih Američkih Država i Kube antizapadno raspoloženje zemalja Latinske Amerike ne jenjava pred sedmi Samit zemalja američkih kontinenata koji će se narednog meseca održati u Panami. Animozitet između SAD i Venecuele početkom ove godine postao je zvaničan kada je venecuelanski predsednik Nikolas Maduro optužio Vašington da je umešan u planiranje atentata na njega i organizovanje državnog udara. Zbog toga je Venecuela zahtevala da se broj američkih diplomata u zemlji izjednači sa brojem venecuelanskih u SAD (17). Tako je njih osamdeset troje od ukupno 100 dobilo rok od dve nedelje da se iseli iz zemlje.

Neposredno pre kulminacije loših odnosa Venecuele sa Amerikom, u Beogradu je 5. marta održana konferencija "Venecuela danas", kako bi se obeležila godišnjica smrti Uga Čavesa. Ambasadorica Venecuele u Beogradu Dia Nader el Andari zamolila je prisutne da umesto minutom ćutanja "večnom komandantu" odaju poštu jednogminutnim aplauzom.

UDAR NA DRUŠTVO

"Scenario koji danas pokušava da se nametne Venecueli isti je onaj koji je preživeo vaš narod u bivšoj Jugoslaviji. Sada se Venecueli dešava ono što ste vi i te kako osetili na svojoj koži. To isto se radilo i Čileu, Avganistanu, Iraku, Libiji,

Siriji, doduše tamo je došlo to bombardovanja, razaranja i smrti, ali isto to pokušavaju danas da nametnu i nama, samo što im neće poći za rukom s obzirom da se Venecuela bori i brani", rekla je tom prilikom ambasadorica El Andari.

Ona je navela da se na Venecuelu vrše "meki" ekonomski, društveni, politički, medijski i finansijski udari sa ciljem da se oslabi venecuelanska vlada.

"Nestašice u Venecueli izazivaju velike gazde, vlasnici tržišnih centara i farmaceutskih kuća. Čeka se po nekoliko sati u redovima za namirnice, a tu se zapravo dešava društveni udar. Pojedini ljudi podstiču nezadovoljstvo i govore da moraju da izađu na ulice, da uzmu stvari u svoje ruke, tako po redovima prave gurke i

Podemos – venecuelanska veza

Alvaro Gonsales Esteban, novinar kulturnog magazina "Džot Daun" iz Madrida, objašnjava za "Vreme" razvoj partije Podemos.

"Podemos je poreklom iz Centra za političke i društvene studije (CEPS). Formirali su ga levo orijentisani univerzitetski profesori koji su savetovali nove levičarske lidere Južne Amerike kao što su Evo Morales, Ugo Čaves, Rafael Korea.

Na osnovu iskustva u tim zemljama, osmislili su teoriju koja se bazira na ideji da je za vladavinu neophodno stvoriti "novu hegemoniju". Udružiti većinu stanovništva novim govorom van tradicionalnih pojmova levice i desnice i sa novim patriotskim shvatanjem zemlje koje ostavlja za sobom tradicionalni nacionalizam. I taj novi diskurs počiva na sloganu koji glasi *los de abajo contra los de arriba* (Oni odozdo protiv onih na vrhu).

Kada je izbila ekonomska kriza 2008. godine, navedeni profesori uvideli su da Španija ispunjava uslove za sprovođenje njihove političke teorije zbog visokog nivoa nezaposlenosti, a posebno među mladima (50 odsto), zbog generalnog nezadovoljstva koje su građani iskazali na protestima 15. marta 2011. godine (15. mart je u Španiji zapamćen po velikim demonstracijama protiv tada aktuelnog političkog sistema).

Počeli su skromnim programom "La Tuerka" na lokalnoj tv stanici, ali je program postao popularan na Jutjubu. Španska štampa sada navodi da je program najverovatnije finansirala venecuelanska vlada.

Ali najveći uspeh ipak je došao iz drugih programa i tv stanica.

Pablo Iglesias, profesor na univerzitetu i voditelj spomenutog programa "La Tuerka", bio je pozvan kao gost u programu *El gato al agua* (mačka u vodi) u kojem je ljutito razgovarao sa čuvenim radikalnim desničarskim novinarom Himenesom Losantosom. Te diskusije postale su veoma popularne na društvenim mrežama i nacionalna televizija *La Sexta* tada je primetila Pabla Iglesiasa.

U političkim debatama te stanice Pablo Iglesias oštro je napao predstavnike političkih partija koji su se do tada smenjivali na vlasti, PP (Konzervativna narodna partija) i PSOE (Socijalistička partija) optužujući ih da su isti (da vode istu politiku). Skovao je termin *casta* (privilegovani), koji se odnosi na ove dve partije i velike kompanije u zemlji, a posebno one koje su privatizovane devedesetih posle priključivanja EU. Svaki put kada bi gostovao u emisiji, gledanost tv stanice se uvećavala, tako da su ga sve češće pozivali, što je na drugoj strani doprinelo porastu njegove popularnosti.

U početku je diskutovao sa jasno levičarski orijentisane pozicije i pred evropske izbore hteo je da se integriše u kandidaturu Iskierda Unida (ujedinjene levice – naslednica Komunističke partije), insistirajući na tome da članovi mogu slobodno da biraju kandidata na izborima unutar stranke. Najistaknutiji članovi partije negirali su tu mogućnost, tako da su Pablo Iglesias i ostali članovi CEPS-a osnovali stranku Podemos. Na izborima su dobili pet narodnih poslanika u Evropskom parlamentu, jednog manje od Ujedinjene levice.

Iglesias posle tog uspeha menja svoj diskurs i napušta govor tradicionalne levice. Usvaja originalnu poziciju dizajniranu u CEPS-u i nacionalne ankete počinju da objavljuju da će Podemos biti partija sa najviše glasova u zemlji. Prognoze glase da će pridobiti glasače svih partija, ali najnepovoljnije bi uticao na PSO, socijaldemokrate koji bi mogli ostati bez polovine glasačkog tela.

Od tada Podemos dozira svoje medijske nastupe izbegavajući preteranu izloženost direktnim kritikama da je program njihove stranke, isto kao i Sirizin u Grčkoj, poprilično nerealan.

PREVELA: JELENA ARSIĆ

tuče, a sve je to pažljivo isplanirano", izjavila je El Andari. "Hrane ima, ali se ona za pravo skladišti, policija je nalazila stotine hiljada tona hrane i drugih potrepština dok je narod gladan, pa se ovom strategijom pokušava udar na stomak stanovništva", tvrdi El Andari.

Ona je rekla da su na taj način 2014. godine započeti i "mirni" studentski protesti, koji su ostavili za sobom ogromnu štetu i brojne žrtve. "Sve to je sabotaža jednog velikog sistema. Vođe tih protesta su uhapšene, te je Venecuela zbog toga danas pod pritiskom Ujedinjenih nacija i predsednika Amerike Baraka Obame, koji kaže da se tim osobama narušavaju prava", rekla je ambasadorka El Andari.

PRETNJA PO NACIONALNU

BEZBEDNOST SAD

Amerika je na izbacivanje svojih diplomata iz Venecuele odgovorila sankcijama za sedam venecuelanskih zvaničnika: zabranjen im je ulaz u SAD, blokirana im je sva imovina i zamrznute finansije u toj zemlji, a građanima Amerike biće zabranjeno da posluju sa njima. Predsednik Obama zatim je proglasio Venecuelu "pretnjom po nacionalnu bezbednost". Obama smatra da u Venecueli postoji erozija ljudskih prava, progon političkih protivnika, ograničena sloboda štampe, nasilje nad političkim oponentima i proizvoljna hapšenja demonstranata koji su protiv venecuelanske vlade. Nakon ovih izjava, venecuelanski parlament odobrio je "antiimperijalistički zakon" po kojem Maduro ima ovlašćenja da donosi zakone dekretom u narednih devet meseci.

"Venecuelanski zvaničnici koji krše ljudska prava nisu dobrodošli u SAD. Venecuela smo zabrinuti zbog napora venecuelanske vlade da zastraši svoje političke protivnike. Problemi te zemlje ne mogu se rešiti kriminalizovanjem neposlušnosti", rekao je predstavnik Bele kuće Džoš Ernest, a prenosi Rojters. Vašington je takođe demantovao sve Madurove optužbe na račun navodne podrške američke vlade venecuelanskoj opoziciji.

Sa druge strane, Al Džazira prenosi tekst Marka Vajsbrota, jednog od direktora Centra za ekonomska i politička istraživanja Vašingtona, u kojem on

postavlja pitanja: "Kako to tačno Venecuela predstavlja pretnju po nacionalnu bezbednost? Da li planira teroristički napad na Ameriku? Planira invaziju ili pravi nuklearno oružje?" On upozorava da je Obamina administracija danas izolovana od Latinske Amerike čak više nego što je to bio slučaj sa administracijom Džordža V. Buša.

HEGEMONIJA LEVICE

Obaminu odluku da se pozove na Zakon o nacionalnoj bezbednosti analitičari širom Latinske Amerike protumačili su kao objavu ekonomskog, vojnog i obaveštajnog rata, a uz Venecuelu je vrlo brzo stala Unija južnoameričkih zemalja. Predsednik UNASUR-a (*The Union of South American Nations*) Ernesto Samper naglašava da latinoamerički blok stoji iza demokratski odabrane vlade Nikolas Madura.

"UNASUR neće odobriti nikakve pokušaje ugrožavanja demokratskih procesa u bilo kojoj zemlji u regionu. Nije dobro što se SAD samoinicijativno mešaju u unutrašnje odnose Venecuele neposredno

pre samita UNASUR-a koji je trebalo da bude održan u aprilu, za kada se pripremala i proslava povratka Kube ovom forumu", preneo je venecuelanski Telesur. Članovi UNASUR-a su Argentina, Bolivija, Brazil, Čile, Kolumbija, Ekvador, Gvajana, Paragvaj, Peru, Surinam, Urugvaj i Venecuela.

Regionalni lideri, među kojima su predsednik Ekvadora Rafael Korea, predsednik Bolivije Evo Morales, predsednik Nikaragve Danijel Ortega i predsednica Argentine Kristina Fernandes, i pojedinačno su odbacili i kritikovali mere američke vlade. Društveni pokreti iz celog regiona takođe su se solidarizovali sa narodom Venecuele. Na ulicama Karakasa nekoliko hiljada ljudi, svih generacija u karakterističnim crvenim majicama, izašlo je na "antiimperijalističke" proteste, usmerene protiv američkih sankcija. Simultano su održani protesti i u gradovima u regionu, ali i u Španiji, Kini i Rusiji.

Tokom protesta solidarnost je iskazala i glavna grupa opozicionih partija u Venecueli – one su odbacile tvrdnju da njihova zemlja predstavlja pretnju.

ČAVIZAM

Kada je 2013. godine izgubio bitku sa teškim oblikom raka, Čavesa je nasledio Nikolas Maduro, koga je lično izabrao i ostavio mu u amanet bolivarsku revoluciju, sa ambicioznim pretenzijama da se odupre zapadnom diktatu.

Prošle su dve godine otkako je Čaves napustio Venecuelu, ali izgleda da ona još nije napustila njega. Duh predsednika koji je za 14 godina na vlasti insistirao na socijalnoj pravdi u velikoj meri prisutan je i danas – to potvrđuju i brojni murali i grafiti koji se mogu videti na zidovima. Iako sećanje ne blede, osipa se podrška "čavista", koji ostaju zbunjeni u borbi sa nestašicom i nemaštinom. U oktobru 2012. godine 44 odsto Venecuelanaca izjašnjavalo se kao "čavisti", dok je prošlog decembra taj broj spao na 22, navodi AFP.

Obama i Maduro će se aprila ove godine u Panami suočiti licem u lice, a do tada će se pokazati kako će ove tenzije uticati i na odnose Amerike sa Kubom, koji su bili na korak do pomirenja.

SANJA ZRNIĆ

NA PRAVOM MESTU U PRAVO VREME

NOVI DISTRIBUTIVNO - LOGISTIČKI CENTAR

Delta Transportni Sistem - DTS

Integrirana ponuda na jednom mestu. Kompletna logističko-transportna usluga, skladištenje i špedicija
400 zaposlenih vama na usluzi

26.000 paletnih mesta
3.000 paleta na dan
15.000 kupaca

www.dts.rs
www.deltadmd.rs

DELTA HOLDING

Žozefina, Bogart i

Za razliku od Velike Britanije, koja je većini kolonija dala nezavisnost zadržavši ih u Komonveltu, Francuzi i dalje drže nekoliko značajnih ostrva u Karipskom moru – Gvadelupe, Martinik, severnu polovinu St. Martina ili mondenski St. Barts

Luj Ogist Siparis je imao sreće te noći.

Uveče 7. maja 1902. ovaj dvadesetsedmogodišnjak iz grada Sen Pjer na karipskom ostrvu Martinik, popio je malo više, potukao se u baru i dospio u ćeliju u podrumu lokalnog zatvora.

Istorija će ga upamtiti kao jedinog čoveka koji je preživeo čuvenu erupciju

kreolske krvavice

vulkana Mon Pele, koja je zbrisala sa lica zemlje ceo Sen Pjer i ubila 30.000 ljudi.

Siparisu su, naime, život sačuvali debeli zidovi zatvorske ćelije i spasioci su ga pronašli – sa teškim opekotinama, ali živog – pet dana kasnije. Legenda kaže da je erupciju preživio i jedan obučar iz predgrađa, kao i devojčica koja se otisnula čamcem na pučinu, ali samo je Siparis

stekao svetsku slavu. On je godinama posle nastupao u čuvenom cirkusu *Barnum and Bailey*, predstavljan kao – “Čovek koji se živ vratio iz Pakla”.

Zatvorska ćelija u kojoj je bio Siparis danas je turistička atrakcija, morao sam da se propisno sagnem da uđem u nju, pored nje raste palma, a visoko iznad se zlokobno nadvija Mont Pele. Odmah do

zatvora su i ostaci pozorišta koje je vulkan takođe srušio sa zemljom, a na čijem dekoru je radio Viktor Luj, arhitekta koga je proslavila unutrašnjost *Comédie-Française* u Parizu. Pozorište je sagrađeno 1786, stradalo je nekoliko puta u uraganima i zemljotresima, ponovo podizano i imalo “tropsku slavu” poput “Amazonske opere” u Manaosu u Brazilu. Od 8. maja 1902. tu su samo ruševine.

Odmah pored je i muzej koji uz gomilu fotografija grada pre i posle erupcije čuva i potpuno deformisano veliko crkveno zvono, jezivi dokaz kako izgleda susret sa užarenom vulkanskom parom i lavom. Procenjuje se da se oblak dima i pare što je lavi prethodio i koji je zapravo ubio žitelje Sen Pjera – kretao brzinom od 640 kilometara na sat, a njegova temperatura je bila 1000 stepeni Celzijusa.

ŽRTVE LOKALNIH IZBORA

Erupcija vulkana Mon Pele u zoru 8. maja nije došla baš potpuno nenajavljeno. Naime, danima uoči erupcije stanovnici su primetili čudnu pojavu najezde zmija i drugih životinja koje su bežale sa planine dole u grad, čuli su se neobični zvuci iz dubine zemlje i miris sumpora osećao se u vazduhu – ali je gradonačelnik usred kampanje za lokalne izbore rešio da spreči predloženu evakuaciju. Tako je jedna predizborna kampanja koštala života kompletno biračko telo, što iz današnje perspektive srpskih pitanje-je-života-i-smrti lokalnih izbora možemo bez problema da zamislimo.

Pre 1902. Sen Pjer je važio za “Pariz na Karibima”, bio je prestonica kulture i zabave, najelitnije mesto u francuskom kolonijalnom carstvu na zapadnoj hemisferi. Godinu dana nakon erupcije iz kratera Mon Pelea je štrčao visoki stub okamenjene lave nazvan “Toranj Mon Pelea”, da bi se 1903. srušio u nestao u utrobi zemlje.

Prvih meseci nakon erupcije, na ovu lokaciju dolazili su brojni turisti. Ljubitelji katastrofa o kojima često govori i piše Zoran Ćirjaković, ljudi koji odlaze

ZIMSKI SAN: Gradska plaža u Fort de Fransu

Fotografije: R. Čoban

BOGATA ISTORIJA: Gradska biblioteka u Fort de Fransu; "Pariz Kariba" Sen Pjer nakon erupcije Mon Pelea; Bogart i Bekol u filmu Imati i nemati

na mesta masovnih stradanja, genocida ili prirodnih katastrofa, postojali su i tada pre više od jednog veka. Ljudska fascinacija zlom i nesrećom je sasvim sigurno večna.

Danas, 113 godina kasnije – Martinik je destinacija jedne druge vrste turista. Glavni grad ostrva je Fort de Frans – pre Francuske građanske revolucije zvao se Fort Rojal, a među njegovim žiteljima jedna verzija tog naziva ostala je u upotrebi i danas – Fojal (*Foyale*). Kroz njegovu luku svakodnevno prođe nekoliko velikih kruzera sa u proseku po 3000 putnika pa su ulice grada preplavljene *one-day* turistima u potrazi za suvenirima, lokalnim "Carib" pivom i besplatnim internetom. Trotoari u centru grada su čeličnim lancima odvojeni od kolovoza, a da bi se dospelo na pešački prelaz moraju se proći "automatska vrata" slična onima na stadionima. Razlog za ovoliku predostrožnost,

koju nisam video ni u jednom gradu na svetu, leži u poroku koji je Luju sa početka priče sačuvao život – alkoholu. Naime, redovno se dešavalo da alkoholisani stanovnici Fort de Fransa završe pod točkovima automobila.

IMATI I NEMATI

Radnja filma *To Have and Have Not* iz 1944. neuspelog pokušaja da se ponovi uspeh *Kazablance* (1942), dešava se upravo u Fort de Fransu. Sve je tu: Drugi svetski rat, Hemfri Bogart kao mrzovoljni glavni junak, plavuša (u ovom slučaju Lorin Bekol umesto Ingrid Bergman), egzotična francuska kolonija kojom upravljaju korumpirani službenici Petenove vlade u Višiju (umesto Maroka – sada je to Martinik), pokret otpora, krijumčari i špijun... Na sve to i – tekst Ernesta Hemingveja kao podloga za scenario. Planetni uspeh je izostao (Francuska je već

bila slobodna kada je 11. oktobra 1944. film premijerno prikazan) i ovo je zaista ble-da senka *Kazablance*, ali sam ga ja ipak ponovo pogledao nekoliko sati nakon što je naš avion dodirnuo pistu aerodroma na Martiniku.

Ono što mi je u filmu zapalo za oko svakako je činjenica da su se Francuzi – bez obzira na to ko je na vlasti u Parizu ili Višiju – teško odricali svojih prekomorskih kolonija. Davali su im nezavisnost tek nakon višegodišnjih ratova (Alžir i Indokina) ili kada je to bilo neizbežno (ostatak afričkih kolonija). U *Kazablanci* – kad Francuzi pevaju *Marseljezu* u Rikovom kafeu u inat prisutnim Nemcima, to deluje nekako normalno, "neokupatorski", kao da se radnja dešava u Lijonu, a ne u Maroku. Neuspešna integracija stranaca u francusko društvo koja je nakon januarskog masakra u Parizu tema broj jedan – na francuskim prekomorskim

Krstarenja: Industrija u usponu

U vremenima ekonomske krize tokom proteklih sedam godina, industrija kruzera beleži konstantan rast na globalnom nivou. "Velike kompanije koje gospodare ovim biznisom (*Royal Caribbean, Carnival, MSC...*) kada je kriza u jednom delu sveta – u Evropi, na primer, pre nekoliko godina – jednostavno sele svoje 'hardver' na Daleki istok pa rade krstarenja iz Šangaja ili Hong Konga za novu kinesku srednju i višu klasu", priča mi Arsen Mihalić, direktor slovenačke kompanije *Cruise & Ferry Center*, koja zastupa sve velike brodarske kompanije za područje bivše Jugoslavije.

Sezonski – većina brodova se u novembru seli sa Mediterana na Karibe a u aprilu vraća nazad – tako da im hotelska sezona traje idealnih 365 dana godišnje. Za razliku od hotela u Crnoj Gori, Hrvatskoj ili Grčkoj, na primer, čiji je vlasnik presrećan ako ima popunjenost od 100 dana u toku godine.

Prosečna cena sedmodnevnog krstarenja na Karibima poput ovog MSC-ovog na kojem smo mi bili (Martinik – St. Lucija – Gvadelup – St. Martin – Dominikanska Republika – Tortola – Antigva – Martinik) iznosi oko 500 evra po osobi u dvokrevetnoj kabini. U tu cenu uračunati su i svi obroci na brodu, bezalkoholna pića, kafa, bazeni, spa, teretana... Posebno se plaćaju alkoholna pića, ekskurzije i slično. Putnicima kojima je često potreban internet dodatni trošak je i prilično skup wi-fi na brodu, ali i taj problem je rešiv pošto većina kafea u lukama ima besplatni bežični internet.

Do Martinika postoji svakodnevni Er Fransov let sa Aerodroma Orli u Parizu, a putnici iz Srbije koji sleću na Aerodrom Šarl de Gol prebacuju se četrdesetpetominutnom vožnjom šatl-busevima između dva aerodroma.

teritorijama čini se kao odavno nepostojeći problem.

Za razliku od Velike Britanije, koja je većini kolonija dala nezavisnost zadržavši ih u Komonveltu, u nekim slučajevima i sa kraljicom kao nominalnim šefom države, Francuzi i dalje drže nekoliko značajnih ostrva u Karipskom moru – Gvadelupe, Martinik, severnu polovinu St. Martina, mondenski St. Barts...

Dok su Britanci i Holandanci dali nezavisnost današnjoj Gvajani i Surinamu – Francuska Gvajana – i dalje je sastavni deo Pete Republike i sa njene teritorije se odvija francuski svemirski program. Kao i Francuska Polinezija (Tahiti) i Nova Kaledonija na Pacifiku; Majot i Reunion u Indijskom okeanu... Na francuskim "prekomorskim teritorijama" danas živi više od 2.300.000 ljudi.

Slučaj Komora iz 1997. ostaće zapamćen kao jedinstveni presedan da je neko 22 godine nakon sticanja nezavisnosti tražio povratak pod kolonijalnu upravu. Te godine su žitelji dva Komorska ostrva (većinski muslimani!) tražili da se vrate pod suverenitet Francuske, ali je vlada u Parizu to odbila ne želeći da se meša u unutrašnje sukobe u ostrvskoj uniji kojoj je 1975. dala nezavisnost.

Svedoci smo istorijskog paradoksa: žitelji nekadašnjih francuskih kolonija (Alžir, Sirija, Tunis...) danas kao ilegalni imigranti beže od ratova i bede iz svojih nezavisnih domovina i pokušavaju da se kao "clandestinosi" (Manu Chao je pesmu *Clandestino* posvetio upravo sudbini ilegalnih imigranata) dočepaju dokova Marseja ili nekog pariskog predgrađa. Sa druge strane, stanovnici

Martinika, prekomorskog departmana Francuske – žive mirno kao državljani Evropske unije. Ni u ostalim nekadašnjim francuskim kolonijama ne cvetaju ruže: Centralnoafrička Republika, Niger, Mali, Mauritanija – svuda traju građanski ratovi, smenjuju se vojni pučevi sa sezonama suše i gladi.

Za to vreme prauke nekadašnjih Gogenovnih modela serviraju doručak gostima u nekom od luksuznih rizorta na Tahitiju, žive mirno, ne strahuju od rata, gladi ili vojnih diktatura. Kakav odgovor na ovu dilemu (sloboda ili sigurnost) bi danas, 2015. dala većina stanovnika planete inficirane konzumerizmom ili samo zastrašene ratovima i krizama? Kakav bi odgovor dali mi u Srbiji? Licemeran, ako je suditi po poslednjim istraživanjima u kojima je manjina građana za EU, a većina za Rusiju, ali ista ta većina želi da joj deca žive u EU.

ŽOZEFINA BEZ GLAVE

Žitelji Martinika su, dakle – punopravni građani Evropske unije sa pravima koja imaju i stanovnici Brisela ili Antverpena, glasaju čak i za Evropski parlament. Fort de Frans izvan svoje istorijske jezgre izgleda kao veliko gradilište, široki auto-put vodi ka savremenom aerodromu, oko njega stotine višespratnica, tržnih centara, fabrika, oblakoder u luci – Fort de Frans na vodi... Evropska unija na plus 30 Celzijusa u februaru.

U Regionalnom muzeju istorije i etnografije u toku je postavka: "Engleska okupacija Martinika 1762, 1794. i 1809." Organizatori izložbe do detalja opisuju kratkotrajne britanske pokušaje da

zagospodare Martinikom u 18. i 19. veku i stiče se utisak da je ovo ostrvo tik uz obalu Normandije, recimo, neupitni sastavni deo Francuske, koji su Englezi, eto, nekoliko puta pokušali da zauзму.

Zanimljivo je da i pored miliona turista iz celog sveta, konobari, taksisti i zaposleni u hotelima na francuskim karipskim ostrvima gotovo uopšte da ne govore engleski (isto je na Gvadelupeu i Sen Martinu). Većina jelovnika je isključivo na francuskom i ako ga ne znate – čista je lutrija šta ćete ručati, jer gotovo niko od osoblja ne zna ili ne želi da govori engleski. Zato, ako ne želi da ruča kreolske krvavice misleći da je naručio plodove mora, pre dolaska u ovaj deo sveta – putnik treba da se naoruža osnovnim znanjem francuskog jezika ili bar rečnikom.

Ulazim u Katedralu Sv. Luja u centru grada, radni je dan, traje misa. Žene, deca i nešto belih turista sa kruzera, uobičajena slika u tropskom vlagom načetim "katedralama pored mora" na Antilima. Karakteristični drveni stropovi i šareni vitraži na prozorima uz "Oče naš" na francuskom daju celoj atmosferi dodatni filmski, kolonijalni šarm. U parku Savana, nekoliko koraka dalje – spomenik Napoleonovoj ženi Žozefini, koja je rođena ovde na Martiniku. Neko je 1990. polio Žozefinu crvenom bojom, odsekao joj glavu u najboljem maniru francuskih revolucija i "obrisao" njeno ime u kamenu. Veruje se da je razlog tome što se Napoleonova draga strasno zalagala za ponovno uspostavljanje ropstva i to joj njeni crni sunarodnici sa Martinika 200 godina kasnije ni mrtvoj nisu oprostili.

ROBERT ČOBAN

ПЕТАК, 20. МАРТ

РАЗГОВАРАТЕ ЛИ О ПОЕЗИЈИ?

Културни центар Београда

17.00 трибина

Вратимо стварност поезији: савремена поезија и настава књижевности

19.30 разговор и читање поезије

Отпослати глас Алеша Дебељана

Учествују: Алеш Дебељак, Ана Ристовић и Бојана Стојановић Пантовић

ЗАЛЕПИ МИ УСТА И НАЛОЖИ ДА ПЕВАМ!

Клуб УК Пароброд, Капетан Мишина 6

21.30 – читају: Никола Маџирић, Арвис Вигулс, Јоланда Настанко, Мариане Јунгмајер, Тадеуш Домбровски, Томас Хавлик, Ана Ростокина, Ана Ристовић, Владимир Ђуришић, Ана Марија Грбић, Милош Живановић, Томица Ћирић, Тамара Шушкић, Бојан Марковић, Владимир Стојнић и Драгана Младеновић
Водитељи програма: Весна Бједов и Петар Матовић

СУБОТА, 21. МАРТ

РАЗГОВАРАТЕ ЛИ О ПОЕЗИЈИ?

Културни центар Београда

12.30 презентација и разговор

Европске песничке сцене – субјективни погледи

18.00 округли сто

Вредновање поезије у јавном простору

ПОЕТСКИ ПЕРФОРМАНС

Културни центар Београда

20.30 Ђани Грегори Форне, Ходачи

ЗАЛЕПИ МИ УСТА И НАЛОЖИ ДА ПЕВАМ!

Плато Клуб, Кнез Михаилова 48

22.00 – читају: Алеш Дебељак, Козмин Порта, Адам Боржич, Маркус Дејзенбергер, Катрин Хумштрајт, Горан Коруновић, Данило Лучић, Јасмина Топић, Драгослава Барзут, Дејан Матић, Илхан Пачариз, Надија Реброња, Ивана Максић и Владимир Табашевић
Водитељи: Весна Бједов и Петар Матовић

НЕДЕЉА, 22. МАРТ

Посластичарница Moritz Eis,

Вука Караџића 9

11.30 читање и разговор

Поезија и књижевност из Аустрије

РАЗГОВАРАТЕ ЛИ О ПОЕЗИЈИ?

Културни центар Београда

18.00 презентација и разговор

150 година од рођења В. Б. Јејтса

за више информација о програмима и учесницима посетите www.kcb.org.rs

M
MEDIGROUP

Narodnih heroja 38
Novi Beograd

Visoka 16
Banovo brdo

www.dr-ristic.com

Dr Ristić DOM ZDRAVLJA
Ćlanica MEDIGROUP

MESEC ZA DAME

01.03. - 31.03.

011 2693 287

TV novine

Izraz "kada ovaj broj već bude u štampariji" kao opravdanje za tehnička ograničenja pisanih medija uskoro bi mogao da nestane, baš kao i ta ograničavajuća tehnologija. Možda će ga zameniti izraz "emisija", zahvaljujući nečemu što se zove LTE emitovanje (broadcast) a najviše ga gura kompanija Kvalkom (Qualcomm).

LTE odnosno 4G mreže će se od ovog proleća širiti Srbijom. Imaju sto puta brži prenos podataka od sadašnjih 3G, ali ni to ponekad nije dovoljno kada se preveliki broj ljudi nađe na jednom mestu, recimo na utakmici ili nekom javnom (političkom) skupu. U toj situaciji mnogi traže isti sadržaj, recimo usporeni snimak prekršaja za penal ili snimak gola i mreža se zaguši. LTE brodkast šalje im sadržaj, telefon se uz odgovarajuću aplikaciju pretvara u prijemnik. Na taj način se značajno šteti kapacitet mreže, a korisnici dobijaju ono što ih zanima, brzo i udobno. LTE emisija može da pokrije neograničen broj prijemnika, bez zagušenja, baferinga i ostalih pojava koje nas nerviraju kada se nađemo u masi koja koristi mobilne telefone.

LTE emitovanje je prvenstveno nastalo zbog video-sadržaja, jer su glomazni i često zapinju, naročito kada je interesovanje veliko. Ali se pokazalo da su zgodni i za druge stvari. Na pomenutoj utakmici (ili skupu) moguće je svima poslati i ostale podatke, statistike, citate, šta god vam padne na pamet. Bitno je da veliki broj korisnika želi isto. Tu

konačno dolazimo do teze sa početka teksta, odnosno štampanih medija. Ako kupite odgovarajuću aplikaciju, svakoga jutro (ili više puta u toku dana) na vaš uređaj stizaće vam novine koje pratite (umesto "čitate"). Deljenje sadržaja neće biti moguće, niti ćete moći drugima da ustupate pasvord kao sada, što će obradovati vlasnike medija kojima je to prilična briga. Umesto dojava (push notification) dobijate kompletan sadržaj.

Veliko interesovanje iskazuju i kompanije koje apdejtuju softver velikom broju korisnika istovremeno (npr. Fejsbuk), ali i televizije kojima bi to bio novi kanal emitovanja, direktno na vaš mobilni telefon ili tablet. Kvalitet odličan, potrošnja mala, uključena u pretplatu.

Ali, vratimo se za trenutak iz ove tehnološke egzaltacije u nešto neprijatniju sadašnjost. RATEL je prošle nedelje izdao upozorenje svima koji koriste kućne vaj-faj mreže da ih obavezno zaštite. Primećeno je da sajber kriminalci koriste nezaštićene mreže kako bi neometano vršili krivična dela na internetu. Jer trag vodi do vaše kuće, do vaše mreže i kompjutera, iako vi toga uopšte niste svesni. Pojava je uzela maha, kažu u RATEL-u.

Problem je što jedan broj korisnika ne ume da podesi modem i postavi šifru. To je već ozbiljna packa za one koji osmišljavaju školske programe za informatiku. Ne znam šta im je na pameti, ali priprema za realan i praktičan informatički život svakako nije.

PRODAJA I PRETPLATA

ŠTAMPANO IZDANJE

	Beograd [kurirom]	Srbija [poštom]	kontinentalna Evropa [površinskom poštom]	ceo svet [avionom]
6 meseci	4650 din	4400 din	75 EUR/99 USD	115 EUR/149 USD
12 meseci	9300 din	8800 din	150 EUR/199 USD	230 EUR/299 USD

INTERNET IZDANJE

	bez PDF-a	sa PDF-om
6 meseci		
Srbija	950 din	1500 din
svet	16 USD	24 USD

Opcija PDF podrazumeva i mogućnost preuzimanja fajla u obliku identičnom štampanom izdanju. Zabranjeno je da više lica upotrebljava isti nalog. PDF fajl se daje na ličnu upotrebu registrovanom pretplatniku, fizičkom licu, i **ZABRANJENO JE DISTRIBUIRATI CEO ILI DELOVE FAJLA** bez prethodne pisane saglasnosti NP Vreme doo, Beograd. U sve dinarske cene je uračunat PDV. U sve cene pretplate na štampana izdanja uračunata je poštarina.

Potvrdu o uplati zajedno sa svojim podacima pošaljite na adresu **VREME, Trg Republike 5, Beograd**, ili faksom na broj 011/3238-662, sa naznakom za šta je uplata izvršena (pretplata za štampano/internet izdanje ili knjiga). **Za internet pretplatu obavezno navesti e-mail za kontakt.** Vašu e-mail adresu ne ustupamo trećim licima. Sve dinarske uplate treba izvršiti u korist NP VREME **isključivo na račun 160-302538-91**. Za dostavu u inostranstvu, uplata u zemlji se naplaćuje u dinarskoj protivvrednosti prema srednjem kursu NBS. Iz inostranstva možete izvršiti uplate za sva naša izdanja na internet adresi <http://www.vreme.com/pretplata> pomoću kreditne kartice, (cena u USD), kojom prilikom će se stanovnicima zemalja članica EU zaračunati i dodati odgovarajući PDV ili direktno na naš devizni račun – podatke možete naći na internetu na www.vreme.com/pretplata. Šestomesečna pretplata na štampano izdanje podrazumeva 26, a godišnja 52 broja. Trajanje pretplate na internet izdanje određuje se datumski od dana otvaranja naloga.

Dodatne informacije u vezi s prodajom i pretplatom: telefonom, radnim danom od 9 do 15h: 011/3234-774 ili e-mailom na prodaja@vreme.com

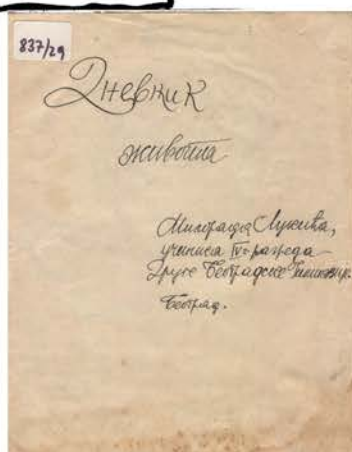
ZAHVALJUĆI INTERNETU NABASAO SAM NA "DNEVNIK ŽIVOTA" KOJEG JE 1922. GODINE NAPISAO MILORAD LUKIĆ, TADA TRINAESTOGODIŠNJI UČENIK IZ BEOGRADA. DEČAKOVE BELEŠKE ZVUČE ISTOVREMENO HIPEROPTIMISTIČNO I TUŽNO. POZORIŠNA, AUDIO I VIDEO REDITEĽKA

BRANISLAVA STEFANOVIĆ MI JE OBJASNILA KAKO JE DOŠLA DO OVOG, MATERIJALA: "PRE DESETAK GODINA SAM

ZA OBRAZOVNI PROGRAM TV BEOGRAD RADILA NA PRILOGU KOJI JE SNIMAN U PEDAGOŠKOM MUZEJU. U NJIHOVOM DEPOU SAM PRONAŠLA TAJ DNEVNIK, I UPRKOS ŠTO NIKOME U MUZEJU NIJE BILLO JASNO ZAŠTO MI JE TO TOLIKO VAŽNO, SKENIRALA SAM ČITAV ZAPIS".

SUBOTA 23. SEPTEMBAR 1922.

"ZA SUTRA SAM SVE NAUČIO. DANAS SAM SE DOBRO OSEĆAO. LEĆI ĆU MIRNE SAVESTI, JER SAM JOJ SE ODUŽIO. DANAS SAM ZADOVOLJAN SOBOM".

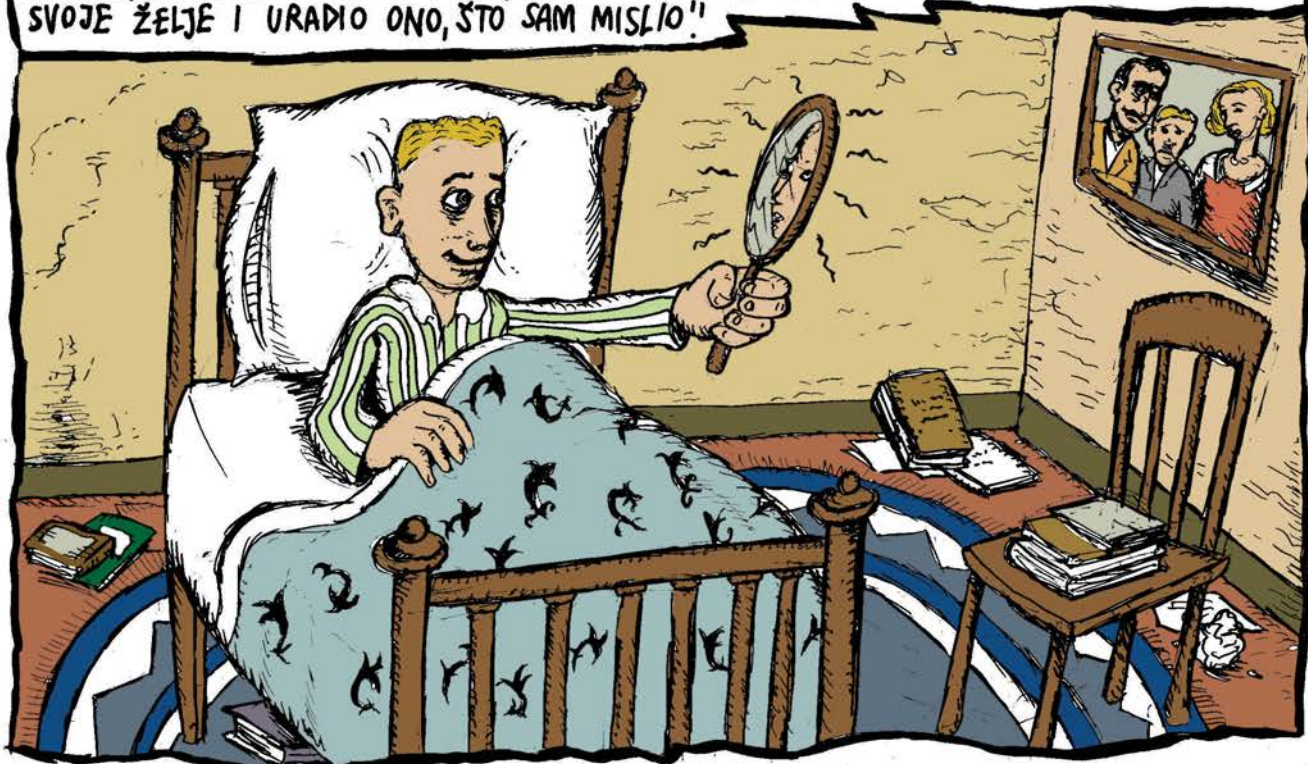
PETAK 29. SEPTEMBAR 1922.

"SUTRA PRE PODNE NEMAMO ŠKOLE, PA NE MORAM NI DA UČIM. DANAS SAM ZADOVOLJAN SOBOM. LEĆI ĆU MIRNE SAVESTI, JER SAM JOJ SE ODUŽIO. NE OSUĐUJEM SEBE NIZAŠTA".

SREDA 4. OKTOBAR 1922.

"DANAS PRE PODNE NISMO IMALI PREDAVANJE, A POSLE PODNE SMO IMALI DVA ČASA CRTANJA. LEĆI ĆU MIRNE SAVESTI, JER SAM JOJ SE ODUŽIO. ISPUNIO SAM DANAS SVE SVOJE ŽELJE I URADIO ONO, ŠTO SAM MISLIO."

SREDA 3. JANUAR 1923.

"GOSPODIN ŽIVKO STEFANOVIĆ JE SAZNAO ZA NAŠ LIST "POKUŠAJ" I POHVALIO NAS, ALI NAM JE DAO I SAVET, KOJI ĆE NAM BITI OD VELIKE KORISTI. DANAS SAM SE OSEĆAO VRLO DOBRO. ODUŽIO SAM SE SAVESTI."

Kreativni rukopis

Ombudsman Saša Janković, u godišnjem izveštaju Zaštitnika građana, kaže: Mediji u Srbiji nisu slobodni... Poznato je da gospodin Janković jedino zna da, što bi se reklo, huška na realnost, ali ovo mu neće proći kod veselo i dobro informisanih građana. Treba li reći, ponoviti, da informiranje u istoriji historije Srbije nije bilo slobodnije? Jednom li je predsednik Vlade, koji ima iskustva i kao ministar informisanja, rekao i zakleo se da su mediji slobodni, te da on nema blage veze sa cenzurom. Dapače, kako Premijer tvrdi, Vlada, na čelu sa On, je na najvećem udaru medija. Uostalom, sam Premijer je javno izjavio da njemu mogu da viču, Vučiću, pederu! Pa, ako to nije sloboda, šta je? Pardon, što je! Evo još uostalom: tako reći najbliži suradnik na Premijer, suvi doktor nauka, ministar Stefanović Nebojša naokolo teme veli: Kakve sam izmišljotine čitao o sebi i gledao, mogu pouzdano da vam kažem da nema medija koji je blizak vlasti! Kad Doktor kaže, to je doktorat.

Istina, ako će se cepidlači, nije situacija u medijima idealna, čak bi se moglo reći da su mediji nikakvi. A da su slobodni, slobodni su. To potvrđuje i tragičan slučaj pada helikoptera, za helikopter koji se srušio mediji unapred javili da je bezbedno sleteo na aerodrom, beba zbrinuta, Ministar zdravlja dočeko, Ministar vojni pružio svu logistiku... I ko je kriv, pa mediji koji hoće da budu brži od stvarnosti. A samo oni koji su neodgovorni, koji ni sebi ne žele dobro, a kamoli majci Srbiji, mogu tu postavljaju pitanja i potpitanja. "Beta" se i izvinila i sve priznala, a na sve točku stavio, a tko bi drugi, Aleksandar Prvi Poligraf, koji jopet užo budan bunca, sve to hajka zavidnika i mrzitelja, Lončara i Gašića ne da, On – kao da se radi o klikerima, a ne ljudskim životima – preuzima odgovornost! Uostalom, ako ima nešto sporno, javnost će biti informirana. Predsednik Nikolić je zatražio potpuni izveštaj od gospodina ministra Gašića. Šta je smešno? Zaludni neka gvirnu u radne i paradne biografije Njegove eksencije Nikolića, i ministra na vojsku gospodina viteza Gašića, pa neka vide da li je to za smeh.

Zna šta priča, i sam neki novinar. Tako mu piše u radnu knjižicu. Nije neki za primer, i da se Srbija diči njime, ali, jbg, novinar je. Druga je stvar, biće njegova, što se ne snalazi u 'voliku slobodu, pa mora da piše za "Vreme", koje, kao što napamet znaju vrapci, beogradski gaćci, drugi abukazemi i Otadžbinska uprava, plaća Onaj tajkun. On sve nešto palamudi i mrsomuđi. Ima tome da ga Sanja Domazet stavila u doktorat "Kreativno pisanje u štampanim medijima", u kome prognozirala da je šansa štampanih medija, u konkurenciji sa elektronskim i sa bujajućim internetom, upravo u kreativnosti. Ali, sloboda otišla u drugu kreativnost, evo samo nekih, drug

Vasa Pavković ima bolju evidenciju, primera osvojene slobode u najslobodnijim medijima: Kišna banda obijala pošte kišobranima; Mutavi glumi bolest; Momirova sestra i mama ne vole Radu; Rozga bez gaćica; Dok moj suprug spava, ja se pored njega diram... Uz svaki primerak 'vake slobode ide i gratis primerak Molitve Presvete Bogorodice i raznih apostola. Šta tek reći za Teške bljuvotine na inim TV sa nacionalnom frekvencijom, odakle sve kadi bašibozluk po funkciji.

Da je sloboda medija najveća u istoriji historije govori i primer Prvog čoveka i humaniste po kome slobodni mediji samo udaraju. Da nije tako, što bi av gospodin svako malo gostov'o po nacionalnim televizijama, i što bi se ako sa pisanjem tije autorskih plus kreativnih tekstova. Jedino još nije pišo, bez kvačice, za E-novine, u "Slagalice" beše, jerbo ove imaju svog kreativca. Odgovor je, mora, kako se drugačije suprotstaviti mahnitanju i blokadi preslobodnih medija.

Tako se moralo, i to na dan žalosti, da se po gradu Beogradu izlepe plakati sa Vučić slikom, na koji piše, Ne postoji veća vrednost i radost, od borbe za modernu i uređenu Srbiju. Na plakatu ima zarez, i ima potpis, A. Vučić. Premijer je u sopstvenoj zemlji toliko izblokiran u medijima da svom građanstvu mora da se obraća preko plakata. Što, priznaćete, nije u redu. Kao što nije u redu da je gospodin Ni-

kolić mor'o ide u Beč postane protektor, što je on prihvatio "kao čast iskazanu celokupnoj akademskoj zajednici Srbije". Da je sreće, ko što nije, gospodin Nikolić, koji već ima komplet knjiga i te naučne radove, ođe bi bio akademik. Ali, takvi smo mi, priznavamo samo ono što svet priznaje.

Tako mu je to sa slobodu, medijsku, toliko se napredovalo da i komrakove treba od blata praviti. Da parafrazira tekst sa "Peščanika", kome, evo, svaka čast, u ovoj usnusenensnala zemlji dotle došlo da čovek samo može da Šeta sam. Pre neki dan, sa ovog i ovakvog sveta, otišla koleginica Ljiljana Ljiljak. Bila novinar JP Radio Valjeva, radila u gradskoj rubrici, diplomirani filozof, otac general, posvećena poslu, do kraja karijere, novinar. Na komemoraciji, u matičnoj kući, prisutnima se zahvalio direktor, koji od iskustva u struci ima da pušto ploče, teško da je dobacio do šta štampa štampa. Toliko o slobodi, i kreativnosti.

Šta hteo reče, sloboda je tako slobodna da ga ne bi iznenadilo da TV Dnevnik počne Njuz večću da sve više roditelja daje deci prezime Vučić. A Šimborska, hvala FB prijateljici Cvetani, peva, *Možda se sve događa u laboratoriji... Možda smo mi eksperimentalno pokolenje...* Reče li, Pun mu je K, pa da ponovi, Pun K.

DRAGAN TODOROVIĆ

Foto: Marko Rupena

The Economist

forum: Energetske perspektive regiona

Hotel Hyatt Regency, četvrtak 26. mart 2015.

Program:

09.00 – 10.00 Registration & Welcome Coffee

10.00 – 10.15 Otvaranje konferencije:

Aleksandar Antić, ministar rudarstva i energetike u Vladi Republike Srbije

10.15 - 12.15 Panel br. 1

Tržište nafte - globalni, regionalni i nacionalni aspekti i posledice

Uvodničar: **Tomislav Mićović**, generalni sekretar Udruženja naftnih kompanija Srbije

12.15 – 12.35 Coffee Break

12.35 – 13.35 Panel br. 2

Srbijagas: Restruktuiranje nacionalne gasne kompanije

Učesnici: **Olivera Vitorović**, Kancelarija za evropske integracije Vlade Srbije, **Mirjana Filipović**, državni sekretar u Ministarstvu rudarstva i energetike; **Stevan Đukić**, izvršni direktor Srbijagasa; **Milan Zdravković**, pomoćnik generalnog direktora Srbijagasa za ekonomiku; **Milan Đukić**, direktor sektora pravnih i kadrovskih poslova, Srbijagas

13.35 – 14.35 Lunch Break

4.35 - 15.35 Panel br. 3

South Stream vs "Turkish Stream" - komparativna analiza

Učesnici: **Jovica Budimir**, izvršni direktor za investicije Srbijagasa, **Vladimir Đurović**, direktor za strateški razvoj, "Plinacro", Zagreb; **Slobodan Puhac**, direktor Res Gas, Banjaluka, RS, Bosna i Hercegovina; **Costis Stambolis**, izvršni direktor Institut of Energy for SEE Region; predstavnik Ministarstva energetike Republike Bugarske
Moderator: **Dragiša Martinović**

15.35 - 16.00 Case Study

16.00 - 16.20 Coffee Break

16.20 - 17.20 Panel br. 4

Geopolitičke implikacije energetskih kretanja u SEE regionu

Uvodničar: **Dušan Bajatović**, Srbijagas

17.20 - 18.00 After Work Cocktail Party

Medijska pokrivenost: 64 magazina i 12 internet portala Color Press Grupe u celom regionu, dnevne novine, internet portali, nezavisni blogeri i TV stanice

Akreditacije za medije:

ivana.petrovic@color.rs

Prijave učešća na:

www.color.rs/EnergetskiForum

VOŽNJA KOJA SE PAMTI.

NOVI BMW SERIJE 1.

#BMWStories

GODINE
4
BENEFITA

GARANCIJA
BESPLATNO REDOVNO ODRŽAVANJE
OTKUP VOZILA, STARO ZA NOVO
PREMIUM FINANSIRANJE

BMW EFFICIENT DYNAMICS.
MANJA EMISIJA I VIŠE UŽIVANJA U VOŽNJI.

Novi
BMW Serije 1

www.bmw.rs

Zadovoljstvo
u vožnji

Copyright © NP Vreme, Beograd

Upotreba materijala iz ovog fajla u bilo koje svrhe osim za
ličnu arhivu dozvoljena je samo uz pisano odobrenje NP Vreme

PDF IZDANJE RAZVILI: Saša Marković i Ivan Hrašovec

OBRADA: Marjana Hrašovec